

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน
ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

AN APPLICATION OF BUDDHADHAMMA TO SOLVE GAMBLING BEHAVIOR
IN BAN NON KHWAO COMMUNITY, BAN LAO SUB-DISTRICT,
BAN FANG DISTRICT, KHON KAEN PROVINCE

พระพุฒิศิษฏ์ สิริปณฺโณ (จำพรชัยนันต์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน
ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

พระพุฒศิษย์ สิริปณโณ (จำพรชัยนันต์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

An Application of Buddhadhamma to Solve Gambling Behavior
in Ban Non Khwao Community, Ban Lao Sub-District,
Ban Fang District, Khon Kaen Province

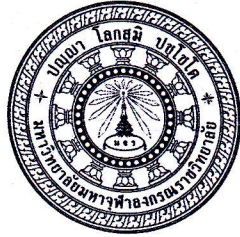
Phra Puthasit Siripāñño (Jampornchainan)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันในชุมชนบ้านโนนเขว ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระมหาสมปूरณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระมหาสมปूरณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

กรรมการ

(ผศ. ดร.หอมหวล บัวระภา)

กรรมการ

(พระครูสุธีคัมภีร์ญาณ, ผศ. ดร.)

กรรมการ

(พระมหามิตร ฐิตปญโญ, รศ. ดร.)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระครูสุธีคัมภีร์ญาณ, ผศ. ดร.

ประธานกรรมการ

พระมหามิตร ฐิตปญโญ, รศ. ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระพุฒศิษฐ์ สิริปญโญ)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน
 ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น
- ผู้วิจัย** : พระพุทธศิษฐ์ สิริปัญญา (จำพรรษายนันต์)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : พระครูสุธีคัมภีร์ญาณ, ผศ. ดร., ป.ธ. ๖, พธ.บ. (ภาษาไทย),
 M.A. (Linguistics), M.A. (Pali & Buddhist Studies),
 Ph.D. (Pali & Buddhist Studies)
- : พระมหามิตร ฐิตปัญญา, รศ. ดร., ป.ธ. ๔, พธ.บ. (รัฐศาสตร์),
 พธ.ม. (พระพุทธศาสนา), Ph.D. (Buddhist Studies)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๘ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการป้องกันและแก้ไข
 ปัญหาการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ๒)
 เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนน
 เขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative
 Research) ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนามแบบ
 สัมภาษณ์ (Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผลการวิจัย: ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันและ
 ส่งผลต่อความสำเร็จการดำเนินงานพบว่า สถานะภาพครอบครัว การศึกษา อาชีพ แรงจูงใจ
 สิ่งแวดล้อมรอบตัว เศรษฐกิจ และความอยู่รอด นั้นมีความสำคัญต่อ การเล่นการพนันและส่งผลต่อ
 ความสำเร็จการดำเนินงานแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันพบว่า ๑.
 อบายมุข ๒. หลักอปริหานิยธรรม ๓. สัมมปธาน ๔. มรรคมืองค์ ๘ ๕.ศีล ๕ หลักธรรมเหล่านี้เป็น
 หลักธรรมที่คนเราควรยึดถือปฏิบัติตามแล้ว นั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในแก้ปัญหาพฤติกรรม
 การเล่นการพนันในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ได้และทำให้คน
 ภายในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นห่างไกลจากการพนันและทำให้ชุมชนที่ปลอดการพนันอย่างถาวร
 ทำให้ชุมชนน่าอยู่และเป็นชุมชนต้นแบบด้านคุณธรรม

- Thesis Title** : An Application of Buddhadhamma to Solve Gambling Behavior in Ban Non Khwao Community, Ban Lao Sub-District, Ban Fang District, KhonKaen Province
- Researcher** : Phra Puthasit Siripāñño (Jampornchainan)
- Degree** : Master of Arts (Buddhist Studies)
- Thesis Supervisory Committee**
- : Phrakhru Sudhikhambhirayan, Asst. Prof. Dr., Pali VI, B.A. (Thai), M.A. (Linguistics), M.A. (Pali & Buddhist Studies), Ph.D. (Pali & Buddhist Studies)
- : Phramaha Mit Thitapanyo, Assoc. Prof. Dr., Pali IV, B.A. (Political Science), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)
- Date of Graduation** : March 8, 2019

Abstract

The aims of this research were: 1) to study the factors influencing the process of gambling preventing and solving in Ban Non Khwao community, Ban Lao Sub-district, Ban Fang district, Khon Kaen province; 2) to study the application of Buddhadhamma to solve the gambling behaviors in such community. This qualitative research was conducted through the study of the relevant documents, fieldwork and in-depth interviews.

The research results indicate that the factors influencing the process of gambling preventing and solving in Ban Non Khwao community were: family status, education, occupations, inspiration, environment, economics and survival. All are the important factors influencing to the success of gambling behavior prevention and solution.

The Buddhadhamma used to solve the gambling behaviors in such community were: 1) Six Vices (*abāyyamukkha*), 2) Aparihaniyadhamma (*aparihāniyadhamma*: things leading never to decline but only to prosperity), 3) Sammappadhana (*sam̐mappadhāna*: effort to prevent), 4) Eightfold Noble Paths and 5) Five Precepts. These dhammas should be practiced and applied to prevent the gambling problems in the community. This will lead the community to be away from gambling, safe, livable and as a moral community model.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จได้ก็ด้วยความช่วยเหลือเมตตาอนุเคราะห์จากผู้มีอุปการคุณหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา คือ พระครูสุธีศัมภีรญาณ, ผศ. ดร., และ พระมหามิตรฐิตปญโญ, รศ. ดร., ที่ได้เสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการเขียนงาน และช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทำให้งานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ชี้แนะเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ด้านเนื้อหา และขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณพระมหาพิสิฐ วิสิฐฐปญโญ ป.ธ.๙ ที่มีความเป็นกัลยาณมิตร พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ได้ให้ความสะดวกในการติดต่อประสานงานมาโดยตลอดระยะเวลาที่เรียนหนังสือและเขียนงานวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณนายธวัชชัย พรหมตอนกลอย ผู้ใหญ่บ้านโนนเขวา หมู่ที่ ๙ ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ที่อำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่สัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลประกอบการวิจัย และญาติธรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานวิจัย จนทำให้งานออกมาสมบูรณ์เรียบร้อย

ขอขอบพระคุณครูอาจารย์ทั้งหลายผู้ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมให้ คอยแนะนำตักเตือนในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาพุทธศาสนา บัณฑิต ทำให้ผู้วิจัยได้มีความรู้ความเข้าใจทั้งในวิชาชีพและหลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม และขอขอบพระคุณบิดามารดาผู้ให้กำเนิดชีวิตในโลกนี้ และญาติพี่น้อง ลูกหลานทุกคนที่คอยให้กำลังใจตลอดเวลา ผู้วิจัยขอน้อมอุทิศถวายบูชาคุณแด่พระพุทธานุภาพ บิดามารดา ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ ซึ่งเป็นผู้ได้ให้ชีวิตและปัญญาในการดำเนินชีวิตทุกท่านด้วย

พระพุฒศิษย์ สิริปญโญ (จำพรรษณันต์)

๘ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฌ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ คำถามการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ ความเป็นมาเกี่ยวกับการพนัน	๗
๒.๑.๑ ความหมายของการพนัน	๗
๒.๑.๒ ความเป็นมาของการพนัน	๘
๒.๑.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพนัน	๑๕
๒.๑.๔ กฎหมายเกี่ยวกับการพนันและประเภทของการพนัน	๑๘
๒.๑.๕ แรงจูงใจในการเล่นการพนัน	๑๙
๒.๑.๖ ปัญหาของการเล่นการพนัน	๒๓
๒.๑.๗ โทษของการพนัน	๒๙
๒.๒ พฤติกรรมในการเล่นการพนันที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา	๓๐
๒.๓ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา	๓๓

๒.๔	ปัจจัยการป้องกันและปราบปรามพ่น	๓๗
๒.๕	พื้นที่วิจัย	๔๒
๒.๖	ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๔
๒.๗	กรอบแนวคิดการวิจัย	๕๐
บทที่ ๓	ระเบียบวิธีวิจัย	๕๑
๓.๑	รูปแบบการวิจัย	๕๑
๓.๒	พื้นที่การวิจัย	๕๒
๓.๓	เครื่องมือการวิจัย	๕๓
๓.๔	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๔
๓.๕	การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
๓.๖	สรุปกระบวนการวิจัย	๕๕
บทที่ ๔	ผลการศึกษารายงานวิจัย	๕๖
๔.๑	ประวัติความเป็นมาและบริบทชุมชนของบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น	๕๖
๔.๒	ผลการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น	๕๘
๔.๓	ผลการศึกษา การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น	๖๙
๔.๔	องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย	๗๖
บทที่ ๕	สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๗๘
๕.๑	สรุปผลการศึกษา	๗๘
๕.๒	อภิปรายผล	๘๐
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๘๑
บรรณานุกรม		๘๓
ภาคผนวก		๘๘
	ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์	๘๙
	ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๙๓

ภาคผนวก ค หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ง รูปภาพประกอบการสัมภาษณ์

ประวัติผู้วิจัย

สารบัญตาราง

ตารางที่
ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลประชากร

หน้า
๕๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

๕๑

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ในวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลีและพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิงระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ ให้ใช้อักษรย่อตัวพื้นปกติ เช่น ที.สี.(บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี.(ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สीलขณธวคคปาลี ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ และ ทีฆนิกาย สीलขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ	พระสุตตันตปิฎก			ภาษา
		ชื่อคัมภีร์		
ที.สี. (บาลี)	= สุตตนต์ปิฎก	ทีฆนิกาย	สीलขณธวคคปาลี	(ภาษาบาลี)
ที.ปา. (บาลี)	= สุตตนต์ปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวคคปาลี	(ภาษาบาลี)
ที.ปา. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (บาลี)	= สุตตนต์ปิฎก	มชฌิมนิกาย	มูลปณณาสกปาลี	(ภาษาบาลี)
อง.ติก. (บาลี)	= สุตตนต์ปิฎก	องคุดตตรนิกาย	ติกนิปาตปาลี	(ภาษาบาลี)
อง.อฎฐก.(บาลี)	= สุตตนต์ปิฎก	องคุดตตรนิกาย	อฎฐกนิปาตปาลี	(ภาษาบาลี)
อง.อฎฐก.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุดตตรนิกาย	อฎฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
ช.อิตติ. (บาลี)	= สุตตนต์ปิฎก	ชุททกนิกาย	อิติวุตตคปาลี	(ภาษาบาลี)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาพที่ประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนา ไปอย่างไม่หยุดยั้งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสังคมและทางการเมืองปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมุ่งหวังการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า กลับยิ่งเพิ่ม ขึ้นอย่างมากมาย บางสภาพปัญหาสามารถแก้ไขด้วยข้อกฎหมายและนโยบายของภาครัฐ แต่บางปัญหากับยิ่งฝัง หยั่งลึกจนกลายเป็นอุปนิสัยของคนในสังคม ไทยจำนวนมากและเป็นสิ่งที่บั่นทอนของความสงบสุขของสังคมในระยะยาวตลอดมาถึงแม้ในประเทศไทยจะดำเนินนโยบายการพัฒนาตามประเทศอุตสาหกรรมใหญ่ๆที่ได้พัฒนาแล้วนั้นก็มี ไข่จะส่งผลในแง่บวกเสมอไป แต่ยังส่งผลในแง่ลบให้เกิดขึ้นตามมาด้วยในระยะต้นๆผลด้านลบนี้ปรากฏอย่างชัดเจนออกมา ในประเทศที่พัฒนาแล้วคือมีปัญหาของสังคมปัญหาทางด้านจิตวิทยาและปัญหาของสภาพแวดล้อม เสื่อมโทรมตลอดถึงปัญหาความสัมพันธ์ทางด้านศีลธรรมปัญหาของเยาวชนเรื่องอบายมุขและสิ่ง เสพติด

อบายมุข ในทางพระพุทธศาสนา^๑ แปลว่า หนทางแห่งความฉิบหาย ทางแห่งความไม่เจริญงอกงาม ทางแห่งความเสื่อม สาเหตุของความเสื่อม พระพุทธศาสนาได้แบ่งออกเป็นสองหมวด ใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ อบายมุข ๔ ได้แก่ เป็นนักร้องหญิง นักร้องสุรา นักร้องการพนัน และคบคนชั่วเป็น มิตร อบายมุข ๖ ได้แก่ ดื่มน้ำเมา เทียบกลางคืน เทียบดูการละเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร และเกียจคร้านในการทำงาน อบายมุข ทั้งหมดหากประพฤติเข้าแล้วก็เป็นที่เหตุให้เกิดความฉิบหาย ให้ เกิดความเสื่อมเสียแก่ร่างกายเหมือนกันทุกข้อ อบายมุข คือ ทางแห่งความเสื่อม ปากทางแห่งความ เจริญงอกงามเหล่านี้ จะมีความย่อยยับในโภคทรัพย์ เป็นความพินาศผลกระทบในตนต่อสังคม เศรษฐกิจ ในระดับชาติ และระดับโลก ถ้าหากบุคคลใดเข้าไปลุ่มหลง บุคคลนั้นก็เสื่อมจากลาภ ยศ สรรเสริญ เสื่อมจากทรัพย์สินเงินทอง ถ้าครอบครัวใดลุ่มหลง ครอบครัวนั้นก็เสื่อมทำให้ครอบครัว

---

^๑ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๗๙ - ๘๓.

เดือดร้อน ถ้าสังคมใดลุ่มหลง สังคมนั้นก็เสื่อมทำให้วุ่นวาย ถ้าประเทศชาติใดลุ่มหลง ประเทศชาตินั้นก็เสื่อม ความเสื่อมย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ แก่ผู้ลุ่มหลง ทำให้เกิดความตกต่ำ ยากจน เดือดร้อน วุ่นวาย รวมทั้งทำให้เกิดความหายนะ และภัยพิบัติต่างๆ ตามมา อบายมุข จึงเป็นภัยใหญ่ในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างยิ่งการดำเนินชีวิตประจำวัน ต่างตกอยู่ภายใต้ของกิเลส คือ ความโลภ โกรธ หลง จึงทำให้การดำเนินชีวิตผิดพลาดอยู่เสมอ และชีวิตที่ประกอบด้วยอบายมุข คือ การดื่มสุรายาเมา เล่นการพนัน เป็นนักร้อง คบมิตรชั่ว เป็นต้น ถือว่าเป็นชีวิตที่กำลังเกิดภัยคุกคามในชีวิตของตน และจิตใจ นอกจากนั้นยังเป็นภัยต่อการรักษาไว้ซึ่งความดี ลาภ ยศ สรรเสริญ ทรัพย์สิน เงินทอง พระพุทธศาสนาถือว่าอบายมุขนั้น เป็นต้นเหตุแห่งความฉิบหายทั้งปวง หรือเป็นปากทางแห่งความฉิบหายต่อการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง และพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเล็งเห็นโทษ ที่เกิดจากอบายมุข นานับประการ พระองค์จึงทรงตรัสสั่งสอนให้การดำเนินชีวิตของมนุษย์รู้จักการงดเว้น ละ เลิก เพื่อให้มนุษย์ได้รู้แจ้งตามความเป็นจริง โดยชี้ให้เห็นถึงโทษ ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขทั้งปวง ซึ่งเป็นการป้องกันต้นเหตุชั่วภายในก่อน และป้องกันเหตุภายนอกตามมา อาณิสสส์ของการงดเว้นอบายมุข ย่อมทำให้ชีวิตมีความเจริญก้าวหน้าในอายุไม่เจ็บไม่ไข้ได้ป่วย พลนามัยร่างกายแข็งแรง มีความฉลาดไหวพริบปัญญา ปฏิบัติตนถูกต้องตามครรลองครองธรรม รู้จักรับผิดชอบชั่วดีต่อสังคม ทำบทบาทและหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ เห็นอกเห็นใจแก่คนอื่น รักเมตตาสงสาร ตลอดจนทำให้สุขภาพจิต ร่าเริง เบิกบานแจ่มใส ใจสงบ สังคมร่มเย็น

ปัจจุบันประชาชนในเขตชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เป็นหนึ่งในหมู่บ้านในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีการปฏิบัติธรรมรักษาศีลในวันสำคัญทางศาสนา เมื่อถึงวันพระ ประชาชนจะหยุดภารกิจ เพื่อไปรักษาศีล เพื่อเข้าวัดทำบุญฟังเทศน์นำหลักการศีล ๕ มาใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งสร้างความสงบสุขให้แก่ชุมชน ไม่มีสิ่งเฝ้ายวนใจในหมู่บ้านซึ่งเป็นผลให้ประชาชนในชุมชนมีชีวิตอยู่อย่างสันติสุข นับว่าเป็นชุมชนที่สามารถนำมาศึกษาเพื่อค้นหาแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการพัฒนาสามารถนำไปส่งเสริมคุณภาพชีวิต ก่อเกิดวิถีชีวิตไทย และสืบสานส่งเสริมทางศาสนาเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาตนเองจากวิถีของชุมชนที่มีอยู่ สืบค้นหาศักยภาพของตน เรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองโดยใช้เวทีประชาคมเป็นแหล่งแลกเปลี่ยน ทบทวน และกำหนดทิศทางการพัฒนาร่วมกัน มีการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องจนมีผลงานที่เด่นชัด มีการพัฒนาชุมชนที่หลากหลายและประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่างที่ดีได้ สามารถเป็นต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงจนได้รับรางวัลระดับจังหวัดในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ“อยู่ดี มีสุข” จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนบ้านโนนเขวา ให้ข้อมูลว่าการทำงานของชุมชนจะเป็นการสร้างภาคีเครือข่าย การทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียน วัด และตำรวจ ทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ และที่สำคัญคนในชุมชนเกิดความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และที่สำคัญยังเป็นการ

สร้างรากฐานทางด้านเศรษฐกิจให้เกิดความมั่นคง การพัฒนาชุมชนได้มีการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การทอเสื่อ การสานกระติบข้าวที่เป็นถือเป็นวัฒนธรรมของภาคอีสาน เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เพื่อค้นหาคำตอบของการมีส่วนร่วมในการแก้ไข้ปัญหา การมีความพยายามในการป้องกันแก้ไข้ปัญหาการพนันในชุมชน โดยนำเอาหลักพุทธธรรมมาปรับใช้และเห็นควรมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงรูปแบบการป้องกันแก้ไข้ปัญหาการพนันของชุมชน เพื่อนำเสนอเป็นต้นแบบสำหรับการแก้ไข้ปัญหาการพนันสำหรับชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาการเล่นการพนันในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

๑.๓ คำถามการวิจัย

๑.๓.๑ ต้องการทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาการเล่นการพนันในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เป็นอย่างไรบ้าง

๑.๓.๒ ต้องการทราบการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) มุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารโดยกำหนดขอบเขตดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ที่ใช้ในการ ศึกษาครั้งนี้ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้าน

ผาง จังหวัดขอนแก่น ในด้านการเสพลือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านแรงจูงใจและด้านประเพณี วัฒนธรรม

๑.๔.๒ ขอบเขตการวิจัยด้านเอกสาร (Documentary Research)

๑. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙.

๒. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (secondary Source) คือ เอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องและบทความต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในบางส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสืองานวิจัย บทความและวิทยานิพนธ์

๑.๔.๓ การวิจัยภาคสนาม (Field Research)

การวิจัยภาคสนาม (Field Research) มีขอบเขตดังนี้

๑. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ รูป/คน ตรวจสอบความถูกต้องทั้งเชิงเนื้อหาภาษาและโครงสร้างแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย

๒. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) กลุ่ม กลุ่มเป้าหมาย ๔ กลุ่ม

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา

ครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่จะใช้เป็นกรณีศึกษา คือชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

๑.๔.๕ ขอบเขตประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเป้าหมายในการประยุกต์หลักพุทธธรรม ในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น โดย กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยโดยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการสัมภาษณ์ตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายมี ๔ กลุ่มคือ

๑. ผู้นำชุมชน ๕ คนได้แก่

๑) ผู้ใหญ่บ้าน

๒) ประธาน อ.ส.ม

๓) เภรัญญิกกองทุนหมู่บ้าน

๔) เจ้าอาวาสวัดนาฬิการาม

๕) ข้าราชการครู

๒. นักศึกษา ๕ คน อายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป

๓. เยาวชน ๑๐ คน อายุตั้งแต่ ๑๕ ปี ขึ้นไป

๔. ชาวบ้านทั่วไปในชุมชน ๕ คน

รวมทั้งหมด ๒๕ คน

๑.๕ นิยามศัพท์ในการวิจัย

หลักพุทธธรรม หมายถึง คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรม การเล่นเกมพนัน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้จำหน่ายหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นหลักธรรมหลักในการวิจัยและหลักธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนในการวิจัย

พฤติกรรมการเล่นเกมพนัน หมายถึง การแสดงและกิริยาท่าทางแสดงออกของการติดการพนันและการเล่นเกมพนันของชาวบ้านผู้ที่ติดการพนันในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

ชาวบ้าน หมายถึง ชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นเกมพนันโดยมีหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ ในการแก้ไขปัญหาของพฤติกรรมการเล่นเกมพนัน

อบายมุข หมายถึง หนทางหรือช่องทางแห่งความเสื่อมและความพินาศของทรัพย์สินสมบัติ และตนเอง พระพุทธศาสนาได้แสดงหนทางแห่งความเสื่อมและความพินาศไว้ ดังนี้

๑. **การชอบเที่ยวกลางคืน** หมายถึง การเที่ยวผับ บาร์ หรือสถานเริงอารมณ์อื่นๆ ในเวลาวิกาล หรือเวลากลางคืน การชอบเที่ยวกลางคืนมีโทษดังนี้

๒. **การชอบเที่ยวดูการละเล่น** หมายถึง มีการละเล่นอะไร ที่ไหน เป็นต้องไปดูทุกครั้ง ดูอย่างร่ำเຣื่อ เกินความจำเป็น มีโทษต่างๆ

๓. **การเป็นนักเลงสุรา** หมายถึง การติดสุราและของมีเมาต่างๆ ผู้ที่ติดสิ่งเหล่านี้จะต้องดื่มและเสพเป็นประจำ ถือว่าเป็นภัยร้ายแรง เท่ากับตกรกทั้งเป็น การเป็นนักเลงสุรา

๔. **การเป็นนักเลงการพนัน** หมายถึง การชอบเล่นเกมพนันขั้นต่อมิได้เสีย เช่น เล่นไพ่ เล่นหวย จนถึงขั้นที่เรียกว่า ฝิพนันเข้าสิง การเป็นนักเลงการพนัน

๕. **การเกียจคร้านทำงาน** หมายถึง การไม่ขยันทำงานตามเวลาและหน้าที่รับผิดชอบ ปล่อยการงานให้คั่งค้าง เหมือน ดินพอกทางหมู คนเกียจคร้านการทำงาน ได้ชื่อว่าเป็น คนไม่เอาไหน

๖. **การคบคนชั่วเป็นมิตร** หมายถึง การร่วมกิน ร่วมนอน ร่วมเที่ยว ร่วมพวกหรือไปหาสูกับคนชั่ว ผู้ที่คบคนชั่วมิตรจึงเป็นผู้ที่ไม่มีใครอยากคบค้าสมาคมด้วย อีกทั้งอาจจะนำความเดือดร้อนอื่น ๆ มาสู่ตน เองและครอบครัวได้

๗. ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนัน

หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนัน ในที่นี้ ประกอบด้วยปัจจัยทั้งภายในและภายนอกชุมชน วิธีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม บวรสต.(บ้าน วัด โรงเรียน สถานีอนามัยและสถานีตำรวจ)

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ทำให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

๑.๖.๒ ทำให้ทราบการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาคติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันไฮโล ในชุมชนบ้านบึงสว่าง ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น โดยมีประเด็นที่จะศึกษา คือ

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพนัน
- ๒.๒ พฤติกรรมในการเล่นการพนันที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
- ๒.๓ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
- ๒.๔ ปัจจัยการป้องกันและปราบปรามพนัน
- ๒.๕ พื้นที่วิจัย
- ๒.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ ความเป็นมาเกี่ยวกับการพนัน

๒.๑.๑ ความหมายของการพนัน

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของการพนันไว้ว่า การพนันหมายถึง การเล่นเอาเงิน หรือสิ่งอื่นด้วยการเสี่ยงโชคหรือฝีมือ^๑

ประภาส วณิกเกียรติ ได้ให้ความหมายของการพนันไว้ว่า การพนันต้องเป็นไปด้วยการเสี่ยงโชคด้วยไหวพริบและฝีมือ พนันเอาเงินหรือทรัพย์สินกันโดยชอบด้วยกฎหมายหรือมิชอบด้วยกฎหมายและผู้เล่นทุกคนได้ร่วมในการเสี่ยงโชคนี้ด้วย^๒

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๐), หน้า ๕๗๒.

^๒ ทะนงศักดิ์ ถิ่นศรีนวล, “กฎหมายเกี่ยวกับการพนัน”, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๙), หน้า ๘๒.

รุ่งโรจน์ รื่นเรีงวงศ์ ได้ให้ความหมายของการพนันไว้ว่า การพนันคือสัญญาที่ก่อให้เกิดการได้หรือเสียเงินหรือทรัพย์สินโดยคู่สัญญาถือเอาผลแห่งเหตุการณ์ในอนาคตอันไม่แน่นอนซึ่งคู่สัญญาไม่มีส่วนได้เสียเป็นเครื่องชี้ขาด^๓

๑) ต้องมีการได้หรือการเสีย ถ้าไม่มีการได้หรือเสีย หรือได้ทางเดียวหรือเสียทางเดียว หรือได้เสียกันด้วยกันไม่ถือว่าเป็นการพนัน

๒) สิ่งที่ได้เสียต้องเป็นเงินหรือทรัพย์สิน (หากสิ่งที่ได้เสียเป็นอย่างอื่น เช่นแรงงาน หรือคน ไม่ถือเป็นการพนัน)

๓) ต้องถือเอาเหตุการณ์ในอนาคตเป็นเครื่องชี้ขาด

๔) คู่สัญญาต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในผลที่เสี่ยงภัยนั้น (นาย ก. ตกลงกับนาย ข. ว่าภายใน ๑ ปี ถ้าไฟไหม้บ้านของนาย ก. นาย ข. จะได้เงินจากนาย ก. ๑๐,๐๐๐ บาท ถ้าเกิดไฟไหม้บ้าน นาย ข. นาย ก. ก็จะให้เงินแก่นาย ข. ๑๐๐,๐๐๐ บาท กรณีนี้ไม่เป็นการพนัน

๕) ต้องมีผู้เล่นตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป (นาย ก. อยากรวย ซื้อหวยใต้ดินจากนายพลตำรวจ ข. ซึ่งปลอมตัวมาขายหวย แบบนี้ไม่เป็นการพนัน เพราะตำรวจปลอมตัวมา ไม่มีเจตนาจะเล่นการพนันในกรณีฝ่ายเดียวไม่ได้)^๔

หลวงวิเทศ จรรยารักษ์ ให้ความหมายของการพนันว่า ผู้พนันและขันต่อต่างมีความเห็นตรงข้ามในสิ่งภายหน้าอันไม่แน่นอนและจะไม่แน่นอนได้ต่อเมื่อเหตุการณ์นั้นได้ผ่านพ้นไปแล้วซึ่งตรงกับความเห็นของผู้พนันฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็นับว่าเป็นผู้ชนะ^๕

๒.๑.๒ ความเป็นมาของการพนัน

สังคมไทยมีวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ได้รับการหล่อหลอมมาจากวัฒนธรรมหลากหลายแหล่งที่มามากมายคนไทยเป็นคนยอมรับอะไรที่สามารถเข้ากับตนเองได้ การพนันถือก็เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งซึ่งคนไทยยอมรับมาเข้ากันกับตนเอง การพนันที่เป็นการเล่นอย่างธรรมดาเช่นการชนไก่การชนวัวเป็นต้นต่อมาได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมของต่างชาติ ทำการเล่นการพนันของคนไทยเปลี่ยนไปโดยพยายามประยุกต์การพนันของต่างชาติให้เข้ากับกรพนันในสังคมไทยให้

^๓ ทะนงศักดิ์ ถิ่นศรีนวล, " กฎหมายเกี่ยวกับการพนัน", วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๙), หน้า ๘๓-๘๔.

^๔ กิตติกร มีทรัพย์, "ความสุขจากเล่นการพนัน", ในงานวิจัยสุขภาพจิตเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, (เอกสารงานวิจัยเย็บเล่ม), หน้า ๑๗.

^๕ วิเทศจรรยารักษ์, หลวง, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ยืม, ฝากทรัพย์ , เก็บของในคลังสินค้า ประณีประนอม, การพนันและขันต่อ. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓).

อย่างมีความกลมกลืนมากที่สุดวัฒนธรรมของต่างชาติดังกล่าวที่สำคัญคืออินเดียจีนและชาวตะวันตก มีรายละเอียดดังนี้

ก. อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดีย

จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลระบบคิดศาสนาและวัฒนธรรมจากอินเดีย จะพบว่าวัฒนธรรมทางด้านศาสนาคือศาสนาพุทธศาสนาพราหมณ์นั้นเป็นศาสนาหลักที่ชาวอินเดียนำไปเผยแพร่อิทธิพลของทั้งสองศาสนานั้นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเจริญให้กับสังคมไทยเป็นอย่างมาก

ในอินเดียโบราณมีรูปแบบการเล่นการพนันอยู่ ๒ ประเภท คือใช้สิ่งไม่มีชีวิตเป็นอุปกรณ์ เช่น ลูกเต๋า ลูกสกา หมากรุก เป็นต้น และใช้สิ่งมีชีวิตเป็นอุปกรณ์เช่น นก แกะ กวาง และสัตว์อื่น ๆ มาต่อสู้กัน สังคมไทยได้รับอิทธิพลของการพนันจากวัฒนธรรมอินเดียในรูปแบบของ ศาสนา คำสอน นิทาน เป็นต้น จะปรากฏรูปแบบของการพนันเอาไว้ด้วยซึ่งพลอยทำให้ได้รับคติในเรื่องการพนันเข้ามาด้วย^๖

ข. อิทธิพลของวัฒนธรรมจีน

นอกจากนี้สังคมไทยจะติดต่อกับอินเดียแล้ว สังคมไทยยังติดต่อกับสังคมจีนมานาน เกือบจะเท่ากับอินเดีย แต่จีนไม่มีอิทธิพลกับคนไทยในด้านศาสนามากนักแต่การเล่นพนันแล้ว ไป หวย นั้นเป็นรูปแบบที่คนไทยรับมาจากจีนโดยตรงและ ดูจะมีอิทธิพลกับคนไทยมากอิทธิพลการเล่นพนันแบบจีนมีมาตั้งแต่ในยุคสมัยสุโขทัยมาจนถึงยุครัตนโกสินทร์ ในยุคของรัชกาลที่ ๖ ประชาชนส่วนใหญ่นิยมเล่นตามบันทึกประวัติศาสตร์การพนันแล้วเกิดขึ้นประมาณพุทธศักราช ๑๔๕๐ ก่อนพระราชวงศ์พระร่วง และมีปรากฏในสมัยอยุธยาเมื่อประมาณปีพุทธศักราช ๒๐๐๑ สมัยสมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิ^๗

อิทธิพลของจีนทำให้สังคมไทยหันมาเล่นการพนันมากขึ้น ซึ่งการเล่นไฮโล(ลูกเต๋า)ถือว่าเป็นการพนันที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน ได้หยั่งรากลึกกลงไปในจิตวิญญาณของคนไทย และเป็น การพนันที่นิยมมากอีกแบบหนึ่งในสังคมไทยในปัจจุบัน

^๖ รัตน์ สนแก้ว, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องการเล่นพนันในวรรณคดีสันสกฤตและวรรณคดีบาลี”, *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๗-๓๖.

^๗ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑๗ : *ตำนานเล็บบ่อนเบี้ยและหวย*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธนาคารอมสิน, ๒๕๐๔), หน้า ๑-๕๕.

ค. อิทธิพลของวัฒนธรรมชาวตะวันตก

สังคมไทยทุกวันนี้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกด้วยเป็นรูปแบบของการพนันที่ทันสมัย อาศัยสื่อคือความเจริญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ทุกมุมมองของโลกได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆของโลกได้ทั่วถึงกัน แนวคิดการดำเนินการให้มีบ่อนพนันในรูปแบบของ (Entertainment Complex) หรือสถานบันเทิงครบวงจรได้รับการตอบรับจากสังคมในระยะเวลาที่รวดเร็ว กระแสวัฒนธรรมตะวันตกเป็นวัตถุนิยมอย่างสุดขีด จึงได้รับการตอบรับอย่างง่ายดาย ปัจจุบันความนิยมตะวันตกมีค่อนข้างสูง แนวโน้มที่ทางรัฐบาลจะพิจารณาตามกระแสสังคม และความนิยมของสังคมให้เปิดบ่อนการพนันแบบตะวันตกมากขึ้น

ง. บ่อนการพนันในไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาถึงกรุงธนบุรี

การเปิดบ่อนการพนันในประเทศไทยตั้งแต่โบราณมาไม่มีรูปแบบตายตัวคงเป็นเพียงการเล่นการพนันกันตามปกติในภายหลังที่เริ่มมีการอพยพเข้ามาของพวกชาวจีนจึงทำให้รูปแบบการเล่นพนันเริ่มเปลี่ยนไปจนทำให้ฝ่ายบ้านเมืองต้องออกกฏเพื่อห้ามเล่นการพนันแต่ก็เห็นว่าการพนันนั้นเป็นการละเล่นที่เป็นของพวกชาวจีนที่ติดตัวมาจึงยังคงมีให้เห็นอยู่จึงพอกำหนดระยะเวลาของการเปิดบ่อนได้ ๒ ช่วงคือ

การเล่นการพนันในประเทศไทยนั้นได้รับอิทธิพลทั้งจากประเทศอินเดียซึ่งติดมาในรูปแบบของคัมภีร์ทางศาสนาและชาดกและประเทศจีนจะมากับการติดต่อทางการค้าและการอพยพเข้ามาของชาวจีนเช่นการเล่นถั่วโป และหอยเป็นต้นจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์^๕ ว่าประมาณปีพุทธศักราช ๑๔๕๐ มีการเล่น “กำถั่ว” นี้แล้วและประมาณพุทธศักราช ๒๑๐๐ ในสมัยของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ สมัยอยุธยามีการละเล่นพนันที่เรียกว่า “โป” อีกด้วย แต่การละเล่นแบบไทยก็มีประเภทการ ตีไก่ กัดปลา และชนวัว เป็นต้น

คนไทยนิยมเล่นการพนันกันมากในจดหมายเหตุของ ซิมอง เดอ ลาลูแบร์ เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีสมัยสมเด็จพระนารายณ์ในปีพุทธศักราช ๒๒๓๐ ลาลูแบร์ บันทึกไว้ว่าคนไทยนิยมเล่นการพนันกันมากถึงกับเสียหมดเนื้อหมดตัวที่เดียวความหนึ่งตอนว่าชาวสยามรักการเล่นการพนันกันเหลือเกินจนกระทั่งฉิบหายขายตนหรือไม่ก็ ขายบุตรธิดาของตน (ให้ตกไปเป็นทาส) ด้วยในประเทศนี้ถ้าลูกหนี้คนใดไม่มีเงินทองหรือข้าวของดีราคาให้เจ้าหนี้แล้วก็ขายลูกของตนเพื่อชำระหนี้สินไปได้และยังไม่พอกับหนี้สินที่ตนทำไว้ ตนของตัวเองก็ตกเป็นทาสไปด้วยอีกคน คนไทยนิยมการชนไก่มาก แม้พระเจ้าแผ่นดินจะทรงห้ามและปรับโทษเอากับ

^๕ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๑๗, หน้า ๔.

ผู้ฝ่าฝืน เมื่อมีการชนไก่ ณ ที่ใดฝูงชนจะรีบไปดูกันแน่นขนัดพนันขันต่อกัน ทุกคนมีส่วนร่วมใน การชนไก่ด้วยกันและก็มีมักจะลงท้ายด้วยการทะเลาะวิวาทกัน กระทั่งว่าเมื่อเสร็จการชนไก่แล้วยังมีการชกกันเป็นขวัญตายอีกด้วย การชนควายและชนช้างยิ่งสนุกใหญ่แต่หาดูยาก^๙

ในประวัติศาสตร์สมัยพระมหาจักรพรรดิคราวที่ไทยตกเป็นเมืองขึ้นพม่า ในห้วงเวลาหนึ่งนั้นสมเด็จพระนเรศวรทรงทำตีไต่กับมหาอุปราช ไต่ของสมเด็จพระนเรศวรชนะและมีการเยาะเย้ยกันว่า “ไต่เชลย” ถึงกับมีการทำพนันเอาบ้านเอาเมืองกันเลยทีเดียว

ในสมัยอยุธยาตอนปลายช่วงปีพุทธศักราช ๒๒๓๑ ถึง ๒๒๗๕ อาจเป็นสมัยของพระเพทราชา พระเจ้าเสือ หรือพระอ้าวทำยสระองค์ใดองค์หนึ่งบ่อนเบี้ยได้รับอนุญาตจากรัฐบาล และรัฐก็เก็บภาษีเรียกกันว่า “อากร” และสืบทอดมาถึงในรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ในสมัยของพระเจ้าบรมโกษฐ์ ได้มีพระราชกำหนด ปรากฏในบทที่ ๔๒ ซึ่งประกาศเมื่อปีชวดพุทธศักราช ๒๔๙๙ ว่าขุนทิพย์กับขุนหมื่นรุดอักษร ได้ยื่นเรื่องกราบบังคมทูลขอตั้งบ่อนเบี้ยที่เมืองราชบุรีเมืองสมุทรสาคร และเมืองสมุทรปราการ โดยจะยอมเสียอากรให้ปีละ ๓๗๑ ชั่งประมาณ ๒๙,๖๘๐ บาทแต่ทรงรับสั่งห้ามด้วยทรงเห็นว่าเป็นการไม่สมควรและผิดอย่างธรรมเนียมโบราณราชอันจะทำให้ประชาราษฎร์ได้รับความเดือดร้อนขัดสน จึงโปรดให้เอาตัวผู้ถวายเรื่องราวไปลงพระราชอาญา และห้ามมิให้เจ้ากระทรวงรับเรื่องราวเช่นนี้ขึ้นกราบบังคมทูลเกล้าฯ ถวายอีกเป็นอันขาดและยังทรงห้ามราชการเข้าไปเล่นในบ่อนเบี้ยเป็นอันขาดถ้าฝ่าฝืนเล่น ต้องระวางโทษถูกเขียน ๙๐ ทีและถูกถอดลงไปเป็นไพร่^{๑๐} จึงสันนิษฐานได้ว่าบ่อนการพนันที่เรียกว่าบ่อนเบี้ยคงมีการตั้งขึ้นระหว่างพุทธศักราช ๒๓๑๑ ถึงพุทธศักราช ๒๒๙๙

ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สมัยกรุงธนบุรี ถึงแม่นั้นจะเป็นช่วงที่ทำศึกสงครามตลอดก็ปรากฏว่ายังมีการละเล่นการพนันกันและแสดงว่ามีบ่อนเบี้ยให้เล่นได้โดยแม้ข้าราชการก็สามารถเล่นได้ดังที่ปรากฏว่าครั้งพระเจ้ากรุงธนบุรีเสด็จลงไปตีเมืองนครศรีธรรมราชได้เมื่อพุทธศักราช ๒๓๑๐ เมื่อมีการเล่นรื่นเริงในกองทัพโปรดให้ ฝึพายทนายเลือกกำถั่ว ด้านหน้าพระที่นั่งเล่นกระดานละ ๕๐ ช่างก็มี ๑๐๐ ชั่งก็มี^{๑๑}

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖-๗.

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

^{๑๑} เรื่องเดียวกันหน้า, ๑๒.

จ. บ่อนการพนันในไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นถึงช่วงเลิกบ่อนการพนัน

รัชกาลที่ ๑ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช^{๑๒} ทรงเข้มงวดในเรื่องการพนันด้วยทรงเห็นว่ามีการฝ่าฝืนเข้าไปเล่นมากขึ้นทั้งโดยที่ทราบและไม่ทราบก็ตามจึงได้ทรงมีพระราชกำหนดใหม่เมื่อพุทธศักราช ๒๓๒๕ (ปีชกาลจุลศักราช ๑๑๔๔) ว่าถ้ามีการฝ่าฝืนจะถูกลง พระราชอาญาเขียน ๓ ยก (๙๐ที) และเพิ่มโทษคือสีกักถั่วไว้ที่หน้าผากด้วย และนายบ่อน (หัวเบี้ย) จะถูกลงพระราชอาญา เขียน ๑ ยก (๓๐) ที่ อนึ่งพระองค์ก็ไม่พอพระราชหฤทัยที่จะส่งอุดหนุนบ่อนเบี้ยเหมือนเมื่อครั้งกรุงธนบุรี ที่ต้องให้มีกักเป็นเพราะทรงพระราชดำริเห็นว่าเงินอากรเป็นผลประโยชน์แผ่นดินมากอยู่จะเลิกเสียทีเดียวจะขาดกำลังแผ่นดินมากนัก

รัชกาลที่ ๒ ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงมีพระราชบัญญัติเรื่องการบ่อนเบี้ยบหนึ่งเมื่อพุทธศักราช ๒๓๕๕ (ปีวอก จุลศักราช ๑๑๗๒) เพิ่มโทษให้เขียนทาส ที่ไปหลอกลงในบ่อน

ให้สำรองทุนให้เล่นการพนันเบี้ยโดยเขียน ๓ ยก (๙๐ที)และเพิ่มโทษในบ่อนที่ให้ทุนนักเลงเกินพิภัดในพระราชบัญญัติรัชกาลที่ ๑ ว่าต้องระวางโทษโดยลงพระราชอาญาเขียน ๕๐ที และจะเรียกเงินคืนได้เพียงอัตราในพระราชบัญญัตินั้นแต่รัชกาลที่ ๒ มีหลักฐานระบุว่าประมาณปีพุทธศักราช ๒๓๖๕ รัฐบาลมีอากรบ่อนเบี้ยปีละ ๒๖๐,๐๐๐บาท

รัชกาลที่ ๓ ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ปีพุทธศักราช ๒๓๙๐ มีการเล่นพนันห่วยเป็นครั้งแรกและการพนันจากจีนที่เข้ามาพร้อมกัน ๓ ชนิดคือ ถั่ว โป และห่วยแล้วเราเรียกการเล่นถั่ว โปว่าเล่น “เล่นเบี้ย” คือเรียกตามเงินที่ใช้เล่นอันเป็นหอยเล็กๆใช้ต่างเหรียญ และเรียกสถานที่เล่นถั่ว โปว่า “บ่อนเบี้ย”และเริ่มมีการเก็บอากรห่วยเพิ่มขึ้นด้วย ส่วนอากรบ่อนในช่วงนี้เก็บถึงปีละ ๔๐๐,๐๐๐ บาท

รัชกาลที่ ๔ ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัฐบาลได้ทำการค้าขายกับต่างชาติขาดดุล ผลประโยชน์ของชาติขาดหายไปจึงต้องตั้งภาษีอากรขึ้นใหม่หลายอย่าง ซึ่งรวมทั้งอากรการพนันอื่นๆเช่น ไพ่จีน ไพ่ไทย ไพ่แปดเกี้ยว ไพ่งาช้าง ต่อแต่ม ฟุงเรือ หมากกรุก สะแก ดวด วิ่ง วัวคน วิ่งวัวระแหะ วิ่งม้าหรือวิ่งควาย แข่งเรือ ชนไก่ ชนนก และกัดปลา ได้รวมเข้ากับอากรบ่อนเบี้ยเดิมรวมเพิ่มปีละประมาณ๕๐๐,๐๐๐ บาท

รัชกาลที่ ๕ ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการเล่นพนันจากประเทศจีนเพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่งคือ “จับยี่กี”แต่พระองค์มิได้ทรงอนุญาตให้ร่วมเข้าในบ่อนเบี้ย

^{๑๒} เรื่องเดียวกันหนา, ๑๖.

คงเหลือการเล่นเพียงการเล่น “ถั่ว” และ “โป” เท่านั้นเมื่อพระองค์ทรงประสงค์จะยกเลิกบ่อนการพนันจึงได้ทรงแก้ไขวิธีการปกครองพระราชอาณาจักร โดยเริ่มจากการจัดกระทรวงการคลัง ก่อนทรงพบอุปสรรค ๒ ประการคือ

๑. เงินภาษีของแผ่นดิน มีไม่เพียงพอและการจัดเก็บยังไม่มีประสิทธิภาพในปีพุทธศักราช ๒๔๑๗ จึงโปรดให้ตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์ เพื่อรวบรวมการเก็บภาษีอากรและผลประโยชน์ของแผ่นดินให้ได้มากขึ้นแต่เงินก็ยังไม่เพียงพอครั้งจะยกเลิกอากรการพนันเสียเลยทีเดียว ก็จะต้องหาเงินที่จะบริหารแผ่นดิน จึงยังคงให้มีอยู่ก่อน

๒. เมื่อหอรัษฎากรพิพัฒน์ เริ่มเป็นระเบียบ เงินภาษีอากรก็เก็บได้มากขึ้น แต่การจะเลิกบ่อนเบี้ยก็ยากยิ่งขึ้น เพราะเงินอากรบ่อน ก็ยิ่งทวีขึ้นด้วย ซึ่งเป็นแหล่งอากรที่มีเงินมาก และเจ้ากระทรวงการคลังก็ไม่กล้าที่จะรับผิดชอบด้วย กลัวเงินพระคลังจะไม่พอใช้ จึงทรงให้กุศโลบาย ค่อยๆ ลดลงและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศ เมื่อปี พุทธศักราช ๒๔๓๐ (ณ วันอังคารเดือนอ้าย แรม ๑๓ ค่ำ ปีกุน จุลศักราช ๑๒๔๙) และกำหนดการลดบ่อนเบี้ย ในปีต่อมา (ในปีชวด พุทธศักราช ๒๔๓๑)^{๑๓}

พุทธศักราช ๒๔๓๑ เดิมในเขตพระนครมีบ่อนอยู่ ๔๐๓ ตำบล (บ่อน) เลิกไป ๓๓๖ คงเหลือ ๖๗ ตำบล^{๑๔}

พุทธศักราช ๒๔๓๒ เลิกเพิ่มอีก ๑๐ ตำบล คงเหลือ ๕๗ ตำบล

พุทธศักราช ๒๔๓๓ เลิกเพิ่มอีก ๑๐ ตำบล คงเหลือ ๔๗ ตำบล

พุทธศักราช ๒๔๓๔ ทรงคิดสร้างบ่อนหลวงเพื่อให้มีแต่น้อยเพื่อจ่ายต่อการควบคุมจึงมิได้มีการยกเลิกบ่อน

พุทธศักราช ๒๔๓๕ ทรงยกเลิกในเขตพระนครทั้งหมดและเลิกบ่อนอื่นๆ ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร(นอกเขตพระนคร) อีกหลายตำบลรวมทั้งหมด ๓๑ ตำบล เหลือเพียงบ่อนของหลวง ๑๖ บ่อนเท่านั้น พุทธศักราช ๒๔๓๖ ทรงจัดแจงแก้ไขวิธีปกครองในหัวเมือง(ต่างจังหวัด) และมีการเปลี่ยนแปลงในกระทรวงการคลัง จึงทำให้การลดหย่อนหยุดลงระยะหนึ่ง

พุทธศักราช ๒๔๔๐ ทรงเลิกบ่อนตามหัวเมืองรอบกรุงเทพมหานครทั้งหมดคงไว้แต่ที่มณฑลสมุทรปราการ ๑ แห่ง ที่ปากลัด เมืองนครเขื่อนขันธ์ ๑ แห่ง รวมทั้งกรุงเทพมหานครและหัวเมืองเป็น ๑๖ บ่อนนอกนั้นให้เลิกเสียให้หมด

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗-๓๖.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐.

พุทธศักราช ๒๔๔๑ ทรงเลิกบ่อนหัวเมือง คือ
 มณฑลนครศรีธรรมราช เลิกทั้งหมด
 มณฑลชุมพร เลิกทั้งหมด
 มณฑลกรุงเก่า(อยุธยา) เดิมมี ๗๑ ตำบล เลิก ๒๒ ตำบล คงเหลือ ๔๙ ตำบล
 มณฑลนครชัยศรี เดิมมี ๑๘ ตำบล เลิก ๘ ตำบลคงเหลือ ๑๐ ตำบล
 มณฑลพิษณุโลก เดิมมี ๑๕ ตำบล เลิก ๑ คงเหลือ ๑๔ ตำบล
 มณฑลปราจีน เดิมมี ๓๓ ตำบล เลิก ๗ คงเหลือ ๒๖ ตำบล
 มณฑลนครราชสีมา เดิมมี ๑๑ ตำบล เลิก ๔ ตำบลคงเหลือ ๗ ตำบล
 มณฑลจันทบุรี เดิมมี ๒๖ ตำบล เลิก ๒ ตำบล คงเหลือ ๒๔ ตำบล
 มณฑลราชบุรี มณฑลภูเก็ต มณฑลบูรพา มณฑลอุดร ยังไม่มีการลด
 พุทธศักราช ๒๔๔๒ ทรงเลิกในเขตกรุงเทพมหานคร ๒ ตำบล

พุทธศักราช ๒๔๔๖ ให้เปิดที่นครศรีธรรมราชและชุมพร เพิ่มขึ้นแต่แก้ไขปรับปรุงที่
 มณฑลภูเก็ตให้เป็นแบบเดียวกันทั้ง ๓ มณฑล

พุทธศักราช ๒๔๔๘ ให้เลิกตามหัวเมืองรวมกันอีก เฉพาะที่เลิกทั้งหมดทุกตำบล คือ
 มณฑลภูเก็ต,มณฑลนครศรีธรรมราช, มณฑลชุมพร (คือมณฑลสุราษฎร์), มณฑลพิษณุโลก, มณฑล
 จันทบุรี, มณฑลบูรพา (คงได้แก่บริเวณชลบุรีและระยอง) มณฑลอุดร, ส่วนมณฑลกรุงเก่าเลิกเพิ่ม
 ๒๒ ตำบล, มณฑลนครชัยศรีเลิกอีก ๕ ตำบล, มณฑลราชบุรีเลิกอีก ๗ ตำบล, มณฑลปราจีนเลิกอีก
 ๑๐ ตำบล, และมณฑลกรุงเทพมหานคร เลิกเพิ่มอีก ๕ ตำบล (บ่อน) คงเหลือ ๑๓ (บ่อน), ในส่วนหัว
 เมืองยังมีอยู่ ๔ มณฑล รวมทั้งกรุงเทพมหานครและ ๔ มณฑลรอบกรุงเทพมหานครมีอยู่ ๒๒ ตำบล

พุทธศักราช ๒๔๔๙ ทรงให้เลิกบ่อน ในหัวเมืองทุกมณฑลเหลือไว้เฉพาะใน
 กรุงเทพมหานคร ๑๓ บ่อน พุทธศักราช ๒๔๕๓ เป็นปีสิ้นสุดรัชกาลที่ ๕ จึงทรงโปรดให้เลิกอีก ๒
 ตำบล

รัชกาลที่ ๖ ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังทรงให้มีการรณบ่อน
 การพนันเช่นเดิมตามแนวทางของพระบิดาคือพุทธศักราช ๒๔๕๔ ทรงให้เลิกอีก ๒ ตำบลพุทธศักราช
 ๒๔๕๕ ส่งให้เลิกอีก ๒ ตำบลพุทธศักราช ๒๔๕๗ ถึง ๒๔๕๙ ไม่มีการยกเลิกบ่อน แต่ทรงให้
 กระทรวงการคลังเตรียมการที่จะเลิกบ่อนเบี้ยและห่วยที่มีการเล่นกันอยู่มาก ในระยะนั้นไปพร้อมกัน
 ด้วย ซึ่งจะทำให้เงินภาษีอากรของรัฐขาดไปถึง ๖,๗๕๕,๒๗๖ บาท จึงต้องเตรียมการอย่างรอบคอบ

พุทธศักราช ๒๔๕๙ ทรงให้เลิกหอย

พุทธศักราช ๒๔๖๐ จึงทรงให้เลิกบ่อนพร้อมกันอีก ๕ ตำบล และทรงตั้งราชบัญญัติห้ามมิให้ใครเล่นหอยและเล่นถั่วโป ในพระราชอาณาจักรเป็นอันขาด รวมเวลาในการมีอากรบ่อนเบี้ยหรือรายได้จากบ่อนการพนันจนเลิกในปี ๒๔๖๐ เป็นเวลาราว ๒๐๐ ปี ซึ่งเลิกหมดสิ้นในวันที่ ๑ (ปีมะเส็ง) เดือนเมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๐

หลายปีที่ผ่านมามีการถกเถียงกันในสังคมไทยมากขึ้นเรื่อยๆ ว่าควรจะมีเปิดคาสิโนหรือบ่อนการพนันให้ถูกกฎหมายหรือไม่ ผู้ที่เห็นว่าควรเปิดบ่อนการพนันมักจะมีมุมมองจากเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจคือเพื่อหารายได้ให้แก่รัฐเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่กลุ่มคัดค้านมักจะมีมุมมองจากทางด้านสังคม คือห่วงเกรงว่าผลกระทบทางด้านลบจะรุนแรงจนก่อความเสียหายให้แก่สังคม จนไม่คุ้มกับรายได้ที่เพิ่มขึ้นของรัฐ^{๑๕}

ถึงแม้ว่ารัฐบาลไทยจะยังคงยืนหยัดกับนโยบายไม่เปิดบ่อนการพนันให้ถูกกฎหมาย นักการพนันไทย ก็ยังมีช่องทางออกไปเล่นที่สถานกาสิโนที่ถูกต้องกฎหมาย ตามประเภทตามประเทศเพื่อนบ้านได้ แต่เดิมนักการพนันไทยต้องบินไปเล่นที่ มาเก๊า ฮองกง ไต้หวัน สิงคโปร์ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลียแต่ในขณะนี้พวกเขามีสถานที่ที่สามารถเดินทางไปเล่นที่สะดวกมากกว่าเดิมมากขึ้นที่ประเทศพม่า กัมพูชา ลาว และมาเลเซีย ไม่ใช่เรื่องน่าประหลาดใจที่พบว่าในบ่อนการพนันที่ พม่า กัมพูชา และลาว นั้นผู้เข้าไปเล่นการพนันร้อยละ ๙๕ เป็นคนไทย^{๑๖} เป็นความจริงที่ว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมา คาสิโนของประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศต่างจัดรายการเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าชาวไทยโดยทั้งผ่านระบบ จังเกี๋ย และระบบตัวแทนของคาสิโนที่ประจำอยู่ในประเทศไทย

๒.๑.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพนัน

ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ (Symbolic Interactionism Theory) สำคัญสำคัญของทฤษฎีนี้ เออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) เป็นคนนำเสนอแนวคิดเนื้อหาโดยสรุปได้กล่าวถึงการแสดงออกของปัจเจกชนกอฟฟ์แมน ได้มองเห็นว่า ก็เหมือนเป็นการแสดงต่อกันนั่นคือความอยากจะได้เสียได้เสียเสีย แต่เป็นการเสี่ยงที่มีการผลักดันให้ผู้เสี่ยงทราบ่วงหน้าแล้วผลของการเสี่ยงจะออกมาในรูปแบบใดได้แก่แพ้หรือชนะได้หรือเสีย อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ฉะนั้นจึงเป็นการ

^{๑๕} หน้าเดียวกัน, ๔๐-๕๕.

^{๑๖} สังคิต พิริยะรังสรรค์ ผศ. ดร., อุตสาหกรรมคาสิโนในสหราชอาณาจักรและออสเตรเลีย ใน อุตสาหกรรมการพนัน ไทย อังกฤษสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และมาเลเซีย, (กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้ง. เฮ้าส์, ๒๕๔๒), หน้า ๘๔.

กระทำโดยความสมัครใจของผู้เสียเองมีการแข่งขันกีฬาอาชีพและถือเป็นการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่มี^{๑๗}

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange theory) ทฤษฎีนี้ ยอร์จ ซี ฮอแมนส์ (George C. Homans) มุ่งที่จะอธิบายเรื่องการจัดระเบียบทางสังคมในลักษณะเป็นการแลกเปลี่ยนสิ่งของต่อกัน โดยพิจารณาจากรางวัลความพอใจหรือการไม่ติดต่อบางครั้งก็ติดต่อน้อยมากถ้ามองในแง่คนไทยก็เรียกว่าเป็นการยื่นหมยยื่นแมวคือเมื่อหากฝ่ายหนึ่งเสนอผลประโยชน์ให้และฝ่ายหนึ่งก็จะตอบรับแล้วแต่จะตกลงและเหตุผลของกรณีนั้นๆส่วนใหญ่ก็ใช้ทรัพยากรทั้งบุคคลเงินทองที่ตนมีอยู่นั้นแหละ แลกเปลี่ยนกันแต่ทฤษฎีนี้บางครั้งก็อาจ จะเป็นการเสียผลประโยชน์ตนเพื่อคนอื่นก็ได้แบ่งเป็น ๑ ประเด็นดังต่อไปนี้^{๑๘}

๑. มนุษย์คิดถึงกำไรและต้นทุนในการติดต่อกันคือเขาพยายามที่จะแสวงหาประโยชน์อยู่เสมอจากการติดต่อกับผู้อื่นในธุรกิจนั้นๆ
๒. ติดต่อกันเนื่องจากมีรางวัลเป็นแรงกระตุ้นให้อยากได้กำไร
๓. การตลาดเป็นอีกการแลกเปลี่ยนอีกทางหนึ่งแต่ก็มีบางกรณีที่แลกเปลี่ยนโดยไม่ได้หวังผลตอบแทนทางวัตถุสิ่งของของคนพวกนี้อยากได้ความสุขทางจิตมากกว่า
๔. ผ่านการพิจารณาถึงผลได้ผลเสียเนื่องจากต้องใช้ชีวิตสัมพันธ์กับคนอื่นคือบางครั้งก็ไม่ได้คำนวณไว้ล่วงหน้าว่าตนจะได้หรือเสีย

ทฤษฎีลำดับความต้องการ (Hierarchy of Needs) แนวคิดขององค์ประกอบนี้มีผลนำมาสนับสนุนการเล่นการพนันว่าทำไมคนต้องเล่นการพนันซึ่งมี ๓ อย่างได้แก่ (๑) ต้องการเล่นเพื่อความเพลิดเพลินผ่อนคลายความตึงเครียดหรือบรรเทา(๒) ต้องการเล่นเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัวยากจนจึงต้องพยายามแสวงหารายได้พิเศษและเพื่อหวังจะได้ร่ำรวยอย่างทันตาเห็นเหมือนคนที่ถูกหวยแล้ว (๓) มีรายได้น้อยได้แก่คนที่พอจะมีอยู่มีกินบ้างแต่รายได้ไม่เพียงพอเพราะใช้จ่ายหลายอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวันจึงอยากเสี่ยงโชคความเชื่อโชคลางเพื่อฟลุ๊ค^{๑๙}

^{๑๗} สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมแนวทางการศึกษาวิเคราะห์และวางแผน, (ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๖), หน้า ๙๔-๙๖.

^{๑๘} สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๓), หน้า ๑๕๔-๑๕๖.

^{๑๙} พินิจ รุ่งแจ้ง พ.ต.ท., “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นการพนัน : ศึกษากรณีในเขตเทศบาลเมืองเลย”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาลัทธิวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๘), หน้า ๓๙-๔๐.

ดังนั้นจึงเกิดทฤษฎีการจูงใจของพฤติกรรมที่ทำให้มนุษย์กระทำหรือไม่กระทำในสิ่งต่างๆ เรียกว่า "ทฤษฎีการจูงใจ" หรือความต้องการของมนุษย์ในหลายๆด้านมีรายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎีนี้ และแรงจูงใจตามหลักพุทธธรรมซึ่งมีผลทำให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเล่นหรือไม่เล่นการพนัน แนวคิดในการเล่นการพนันนั้นสามารถใช้หลักการทางทฤษฎีการจูงใจหรือทฤษฎีลำดับความต้องการเข้ามาเป็นงานที่เกี่ยวข้องเนื่องจากโดยปกติความต้องการของมนุษย์นั้นมีความแตกต่างกันออกไปตามภูมิประเทศลักษณะทางวัฒนธรรมภาษาศาสตร์ประเพณีจารีตที่ตนเองนับถือหรือปฏิบัติอยู่นั้นสรุปความต้องการของมนุษย์เป็น ๔ ด้านดังต่อไปนี้^{๒๐}

๑. มนุษย์มีความต้องการไม่มีที่สิ้นสุดคือไม่มีความพอเพียงหรือไม่มีสันโดษความยินดีในสิ่งที่ตนมีอยู่

๒. ความต้องการที่ตนได้แล้วก็หมดแรงจูงใจแต่ อยากรจะได้อีกความต้องการใหม่อีกเช่นคนที่มีภริยาอยู่แต่กับพอใจในหญิงอื่นซึ่งมิใช่ภริยาของตน

๓. ความต้องการแบบซับซ้อนคืออยากได้ในสิ่งแต่ปฏิเสธบางสิ่งเช่นอยากเที่ยวเตร่ให้สนุกสนานขณะเดียวกันก็ไม่อยากเสียเงินทองมาก(ได้เพื่อเสียและเสียเพื่อได้) มีลักษณะทำนองต้องเอาความ อยากรของตนไปแลกกับความอยากรของคนอื่น

๔. ระดับความต้องการมี ๕ ชั้นได้แก่

๔.๑ ด้านร่างกายหมายถึงต้องการปัจจัย ๔ เช่นอาหารเสื้อผ้าที่อยู่อาศัยยารักษาโรค

๔.๒ ด้านความมั่นคงปลอดภัยหมายถึงอยากมีหลักประกันภัยให้แก่ตนและคนที่ตนรักเช่นการทำประกันภัยทางอุบัติเหตุรถยนต์ เป็นต้นก็เพราะความต้องการนี้

๔.๓ ด้านสังคมหมายถึงอยากให้ตนเองดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุขไม่ยอมให้ใครมาเบียดเบียนทำร้ายปล้นชิงทรัพย์สินหรือทำให้เดือดร้อน

๔.๔ ต้องการการสรรเสริญยกย่องหมายถึงอยากให้คนในสังคมยอมรับนับถือให้เกียรติความเคารพยำเกรงตนเองด้วยอำนาจฐานะตำแหน่งการงานบ้าง

๔.๕ ต้องการความสำเร็จในชีวิตหมายถึงการใฝ่ฝันอยากจะเป็นนั่นเป็นนี่ดังที่ตนมุ่งหวังเอาไว้เช่นบางคนอยากมีความสำเร็จในด้านธุรกิจส่วนตัวบางคนก็อยากสำเร็จในการศึกษาระดับสูงสูงถึงปริญญาเอกบางคนก็อยากร่ำรวยเหมือนเศรษฐีที่มีเงินทองเป็นล้านล้านบาท เป็นต้น

^{๒๐} Marlow A. H., **Motivation and Personality**, (New York: Harper and Brothers, 1954), pp. 153-158.

๒.๑.๔ กฎหมายเกี่ยวกับการพนันและประเภทของการพนัน

พระราชบัญญัติ การพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๗ พุทธศักราช ๒๕๐๓ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

พระราชบัญญัติ การพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ กล่าวถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมีผู้เล่นผู้จัดให้เล่นการแถมหรือให้รางวัล ด้วยการเสี่ยงโชคถึงแม้จะไม่จัดว่าเป็นการพนันแต่กฎหมาย ก็ควบคุมไม่ให้มีการเสี่ยงโชคทางการค้า นอกจากนี้ สลากกินแบ่งของรัฐบาลหรือสลากกินรวบของรัฐบาล ที่ห้ามขายเกินราคาก็ยังมีข้อ ความกล่าวถึงโทษในกรณีทำผิด

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้แก่ผู้เล่นและผู้จัดให้มีการเล่นการพนันตามบัญชี ก. ผู้เล่นจะมีความผิดทันทีเพราะเป็นการพนันที่จะจัดให้มีการเล่นได้เฉพาะในคาสิโน ของรัฐเท่านั้นหรือ จะมีการกำหนดอยู่ในพระราชกฤษฎีกาว่าอนุญาตให้ใครเล่นได้บ้าง ดังนั้นผู้ที่ยังไม่มีการอนุญาตจึงมีความผิดทันทีและได้รับโทษตามกฎหมายด้วย

ผู้เล่นการพนันตามบัญชี ข. มีความผิดทันทีเพราะไม่ได้รับอนุญาตแต่ถ้าเล่นในสนามหรือบ่อนที่ได้รับอนุญาตก็ไม่มีผิดแต่ประการใด

บุคคลที่อยู่ในวงการพนันถือว่ามีความผิดเพราะการพนันนั้นจะต้องได้รับอนุญาตเมื่อยังไม่ได้รับอนุญาตให้เล่นจึงมีความผิดตามกฎหมายส่วนที่ชอบด้วยกฎหมายหรือดูในงานรื่นเริง งานนักชดถุกซ์หรือในที่สาธารณะไม่ถึงว่าเป็นความผิดแต่อย่างใดส่วนบุคคลที่อยู่ในวงเล่นการพนันแม้มิได้ร่วมเล่นก็มีความผิดเพราะบุคคลนั้นสามารถสังเกตเห็นผลได้ผลเสียและมีโอกาสที่จะเข้าร่วมเล่นการพนันนั้นซึ่งเป็นการเพิ่มผู้กระทำความผิดให้มากขึ้น

ลักษณะความผิดการพนันทั้ง บัญชี ก. และ ข. หากเล่นถือว่าเป็นความผิดแต่อนุญาตให้เล่นได้ในขอบเขตของกฎหมายเท่านั้นเป็นการป้องกันผลประโยชน์สังคมไม่ให้ได้รับผลกระทบจากประโยชน์ของประชาชนโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมเป็นที่ตั้ง

ส่วนผู้จัดให้มีการเล่นหมายถึงเจ้าของบ้านหรือคนคอยควบคุมดูแลหรือคนที่ชักจูงให้คนมาเล่นการพนันคนที่พาเข้าไปในบ่อนคนที่คอยเป็นต้นทาง ให้คนเล่นการพนันไม่ให้ถูกตำรวจจับกุมทั้งหมดที่กล่าวจัดว่าเป็นผู้จัดการให้มีการเล่นการพนันความผิดนี้ ชัดเจนถือว่าเป็น ความผิดทันทีถึงแม้จะไม่มีผู้เล่นการพนันก็ตาม

พระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงโทษผู้จัดให้ปรับโทษหนักกว่าผู้เล่นคือทั้งจำทั้งปรับบริษัทรพย์สินและเครื่องมือที่ใช้ในการเล่น

นอกจากนี้กฎหมายรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยการออกเสียงประชามติพุทธศักราช ๒๕๔๑ มาตรา ๒๑๔ มีการระบุไว้ว่า " คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการใดที่อาจกระทบถึงผลประโยชน์ได้เสียต่อ

ประเทศชาติและประชาชนถ้านายกรัฐมนตรีเห็นว่าสมควรที่จะให้มีการออกเสียงประชามติเรื่องใด อาจปรึกษากับประธานรัฐสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาจากนั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้มีการออกเสียงประชามติได้ทั้งนี้ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ขัดแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบุคคลใดคนใดโดยเฉพาะแต่เป็นเรื่องของส่วนรวมเท่านั้น" จึงเห็นได้ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญมีช่องว่างและเป็นช่องทางให้การตั้งบ่อนกาสิโนเกิดขึ้นได้หากผลประชามติสนับสนุนการจัดตั้งสถานกาสิโน

๒.๑.๕ แรงจูงใจในการเล่นการพนัน

แรงจูงใจ (Motive) โดยเฉพาะความต้องการทางกายความต้องการทางใจและสัญชาตญาณ(Instint) ก็คือสิ่งที่กระตุ้นในภายในของบุคคลที่ทำให้ต้องมีพฤติกรรมไปในทางที่ตนต้องการจนบางครั้งกลายเป็นการเสพติดเช่นการเสพติดการพนันฉะนั้นเราจะต้องรู้จักแรงจูงใจเพื่อเป็นอุปกรณ์เรียนรู้เหตุให้เกิดการเล่นการพนัน

๒.๑.๕.๑ แรงกระตุ้นภายใน

แต่ทางจิตวิทยาถือว่าแรงจูงใจเป็นสาเหตุของการแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์และเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกมาอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมายเช่นจูงใจให้ทำงานจูงใจให้เกิดความสำเร็จและแม้แต่กรณีของการเล่นการพนันนั้นถือว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาได้ทั้งจากแรงจูงใจอันเป็นสิ่งกระตุ้นภายในและสิ่งเร้าภายนอกอันเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการเล่นการพนันคำว่าแรงจูงใจ นั้นตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Motvie” และตรงกับคำว่า “Movere” แปลว่า เคลื่อนที่ นักจิตวิทยาเชื่อกันว่าแรงจูงใจนั้นเกิดมาจากความต้องการซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ คือความต้องการทางกาย (Physiological Need) และความต้องการทางใจ (Mental Need)^{๒๑}

ก. ความต้องการทางกาย (Physiological Need)

ความต้องการทางกายนั้นเป็นเป้าหมายพื้นฐานเดียวกันของสิ่งมีชีวิตได้แก่ความต้องการอาหารอากาศน้ำอุณหภูมิที่เหมาะสมแก่ร่างกายการขับถ่ายการเคลื่อนที่การพักผ่อนการผสมพันธุ์และการปราศจากความเจ็บป่วยเมื่อร่างกายได้รับการตอบสนอง ความต้องการอย่างพอเพียงร่างกายก็จะอยู่ในสภาพสมดุลไม่คืนรนแต่ถ้าเมื่อใดร่างกายพร่องในสิ่งที่ต้องการจะเกิดแรงขับร่างกาย(Physiological Drive) เช่นแรงขับความกระหาย(Thirst Drive) แรงขับความหิว (Hunger Driver) แรงขับทางเพศ (Sex Driver) เป็นต้น

^{๒๑} สิริอร วิชชาวุธ รัต., จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๕๒-๒๕๓.

ข. ความต้องการทางใจ (Mental Need)

ความต้องการทางใจนั้นเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นถึงความต้องการที่เกินไปกว่าความอยู่รอดทางกายเช่น ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity Motive) ความต้องการอำนาจ (Power Need) ความต้องการที่เป็นที่ชอบพอ (Affiliation Need) ความต้องการสำเร็จ (Achievement Need) เป็นต้น นักจิตวิทยาได้ให้คำอธิบายถึงเหตุที่การพนันเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นในสังคมโดยทั่วไปสืบเนื่องมาจากลักษณะจิตใจของมนุษย์ ๒ ประการคือ

๑. ความต้องการความรู้สึกตื่นเต้นเร้าใจ^{๒๒} (excitement) โดยให้เหตุผลว่าประการแรกชีวิตคนเรานั้นเป็นอยู่อย่างจำใจและน่าเบื่อหน่ายจึงแสวงหาเกมการเล่นที่ตอบสนองความต้องการทางใจได้เป็นอย่างดี

๒. มนุษย์เกลียดความไม่แน่นอนแต่มนุษย์ชอบเล่นการพนันเพื่อแสดงว่าไม่ได้เกลียดความไม่แน่นอนซึ่งถือว่าการแสดงออกในลักษณะที่ตรงข้ามเป็นลักษณะของกลไกของการปกป้องหรือปกป้องตนเอง

ในทัศนะของนักการศาสนาบางท่านมองว่าการพนันมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัญชาตญาณแห่งการประเล้าประโลมใจหรือการบำเรอซึ่งเป็นสิ่งที่สัตว์โลกขาดไม่ได้^{๒๓} และถือ เป็นปัจจัยที่ ๕ ถ้าขาดการประเล้าประโลมใจเสียมันก็ไม่มีความสงบสุขมันจะกระวนกระวายแต่การพนันนั้นถือว่าเป็นธรรมในฝ่ายอุกุศลและสัมพันธ์กับกิเลสคือความโลภและโมหะอยู่มาก

สัญชาตญาณแห่งการต้องการบำเรอนี้มันมีอยู่ส่วนหนึ่งไม่ใช่ความต้องการอาหาร^{๒๔} มันมีประเภทที่ต้องการกินการสูบการทาอะไรก็ได้เพื่อบำเรอแม่ที่สุดการนั่งเล่นไฮโล(ลูกเต๋า) ของคนชอบเล่นไฮโล(ลูกเต๋า) ได้ทั้งวันทั้งคืนนั้นมันเป็นสัญชาตญาณของการต้องบำรุงจิตบำเรอใจจิตมันก็พอใจคนมันก็เลยนั่งเล่นไฮโล(ลูกเต๋า) ได้ตลอดทั้งวันทั้งคืนอบายมุขทั้งหลายก็เหมือนกันมันมาจากสัญชาตญาณที่ต้องการบำเรอก็ต้องหาเงินมาซื้อหาการบำเรอ

^{๒๒} อมรากุล อินโอชานนท์, เล่นพนันขั้นต่อ ในโครงการอบรมสุขภาพจิตสู่สถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสุขภาพจิตกรมสุขภาพจิต, ม.ป.ป.), (อัดสำเนา).

^{๒๓} พุทธศาสนิกขุ, ธรรมะกับสัญชาตญาณ, (กรุงเทพมหานคร: การพิมพ์พระนคร, ๒๕๓๑), หน้า ๖๘.

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔.

๒.๑.๕.๒ ปัจจัยภายนอก

ในเชิงสังคมวิทยาถือว่าเป็นเพราะค่านิยมที่เชื่อถือในเรื่องโชคกลางและเชื่อในเรื่องการตกลงบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาจจะบันดาลสิ่งต่างๆให้โดยที่มนุษย์ไม่คาดคิดมาก่อนซึ่งลักษณะค่านิยมดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนิสัยการเล่นการพนันของคนไทยเช่นในกรณีการขอเลขเด็ดจากนักบวชต้นไม้จอมปลวกและแม่แต่ต้นไม้ประหลาด และสัตว์ที่มีลักษณะตลาดเป็นต้น

นักสังคมวิทยาได้กล่าวว่าการพนันมีลักษณะจูงใจอยู่ในตัวมันเองคือสามารถจะดึงดูดจิตใจของผู้อยากจะมาเล่นการพนันเข้าไปเล่นการพนันได้อย่างยิ่งยั้ง เอ. บลอส ได้ชี้ว่าพฤติกรรมของผู้เล่นการพนันส่วนใหญ่จะเกิดจากแรงจูงใจเป็นสำคัญซึ่งแรงจูงใจดังกล่าวอาจจะเป็นผลกำไรที่ได้รับจากการเล่นโดยตรงความเพลิดเพลินสนุกสนานความตื่นเต้นในการเสี่ยงโชคตลอดจนความสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วมเล่นการพนันในรูปแบบต่างๆ^{๒๕}

มีสมาชิกที่ขอบไปสโมสรคาสีโนบางพวกให้เหตุผลว่าเป็นการเข้าสังคมขอพบบรรยากาศไปเพื่อเล่นเกมสถานกาสิโนมีความสะดวกสบายได้กำไรไปดูคนอื่นเล่นและช่วยให้ตนเองได้หนีจากปัญหาต่างๆ^{๒๖} ผู้หญิงจำนวนมากมองว่าสถานกาสิโนเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยทั้งต่อตนเองและเพื่อนๆการไปสถานกาสิโนเป็นกิจกรรมทางสังคมคือไปสนุกสนานกับเพื่อนๆครอบครัวและชาวเทศเมเนียวในออสเตรเลีย เห็นว่า “การพนันเป็นกิจกรรมการพักผ่อนที่สำคัญของออสเตรเลีย”^{๒๗}

๒.๑.๕.๓ สาเหตุของการเล่นการพนัน

การแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันในสังคมปัจจุบันนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งเพราะการรู้จักสาเหตุของปัญหานั้นเท่ากับว่าแก้ปัญหาสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่งความต้องการจะแก้ปัญหานั้นต่างคนต่างมีความปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมกัน เพื่อให้ปัญหาหมดสิ้นไปจากสังคมมนุษย์ โดยเฉพาะการพนันไฮโลในชุมชนบ้าน บ้านบึงสว่าง ตำบลบ้านเหล่าอำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่น ซึ่งพอจะสรุปสาเหตุที่สำคัญสำคัญดังต่อไปนี้

๑. ตัวผู้เล่นเองในชุมชนที่มีพฤติกรรมการเล่นการพนันไฮโลนั้นมีสาเหตุหลายประการแต่ที่เป็นสาเหตุใหญ่ๆใกล้ตัวมากที่สุดคือตัวของผู้เล่นเพราะมนุษย์เราตั้งแต่เกิดมามีความโลภ

^{๒๕} ชาญคณิต ก.สุริยะมณี, “การจัดตั้งสถานกาสิโนในประเทศไทย: แนวโน้มและผลกระทบ”, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๔) หน้า ๓๖.

^{๒๖} ผาสุก พงษ์ไพจิตร รศ.ดร., เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยหวยใต้ดิน ในภาพรวมเศรษฐกิจนอกฎหมาย, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๓๑.

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๓.

ติดตัวกันมาด้วยกันทุกคนแต่จะต่างกันมากหรือน้อยเท่านั้นเองในทางพระพุทธศาสนาเรียกสิ่งเหล่านี้ว่า “โลกจิต”

๒. สลากกินแบ่งรัฐบาลการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้มนุษย์เกิดการอยากได้อะไรหรือรำรวยซึ่งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนกิเลสที่มีอยู่ในตัวมนุษย์แล้วนั้นให้เจริญมากขึ้นจนทำให้บุคคลมีกิเลสอดทนไม่ได้ที่จะซื้อเลขซื้อหวยโดยไม่เลือกว่าจะเป็นหวยรัฐหรือหวยใต้ดิน

๓. ประเพณีในสมัยก่อนจนถึงปัจจุบันประเพณีทางภาคอีสาน เวลามีสงานศพหรือคนเสียชีวิตก็จะมีการเล่น เพื่อเป็นการอยู่เป็นเพื่อนญาติผู้ที่เสียชีวิตและเป็นการเฝ้าศพ จึงมีการเล่นการพนันเกิดขึ้นช่วงแรกๆจะเป็นการเล่น “โบก” และต่อต่อมาได้รับความนิยมคือไพ่และไฮโล

๔. สื่อ สารมวลชนปัจจุบันสังคมมนุษย์มีการพัฒนา ในด้านวัตถุให้เจริญรุดหน้าไปมากแต่ด้านการติดต่อสื่อสารจะเห็นได้ว่ามีทั้ง วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ หนังสือพิมพ์ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ที่มีการเผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับการพนันมีการลักลอบเล่นการพนันแต่ผู้อ่านข่าวหรือผู้ประกาศข่าวอ่านข่าวเกี่ยวกับเรื่องการลักลอบพนันลักษณะเชิงเป็นเรื่องตลก การหนีการจับกุมแบบเป็นเรื่องตลกขบขัน จึงทำให้สื่อเหล่านี้ล้วนเป็นเหตุปัจจัยให้ประชาชนได้รู้ข่าวสารกับการไปสู่พฤติกรรมการเล่นการพนันจึงคิดว่าเป็นเรื่องตลกและเป็นประเพณีสืบต่อกันมา

๕. ปัญหาความยากจนประชาชนมีรายได้น้อยแต่รายจ่ายมากทำให้คนยากจนอยากจรร่ำรวยบ้างเหมือนคนที่มีฐานะร่ำรวยในเมืองใหญ่ๆ และการพนันถือเป็นทางเลือกอีกหนทางหนึ่งที่จะทำให้คนร่ำรวยได้ในระยะอันสั้นแต่ในขณะเดียวกันก็อาจทำให้สูญเสียทรัพย์สินหรือเกียรติยศชื่อเสียง ได้รวดเร็วเช่นเดียวกันเพราะการส่งเสริมรายได้ แก่ประชาชนด้วยวิธีนี้ตามหลักพุทธธรรมถือว่าเป็นทางแห่งความเสื่อม

๖. ปัญหาด้านการศึกษาการศึกษาทำให้คนเห็นโทษของการเล่นการพนันและไม่ทำให้มีความเชื่อศรัทธาด้วยเหตุผลตามหลักพระพุทธศาสนาได้ตั้งแต่ในระดับประถมศึกษาหรือปฐมวัย เพราะกว่าที่ประชาชนจะศึกษาถึงระดับสูงจนตัดสินใจได้ว่าอะไรถูกอะไรผิดและอะไรควรอะไรไม่ควรนั้นได้ต้องใช้งบประมาณมากและมีโอกาสทางการศึกษามาก ผู้ที่ยังมองไม่เห็นโทษของการพนันหรือยังมีความเชื่อแบบงมงายตามประเพณีก็จะหมกมุ่นมีพฤติกรรมการเล่นการพนันดังนั้นการศึกษาจึงต้องสอนให้คนเกิดสติปัญญาเป็นสัมมาทิฐิความเห็นชอบมองเห็นโทษของการพนันตั้งแต่เด็ก

๗. ปัญหาด้านความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ว่าจะทำให้ตนมีโชคลาภ วาสนาโดยไม่ต้องทำงานหนักและเป็นการลงทุนน้อยแต่ได้กำไรมาก

๘. ขาดจิตสำนึกที่ดีของความเป็นชาวพุทธและชาวพุทธส่วนใหญ่ก็นึกจะถือว่าการเล่นการพนันไม่ใช่เรื่องเสียหายคิดว่าเป็นความสนุกสนานและได้เงินด้วยโดยไม่คำนึงว่าตนเองนั้นกำลังประพฤติดิฉิลธรรมและเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีต่อชุมชน

พิชัย สุนทรสังบุญย์ ได้ให้ทัศนะเสริมไว้ว่าบุคคลย่อมมีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางไสยศาสตร์และภูตผีปีศาจว่าสามารถจะดลบันดาลให้ตนมีโชคลาภถูกเลขถูกหวยได้จึงทำการบนบานศาลกล่าวไหว้วอนขอหวยด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา^{๒๘}

ดังนั้นปัญหาที่ตามมาจากการพนันหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงมีหลากหลายประการด้วยกันเช่น คนชนะพนันก็ก่อเวร คนเสียพนันก็เสียตายทรัพย์สินที่เสื่อมไปสู่สูญเสียทรัพย์สิน ทันทตาเห็นคำพูดในศาลก็เชื่อถือไม่ได้ คนอื่นก็ถูกดูถูกเหยียดหยามและไม่มีใครประสงค์ที่จะแต่งงานเป็นคู่ครองสามารถรยาด้วยเพราะเกรงว่าจะไม่สามารถเลี้ยงดูเขาให้มีความสุขความเจริญในหน้าที่การงานได้^{๒๙}

๒.๑.๖ ปัญหาของการเล่นการพนัน

สังคมไทยมีวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ได้รับการหล่อหลอมมาจากวัฒนธรรมหลากหลายแหล่งที่มามากมายคนไทยเป็นคนยอมรับอะไรที่สามารถเข้ากับตนเองได้การพนันถือก็เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งซึ่งคนไทยยอมรับมาเข้ากันกับตนเอง การพนันที่เป็นการเล่นอย่างธรรมดาเช่นการชนไก่การชนวัว การเล่าไฮโล เป็นต้น การพนันส่วนมากนี้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนภายในสังคมเป็นอย่างมากก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายด้านผู้วิจัยจะขอแยกของปัญหาออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่แบ่งออกเป็นปัญหาส่วนตัวบุคคลและปัญหาที่มีผลกระทบต่อสังคมโดยภาพรวม

๒.๑.๖.๑ ปัญหาด้านปัจเจกบุคคล

การเล่นการพนันนั้นมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาทางด้านสุขภาพบุคลิกภาพและอารมณ์ของบุคคล เช่นเมื่อคนหลงใหลในการพนันแล้ว ย่อมตกเป็นทาสของการพนันเกิดการเสพติดและกลายเป็นความป่วยทางจิตใจตามมา และทำให้เกิดผลกระทบอย่างอื่นตามมา^{๓๐} ตัวอย่างในประเทศสหรัฐอเมริกาในปีค.ศ. ๑๙๘๐ สมาคมจิตแพทย์อเมริกัน (American Psychiatric Association) ยอมรับอย่างเป็นทางการว่าโรคติดการพนันถือเป็นการป่วยทางจิต (Mental Disease) อย่างหนึ่งส่วน (Gamblers Anonymous) หรือ “GA” องค์กรเอกชนที่ตั้งเป็นแห่งแรกใน ลอสแอนเจลิส ในปี ค.ศ. ๑๙๗๕ เพื่อให้ความช่วยเหลือในเรื่องนี้ ถือว่าการติดการพนันเป็นโรคชนิดหนึ่งกล่าวคือเมื่อเป็นนักเล่นการพนันแล้วก็ต้องเป็นนักเล่นการพนันไปตลอดสำหรับการแก้ไขปัญหา “GA” ให้ข้อคิดที่น่าสนใจว่าสิ่ง

^{๒๘} พิชัย สุนทรสังบุญย์, ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจและคดีเดือนใจสำหรับนักพัฒนา, (อุดรธานี: ม.ป.พ., ม.ป.ป.), หน้า ๑๐-๑๘.

^{๒๙} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๑/๒๐๔.

^{๓๐} กนกศักดิ์ แก้วเทพ, อุตสาหกรรมในสหรัฐอเมริกากรณีศึกษาคาลิโน ในอุตสาหกรรมการพนัน, (กรุงเทพมหานคร: ตรีสิวิน, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕๓.

ที่ผู้ติดการพนันนั้นมีมากกว่ากำลังใจก็คือผู้ติดการพนันต้องการความช่วยเหลือทางด้านจิตใจจากสิ่งอื่นที่มีอำนาจมากกว่าตัวเอง ทั้งนี้กล่าวสำหรับ “GA” ลักษณะที่สำคัญรวมกัน ๓ ประการของผู้ติดการพนันคือ

๑. ขาดความสามารถและไม่เต็มใจที่จะยอมรับความเป็นจริง
๒. ไม่มั่นคงทางอารมณ์
๓. ขาดวุฒิภาวะ

การติดการพนันนั้นเป็นสิ่งที่เลิกได้ยากมากดังจะเห็น ว่าคลินิกในต่างประเทศต้องบำบัดผู้ป่วยประเภทนี้ มากขึ้นๆ^{๓๑} ยิ่งธุรกิจการพนันขยายตัวมากขึ้นเท่าไรจำนวนผู้ติดการพนันจะยิ่งเพิ่มขึ้นเช่นกันเช่นคลินิกรักษาผู้ป่วยโรคติดการพนันแห่งหนึ่งในมลรัฐไอโอวา เคยมีคนใช้ราว ๓๐-๔๐ คนต่อปีหลังจากมีเรือคาสิโนได้เพียงปีเดียวคนไข้เพิ่มขึ้นเป็น ๒๐๐ คนส่วนที่มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ บริการสายด่วนสำหรับนักเล่นการพนันแห่งหนึ่งมีผู้โทรศัพท์เข้ามาปรึกษาเพิ่มขึ้นจาก ๑,๒๐๐ รายต่อปีเป็น ๓๒,๐๐๐ รายต่อปีภายหลังจากการเปิดบ่อนคาสิโนที่เมืองแอตแลนติกซิตี และในปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็น ๓๙,๐๐๐ รายต่อปี ที่รัฐเนวาดาซึ่งมีการคาดคะเนว่า เฉพาะเมืองลาสเวกัสที่เป็นแหล่งคาสิโนใหญ่ที่สุดในโลกมีจำนวนผู้ติดการพนันอยู่ประมาณร้อยละ ๑๒ ของประชากรเมืองทั้งหมด ที่น่าสนใจคือผลการศึกษาศูนย์ควบคุมและป้องกันเชื้อโรค (U. S. Centers for Disease Control and Prevention) ปี ค.ศ. ๑๙๙๕ พบว่าอัตราการฆ่าตัวตายในรัฐเนวาดาสูงที่สุดในประเทศและในการศึกษาปีคริสต์ศักราช ๑๙๙๗ พบว่าอัตราการล้มละลายของบุคคลในรัฐเนวาดาสูงถึงร้อยละ ๕๐ ซึ่งสูงกว่า อัตราการเฉลี่ยของทั้งประเทศ^{๓๒}

มีข้อมูลที่น่าสนใจจะบริการสายด่วนเพื่อนักพนัน (Problem Gamblers Helpline) ซึ่งเป็นบริการของมลรัฐเนวาดา (Nevada Council on Gambling Problem) ระบุว่าในช่วง ระหว่างวันที่ ๑๕ มกราคม ๑๙๙๗ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๑๙๙๗ มีผู้ใช้บริการ รวมทั้งสิ้น ๒๙๔ รายโดยร้อยละ ๘๘ ผู้ใช้บริการอยู่ในเขตเมืองลาสเวกัส ร้อยละ ๕๕ (จำนวน ๑๖๑) รายเป็นผู้ชาย และ ๑๒๓ รายหรือ (ร้อยละ ๗๖) ระบุว่าเป็นผู้ติดการพนัน ขณะที่อีกร้อยละ ๔๕ (จำนวน ๑๓๓) รายเป็นผู้หญิง และมี ๘๐ ราย(หรือร้อยละ ๖๕) ระบุว่าเป็นผู้ติดการพนันผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๖) มีอายุระหว่าง ๒๖ ถึง ๔๔ ปีมีเพียง ๑๘ รายหรือ(ร้อยละ ๗) มีอายุระหว่าง ๑๘ ถึง ๒๕ ปีและเพียง ๑ รายที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๕.

^{๓๒} สังคีต พิริยะรังสรรค์ ผศ.ดร., อุตสาหกรรมคาสิโนในสหราชอาณาจักรและออสเตรเลีย ใน อุตสาหกรรมพนัน ไทย อังกฤษสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และมาเลเซีย, หน้า ๗๖.

สิ่งที่น่าสนใจในประเด็นการติดการพนันก็คือปัญหานี้มีผลกระทบทางด้านสังคมค่อนข้างสูง ดังตัวอย่างผลการศึกษาจากข้อมูลของสมาชิกสำนักงาน “GA” แห่งหนึ่งในปี ๑๙๙๕ พบว่า

ร้อยละ ๖๗ ของครอบครัวสมาชิกมีหนี้สินที่เกิดจากการเล่นการพนัน

ร้อยละ ๖๗ ของภรรยาที่สามีติดการพนันถูกตามรังควานจากเจ้าหนี้

ร้อยละ ๖๑ ของภรรยาที่สามีติดการพนันมีอาการกรดเก็รี้ยวกรดเก็รี้ยว ต่อสามีตนเอง

ร้อยละ ๗๘ ของผู้ติดการพนันได้รับความทุกข์ทรมานจากโรคนอนไม่หลับ

ร้อยละ ๒๖ ของสมาชิก มีการหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ทั้งนี้สืบเนื่องจากการเล่นการพนัน

ร้อยละ ๓๔ ของสมาชิกต้องสูญเสียการงานหรือต้องออกจากที่ทำงาน

ร้อยละ ๔๔ ของสมาชิกและขโมยสิ่งของต่างๆจากที่ทำงานเพื่อนำไปชำระหนี้สินที่เกิดจากการเล่นการพนัน

ร้อยละ ๑๘ ของสมาชิกเคยถูกตำรวจจับเพราะปัญหาสืบเนื่องจากการเล่นการพนัน

ร้อยละ ๖๖ เคยคิดฆ่าตัวตาย

ร้อยละ ๑๑ เคยฆ่าตัวตาย

การติดการพนันไม่ได้เป็นปัญหาเฉพาะ คนเพียงอย่างเดียวยังเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาครอบครัวด้วย^{๓๓} เช่นที่เมืองเดดวูด รัฐเซาท์ดาโกต้า ภายหลังจากการเปิดบ่อนคาสีโนได้เพียง ๒ ปี เท่านั้นการทำทารุณกรรมเด็กเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๔๓ ขณะที่ปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัวก็เพิ่มขึ้นด้วยถึงร้อยละ ๘๐ ที่เดียวนอกจากนี้อัตราการฆ่าตัวตายของกลุ่มสมรสของผู้ติดการพนันมีมากกว่าอัตราเฉลี่ยของทั้งประเทศถึง ๑๕๐ เท่า เช่นเดียวกับกลุ่มเยาวชนและเด็กที่คงได้รับผลกระทบเช่นเดียวกันมีผู้ที่พยายามที่ชี้ให้เห็นว่าเด็กที่ได้รับผลกระทบจากครอบครัวแตกแยกเพราะการพนันอาจเป็น โสเภณี ติดยาเสพติด เป็นเด็กเก็บกต ทำแท้งขาดสถานที่ที่จะเรียนรู้ในการเข้าสังคมและมีหนี้สิน^{๓๔}

^{๓๓} ผาสุก พงษ์ไพจิตร รศ.ดร., การพนันในสังคมไทย ในอุตสาหกรรมการพนัน, (กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง.เฮ้าส์, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓.

^{๓๔} สังกิต พิริยะรังสรรค์ ผศ.ดร., อุตสาหกรรมคาสีโนในสหราชอาณาจักรและออสเตรเลีย, ใน อุตสาหกรรมการพนัน ไทย อังกฤษสหรัฐอเมริกาออสเตรเลีย และมาเลเซีย, หน้า ๗๖.

๒.๑.๖.๒ ปัญหาด้านสังคม

ในความเป็นจริงการให้มีการพนันโดยถูกกฎหมายนั้นได้แก้ไขปัญหาอาชญากรรมซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญที่สุดไปได้อย่างน้อยก็ระดับหนึ่งแต่สำหรับการเล่นการพนันในเมืองไทย^{๓๕} ผู้เล่นมีลักษณะแตกต่างกันออกไปจากในประเทศอื่นๆ เช่นผู้เล่นในต่างประเทศมีเป้าหมายในการเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน หรือผ่อนคลายความตึงเครียด ส่วนการเล่นของคนไทยผู้เล่นมักเอาจริงจังกับการพนัน ทุกคนมุ่งหมายที่จะเอาแต่ผลประโยชน์ เมื่อเกิดการขัดแย้งก็ต้องมีการประหัตประหารกัน และมักฝ่าฝืนกฎระเบียบเสมอแทนที่จะจัดตั้งบ่อนการพนันที่ถูกต้องกฎหมาย จะเป็นการลดปัญหาอาชญากรรมที่เป็นผลสืบเนื่องจากการพนัน ก็กลับกลายเป็นการส่งเสริมให้มีอาชญากรรมประเภทอื่นๆ เพิ่มมากขึ้นเช่น การฆ่า การโกง การยกยอก การลักขโมยการวิ่งราว การปล้น หรือแม้แต่การค้ำประเวณี ดังนั้นเมื่อมีสถานกาสิโนจะเป็นช่องทางอันหนึ่งที่เปิดโอกาสให้อาชญากรรมเหล่านี้ปรากฏขึ้น

อนึ่งลักษณะของการพนันนั้นจะเป็นสิ่งที่ทำให้คนติด ถ้ารัฐบาลอนุญาตก็จะถูกมองว่าเป็นการมอมเมาโดยถือว่าการพนันเป็นสิ่งมอมเมาประชาชนทำให้คนจนยิ่งจนลง สังคมไทยจึงเห็นคนที่จนอยู่แล้วเมื่อเข้าไปเล่นการพนันยิ่งทำให้จนลงเพราะโอกาสที่จะได้มีน้อยเมื่อตนเสีย โอกาสที่จะต้องติดตามเล่นเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนเสียไปคืนมาเมื่อเกิดการเสียมากขึ้น ก็จะเกิดปัญหาตามมาอีกเช่น การหยิบยืม การลักขโมย ฯลฯ ยิ่งการพนันเป็นสิ่งที่มีความจูงใจเมื่อเล่นครั้งแรกเป็นฝ่ายได้ก็ต้องหาทางเล่นในครั้งต่อไปเพื่อให้ได้จำนวนเพิ่มมากขึ้นแต่โอกาสที่จะเสียนั้นมีมาก ทุกคนจึงพ่ายแพ้โอกาสนี้ลักษณะของการพนันจึงเป็นลักษณะที่มอมเมาประชาชนดังนั้นเมื่อไหร่ก็ตามที่มีข้อเสนอแนะให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายเหตุผลเหล่านี้ต้องถูกนำมาคัดค้านและต่อต้านอยู่เสมอ

ก. ผลกระทบที่เกิดแก่สังคมโดยรวม

ผลกระทบทางสังคมโดยรวมการติดการพนันนั้นมีส่วนสัมพันธ์ กับกับปัจจัยอื่นๆเช่น ไม่ว่าจะเป็นเบี้ยประกันภัยรถยนต์ที่เพิ่มขึ้น ผู้ขับขี่รถยนต์ที่เมาสุรามิ่จำนวนเพิ่มมากขึ้น การเปลี่ยนงานบ่อยการขาดงานเป็นประจำของคนงาน ความจำเป็นของสังคมที่ต้องให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวในการเลี้ยงดูลูกก็เพิ่มขึ้นปัจจุบันปัญหาติดการพนันได้ระบาดเข้าสู่กลุ่มผู้หญิงและกลุ่มวัยรุ่นอีกด้วย เช่นมีการปรับปรุงสถานที่ให้สวยงามการเพิ่มเงินรางวัลให้สูงขึ้นอีกทั้งมีการบริการสถาน

^{๓๕} ชาญคณิต ก.สุริยะมณี, “การจัดตั้งสถานกาสิโนในประเทศไทย: แนวโน้มและผลกระทบ”, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๔), หน้า ๕๗-๕๙.

ที่สำหรับรับดูแลเด็กฟรีด้วยเพื่อตั้งดูคณกรุ่นักพนันที่เป็นผู้หญิงทั้งนี้ผู้ติดการพนันที่เป็นหญิงจะรู้สึกท้อแท้ หมดหวังในชีวิตมากกว่า ผู้ติดการพนันที่เป็นผู้ชายและใช้การดื่มเหล้าและยาเสพติดรวมทั้งบริโภคอาหารเกินความต้องการใช้จ่ายเงินสุรุ่ยสุร่ายและมีเพศสัมพันธ์เป็นทางแก้ปัญหาคือที่น่าสนใจก็คือผู้หญิงเหล่านี้มีความต้องการการบำบัดทางจิตในอัตราสูงตลอดจนพยายามฆ่าตัวตายมากกว่าผู้ชาย ผู้หญิงที่ติดการพนันจะเริ่มเล่นการพนันเมื่อมีวัยสูงกว่าผู้ชายและจะจำกัดอยู่ในการพนันที่ถูกกฎหมายเท่านั้น เช่นเดียวกับผู้ติดการพนันที่เป็นผู้ชายผู้หญิงก็จะขโมยยกยอกตลอดจนการขอและขอยืมจากใครก็ได้ที่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้นอกจากนี้ยังมีจำนวนไม่น้อยที่หันไปมีอาชีพเป็นโสเภณี^{๓๖}

ข. การพนันกับปัญหาอาชญากรรม

ในด้านสังคมวิทยาป้องกันการพนันซึ่งมีลักษณะสัมพันธ์กับปัญหาทางด้านหน้าที่การงาน และปัญหาอาชญากรรมหรืออื่นๆ ว่าการพนันไม่ได้ก่อให้เกิดผลร้ายโดยตรงต่ออินทรีย์ของมนุษย์หรือต่อกลุ่มสังคมเหมือนกับการติดสุรายา เมายาเสพติด หรือความเสื่อมศีลธรรมทางเพศ อันตรายของการพนันอยู่ที่การขัดขวางไม่ให้คนเราปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบไปตามปกติตามที่สังคมต้องการ และที่สำคัญที่สุดก็คือการพนันได้กลายเป็นปัญหาสังคมเพราะมีความใกล้ชิดกับพวกอกกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พวกที่สังกัดองค์การอาชญากรรมเหตุอย่างหนึ่ง ที่องค์การอาชญากรรมสนใจคือผลประโยชน์ที่มีอยู่มากและยิ่งถ้ารัฐบาลมีการบริการจัดการไม่ดีก็ยิ่งเปิดช่องโอกาสเกิดปัญหาอาชญากรรมได้ง่าย^{๓๗}

อนึ่ง ในเรื่องการจัดเก็บภาษีรายได้ของรัฐเองก็ประสบปัญหาเพราะการควบคุมเงินของบ่อนเพื่อจะจัดเก็บภาษีให้ได้เต็มที่นั้นมิใช่เรื่องง่าย เหตุผลสำคัญคือธุรกิจบ่อนมีเงินหมุนเวียนแต่ละวันเป็นจำนวนมหาศาลดังนั้นจึงดึงดูดมิถฉาชีพประเภทต่างๆ รวมกับการโกงกันแต่บ่อนถูกกฎหมายจะอยู่ไม่ได้ ถ้าไม่สามารถป้องกันกรโกงและกำจัดอาชญากรรมออกไป^{๓๘}

การพนันยังมีความสัมพันธ์ กับการฟอกเงินของพวกองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งมีความเชี่ยวชาญดังที่ปรากฏว่าองค์กรอาชญากรรมได้ใช้คาลิโนเป็นแหล่งฟอกเงินสกปรก ที่ได้จาก

^{๓๖} กนกศักดิ์ แก้วเทพ, อุตสาหกรรมในสหรัฐอเมริกากรณีศึกษาคาลิโน ในอุตสาหกรรมการพนันฯ, หน้า ๑๕๖-๑๕๗.

^{๓๗} สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรื, "การศึกษาแนวความคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของเด็กและเยาวชน", (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรื, ๒๕๓๑), หน้า ๑, (อัดสำเนา).

^{๓๘} ผาสุก พงษ์ไพจิตร รศ.ดร., การพนันในสังคมไทย ใน อุตสาหกรรมการพนันฯ, หน้า ๑๒-๑๓.

การค้ายาเสพติด การค้าโสเภณี และการค้าธุรกิจผิดกฎหมายประเภทอื่นๆ เจ้าของบ่อนมักจะไมยอมรู้เห็นกับพฤติกรรมเหล่านี้ ด้วยกลัวจะเสียลูกค้าที่นำเงินมากมายมาเล่นที่บ่อน^{๓๙}

สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาหลักของสังคมไทยและรัฐบาลของประเทศที่ต้องการเปิดบ่อนการพนันที่ถูกกฎหมายซึ่งรัฐบาลเองมักตกเป็นเหยื่อของธุรกิจบ่อนถูกกฎหมายด้วยการพึ่งภาษีจากบ่อนเมื่อรัฐบาลซึ่งรายได้ จากเงินภาษีบ่อนมักจะถลำตัวมองเห็นแต่ผลประโยชน์จากบ่อนถูกกฎหมายมองข้ามผลลบและมุ่งไปที่การเพิ่มรายได้นักธุรกิจบ่อนถูกกฎหมาย ตระหนักในข้อนี้ดีและจะรู้ว่าการรณรงค์วิ่งเต้นกับรัฐบาลอย่างไรโดยเฉพาะในช่วงรัฐบาลมีรายได้โดยรวมลดลงจากการเผชิญหน้าภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

ค. บ่อนการพนันกับปัญหาคอร์รัปชัน

เนื่องจากบ่อนการพนันนั้นมีผลประโยชน์มหาศาลจึงทำให้เกิดปัญหาการเข้าไปมีส่วนรวมในการแสวงหาผลประโยชน์โดยที่ผู้มีอำนาจในภาครัฐซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงส่วนใหญ่กลุ่มตำรวจและนักการเมืองเช่นบ่อนเถื่อนในกรุงเทพมหานครที่แข่งขันกันและต้องใช้ใช้อำนาจอิทธิพลและผลประโยชน์เข้าล่อฉะนั้นคนที่เปิดบ่อนต้องเป็นคนมีอิทธิพลมาก จึงจะเปิดจับยี่กีได้จับยี่กีทุกเขตในกรุงเทพมหานครแต่ละบ่อนจะจ่ายให้ตำรวจบางส่วนแต่ละเขตเป็นเงินนับล้านบาทแต่ละเขตมีบ่อน ๓-๔ บ่อน แต่ละบ่อนจ่ายให้ตำรวจบางกลุ่ม ๓๐๐,๐๐๐ ถึง ๔๐๐,๐๐๐ บาทต่อเดือนตลาดน้อยเป็นแหล่งใหญ่ของจับยี่กีถ้าเจอเจ้าของบ่อนกับลูกค้าขัดผลประโยชน์กันจะแก้ปัญหาด้วยการยิงทิ้ง เช่นลูกค้ามีพฤติกรรมไม่ดีเจ้าของบ่อนจะให้มือปืนยิงทิ้ง ตำรวจจะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวเพราะเจ้าของบ่อนกับตำรวจ เคลียร์กันไว้ก่อนแล้วที่ตลาดน้อยจับยี่กีเล่นกันเฉลี่ย ๕-๖ ล้านบาทต่อวัน ช่วงเวลาที่เล่น ๑๘ ถึง ๒๐ ชั่วโมงต่อวัน เปิดทุก ๑-๒ ชั่วโมง, เยวราชเปิดทุก ๕-๖ นาทีบ่อนจะใช้กลองยิงตันไปแขวนไว้ที่เสา^{๔๐}

อีกตัวอย่างหนึ่งที่เป็นข่าวว่าเจ้าหน้าที่เองก็น่าจะมีส่วนรู้เห็นและรับผลประโยชน์จากบ่อนคือคราวที่บ่อนท่าพระมือปืนฆ่าช่างท่าพระหลังจากที่เข้าไปเล่นในบ่อนย่านท่าพระ ซึ่งเลิกประมาณตีสี่^{๔๑}

^{๓๙} สังคิต พิริยะรังสรรค์ ผศ.ดร., อุตสาหกรรมคาสีโนในสหราชอาณาจักรและออสเตรเลีย ในอุตสาหกรรมการพนัน ไทย อังกฤษสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และมาเลเซีย, หน้า ๒๓.

^{๔๐} สังคิต พิริยะรังสรรค์ ผศ.ดร., เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยบ่อนการพนัน, ในเศรษฐกิจนอกกฎหมายและนโยบายสาธารณะในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๓๙๑-๓๙๒

^{๔๑} ข่าวอาชญากรรม, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, (๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๙): ๑.

คดีนี้ทำให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะตำรวจละเอียดยอมปล่อยให้มีการเปิดบ่อนการพนันในเขตของตนจนเกิดเรื่องขึ้นมาสุดท้ายผู้กำกับก็ถูกสั่งย้ายในที่สุดและยังมีภาพความขัดแย้งกันของบ่อนกลางเมืองหาดใหญ่ที่เจ้ามือยิงเซียนพนันดับ^{๔๒} เพราะผู้ตายเกิดมีปากเสียงกับเจ้ามือแสดงว่าบ่อนนั้นตั้งอยู่ในเขตชุมชนตำรวจน่าจะมีส่วนรู้เห็นแต่ก็คงปล่อยให้มีการเปิดเล่นกันได้ใจกลางเมืองเช่นนั้นและแม้แต่ปัญหาความขัดแย้งของบ่อนกับสื่อมวลชน^{๔๓} เช่นบ่อนที่เมืองพิจิตรความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้มีการฆ่าผู้สื่อข่าวและมีความพยายาม ล้อปปี๋บันดาลเจ้าของบ่อนในพื้นที่อำเภอเมืองพิจิตรให้ร่วมมือเป็นพยานปรักปรำนายสมชัยว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับการเป็นผู้สื่อข่าวและมีพฤติกรรมรีดไถเงินจากบ่อนการพนันหลายแห่ง

จากการศึกษาเรื่องการพนันในความคิดเชิงปรากฏการณ์ที่เป็นจริงทางสังคมจะเห็นว่าการพนันนั้นเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในทางด้านนามธรรมคือการใช้สภาพจิตใจที่มีสัญชาตญาณแห่งการแสวงหาสิ่งเล้าประโลมใจ อันเคลือบแฝงด้วยความหิวกระหาย ในความสุขหรือความเพลิดเพลินไปทางประสาทสัมผัสพร้อม ทั้งการกระตุ้นให้เกิดสิ่งท้าทายต่อรองตื่นเต้น และมุ่งเอาชนะบางครั้งมิได้มุ่งหวังเป็นทรัพย์สินเงินทองเพียงแต่ถือว่าการได้ชัยชนะนั้น เป็นสิ่งสูงสุดของมนุษย์ผู้เต็มเปี่ยมไปด้วยอัตตาที่ต้องการก้าวหน้าและเป็นใหญ่ในสังคม

๒.๑.๗ โทษของการพนัน

การเล่นการพนันนั้นไม่ว่าจะเป็นการพนันประเภทใดก็ตาม เมื่อบุคคลใดเข้าไป หมกมุ่นในการเล่นการพนันเข้าแล้วย่อมเข้าถึงความเสื่อมจากโภคทรัพย์ทั้งสิ้น หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับโทษของการเล่นการพนันนั้น เป็นเรื่องจำเป็นที่ชาวชุมชนจะต้องรู้และทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่า มีโทษร้ายแรงทั้งต่อตนเองต่อครอบครัวและต่อชุมชนอย่างไรบ้าง ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาที่จะศึกษาหลักพุทธธรรม จึงไม่รู้ถึงโทษของการเล่นการพนันอย่างลึกซึ้ง ประกอบกับความอยากร่ำรวยที่มีอยู่ในใจเป็นทุนเดิมมากกว่าจึงทำให้ปิดกั้นความอยากจะแสวงหาความรู้เรื่องโทษของการเล่นการพนัน พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงโทษ ของการเล่นการพนันเอาไว้มี ๖ ประการ ได้แก่

๑) ผู้ชนะย่อมก่อเวร หมายถึง ผู้ที่ได้รางวัลนั้นเปรียบเหมือนเป็นผู้ก่อเวรให้กับผู้เสียพนัน เพราะแต่เดิมคนที่เคยเป็นเพื่อนกัน เคยอาศัยซึ่งกันและกันมาก่อน เมื่อมาเล่นการพนันจนมีการได้เสียเกิดขึ้น ก็ทำให้คนทั้งสองสร้างเวรสร้างกรรมที่ไม่ดีต่อกัน

๒) ผู้แพ้ย่อมเสียดายทรัพย์ที่เสียไป ชุมชนผู้ชอบเล่นการพนันห่วยทั้งหลายจะตั้งความหวังว่าจะได้ทรัพย์มาเพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อประชาชนผู้ซื้อห่วยซื้อไม่ถูก กับตัวเลขที่ทางรัฐออก

^{๔๒} ข่าวอาชญากรรม, หนังสือพิมพ์มติชน, (๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙): ๑.

^{๔๓} ข่าวอาชญากรรม, หนังสือพิมพ์มติชน, (๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๙): ๑.

สลากก็ต้องเสียทรัพย์ไป กว่าจะรู้สีกว่าตนได้ใช้จ่ายเงินมากเท่าใด ก็ต่อเมื่อถึงเวลาเลขาออกแล้วและซื้อไม่ถูกจึงเสียตายทรัพย์เป็นธรรมดา

๓) เสียทรัพย์ทันตาเห็น เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าเงินที่ได้จากการเล่นการพนัน หายนันถ้าผู้ที่ซื้อหายนันถูกรางวัลก็ได้ทรัพย์มาอย่างรวดเร็วและเมื่อซื้อหายนันแล้วไม่ถูกก็จะ เสียทรัพย์ไปอย่างรวดเร็วภายในพริบตาเช่นกัน

๔) ถ้อยคำที่เป็นพยานในศาลก็เชื่อถือไม่ได้ ผู้ที่มีพฤติกรรมการเล่นการพนันจนติด เป็นนิสัยนั้นมักจะถูกมองว่า เป็นพฤติกรรมที่ไม่ดีจนมีคำเรียกว่า “นักเลงการพนัน” ซึ่งหมายความว่า เป็นผู้ที่ไม่น่าเชื่อถือ เพราะคนที่ชอบเล่นการพนันนั้นจะต้องมีพฤติกรรม ในการพูดโกหกหลอกลวง จนเคยชิน ดังนั้นผู้ที่ชอบเล่นการพนันจนติดเป็นนิสัยจะไปเป็นพยานให้การในศาลไม่ได้

๕) ถูกมิตรอำมาตย์ดูหมิ่น ผู้ที่มีพฤติกรรมชอบเล่นการพนันไม่ว่าจะเป็นการ พนัน หวยหรือการพนันอย่างอื่นก็ตาม บุคคลทั้งหลายย่อมจะมองว่า เป็นบุคคลที่ดำเนินชีวิต อย่างหลงม งาย เพื่อฝัน มีความหวังเลื่อนลอยไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนในชีวิต เอาเป็นที่พึ่งที่ปรึกษาไม่ได้จึงมองข้าม และไม่ให้ความสำคัญต่อผู้ที่ชอบเล่นการพนันหายนัน

๖) ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย^{๔๔} เพราะเห็นว่าชายผู้นี้เป็นนักเลงการพนัน ไม่สามารถจะเลี้ยงดูภรรยาได้ บุคคลที่มีพฤติกรรมชอบการเล่นการพนันไม่ว่าจะเป็นชาย หรือหญิงนั้น จะเป็นที่รังเกียจของสังคมทั่วไป ซึ่งอาการรังเกียจอาจจะไม่แสดงให้เห็นชัดเจน แต่เมื่อต้องการจะ สร้างฐานะ สร้างครอบครัวให้มีหลักฐานทางด้านเศรษฐกิจอย่างมั่นคงแล้ว ที่มีพฤติกรรมการเล่น การ พนันจะถูกปฏิเสธไม่แต่งงานด้วย เพราะเกรงว่าจะทำให้ทรัพย์ สมบัติที่หามาได้นั้นเสื่อมเสียไปกับการ เล่นการพนันนั่นเอง

๒.๒ พฤติกรรมในการเล่นการพนันที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

การพนันทุกประเภทนอกจากจะไม่ทำให้คุณมีฐานะที่ดีขึ้น แล้วยังทำให้ผู้เล่นนั้นประสบ กับความเสื่อมทรัพย์ เสื่อมยศ เสื่อมความเชื่อถือ ของคนในสังคมเป็นต้น แต่กระนั้นตามหลักฐานใน ด้านวรรณคดีสันสกฤต และวรรณคดีบาลี แสดงให้เห็นว่าชาวอินเดียในสมัยโบราณนั้นชอบเล่นการ พนันเช่น สกา และคนที่เล่นจนเป็นอาชีพนี้เรียกว่า “กลี” เข้าสิงก็เหมือนกับคนไทย เชื่อว่า ผีพนัน เข้าสิงนั่นเอง จนถอนตัวออกจากการเล่นไม่ได้เลย แม้แต่พิธีกรรมบางอย่างในอินเดีย เช่นพิธี เตรียม ไฟบูชา เป็นต้น ก็ยังมีการเล่น สกา อยู่ด้วย วรรณคดี สันสกฤต หลายแห่งได้กล่าวถึง การเล่นการ พนันไว้เป็นตัวอย่างเพื่อให้รู้การเล่นและโทษที่เกิดขึ้น ดังต่อไปนี้

^{๔๔} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๑/ ๒๐๔.

ในคัมภีร์ฤคเวท ซึ่งถือว่าเป็นคัมภีร์ที่เก่าแก่มากที่สุดของชาวอินเดีย คือประมาณศตวรรษที่ ๒๕ ก่อนคริสต์ศักราชมีใจความโดยย่อว่า คัมภีร์นี้มีบทกล่าวที่ได้กล่าวถึงการคร่ำครวญเสียใจของนักพินันหญิงคนหนึ่งเพราะเสียทุกอย่างทุกอย่างไปโดยไม่มีอะไรเหลือไว้เลย เช่นเสียเงินทอง อสังหาริมทรัพย์ถูกญาติมิตรประณาม ขับไล่ บุตรและคนในสังคม ที่ได้ยื่นชื่อกีร์งเกียจ^{๕๕}

ในคัมภีร์อรรทเวท ซึ่งแต่งภายหลังคัมภีร์ฤคเวท นั้นก็ได้กล่าวถึงความเชื่อที่มีต่อการเสียดังของนักพินันว่าสามารถทำให้เขาประสพชัยชนะได้ถ้าหากเขาสวดมนต์ภาวนาขอพรจากเทพเจ้าต่างๆ ก่อนที่จะลงมือเล่นการพินัน^{๕๖}

ในคัมภีร์ธรรมศาสตร์ ต่างๆซึ่งเขียนขึ้น ประมาณก่อน คริสตศักราช ๒๐๐ ถึง คริสตศักราช ๕๐๐ ได้กล่าวถึงกฎเกณฑ์ของการเล่นการพินันบทลงโทษนักการพินันผู้ทุจริต การ ปรับสินไหม การเก็บภาษีและรายได้ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเล่นการพินัน^{๕๗}

ในพระไตรปิฎก พรหมชาลสูตร และสามัญญผลสูตร ทีฆนิกาย ศีลขันธวัช กล่าวถึงการพินันไว้ว่า เป็นเหตุแห่งความประมาทและยกตัวอย่างการเล่นเช่นหมากรุก แฉว ๘ ตา หรือ ๑๐ ตา เล่นหมากเก็บ เล่นด่วน หมากไหว โยนห่วง เล่น ไม้หึ่ง เล่นคำทาย เล่นสกา^{๕๘} เป็นต้น

ใน สิงคาลสูตร ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค^{๕๙} และในทีฆชาณสูตร อังคุตตรนิกาย อฎฐกนิบาต ได้กล่าวถึงการพินันว่าเป็นความเสื่อมแห่งโภคะ^{๕๐}

วรรณคดีเรื่องสังข์ทองพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่๒ กล่าวถึงการตีคลีเพื่อพินันเอาบ้านเมืองกันสันนิษฐานว่าคลี น่าจะเป็นการพินันของ ชนชั้นสูงในอินเดีย ซึ่งต้องอาศัยม้าเป็นพาหนะสำคัญประกอบการเล่นด้วย^{๕๑}

^{๕๕} N. S. Spiralled and C. B. Kashikar, eds, *Rg-Vada-Samhita with the commentary of Sanyan*, (Poona: Vaidika Samsodhana Mandala, 1946), pp. 391-394.

^{๕๖} Maurice Bloomfield, *Hymns of the Atharva-Veda, Vol, XLII of The Sacred Books of the East*, (Delhi: Motilal Bananrsidass, 1967), p. 150.

^{๕๗} รัตน์ สนแก้ว, "การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องการเล่นในวรรณคดีสันสกฤตและวรรณคดีบาลี", *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๒.

^{๕๘} ที.สี. (บาลี) ๙/๑๙๘/๖๖.

^{๕๙} ที.ปา. (บาลี) ๑๑/๑๔๗/๑๕๘.

^{๕๐} อ.อฎฐก. (บาลี) ๒๓/๕๔/๒๓๓.

^{๕๑} กิตติกร มีทรัพย์, "งานวิจัยสุขภาพจิตเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น: เรื่องความสุขจากการพินัน", *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๔๐ - มกราคม ๒๕๔๑): ๑.

๒.๒.๑ ความหมายของพฤติกรรม

คำว่า "พฤติกรรม" (behavior) หมายถึงการประพฤติในชีวิตประจำวันการทำตัวคุณสมบัตินั้นของคุณคนหนึ่งที่แสดงออก^{๕๒} ส่วนหลักพุทธธรรมได้ระบุว่า"พฤติกรรม" หรือความประพฤติของมนุษย์นั้นจัดอยู่ในกลุ่มกรรมนิยาม (Law of karma) ซึ่งหมายถึงกฎธรรมชาติที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์คือกระบวนการกระทำและการให้ผลของการกระทำหรือเป็นกระบวนการแห่งเจตนาหรือความคิดปรุงแต่งสร้างสรรค์ต่างๆพร้อมทั้งผลที่สืบเนื่องออกไปอันสอดคล้องสมกันเช่นสร้างพฤติกรรมดีก็มีผลดีสร้างพฤติกรรมชั่วก็ได้รับผลชั่วเป็นต้น^{๕๓}

๑. พฤติกรรมส่วนปัจเจกบุคคล คือเป็นการกระทำเฉพาะตัวของมนุษย์แล้วได้รับผลด้วยตนเองไม่เกี่ยวข้องกับส่วนรวมและพุทธเจ้าได้ตรัสไว้เพื่อสอนให้คนเรารู้จักรับผิดชอบต่อการกระทำหรือความประพฤติของตนเองและให้พยายามประกอบแต่พฤติกรรมที่ดีดังพระพุทธองค์ตรัสสอนไว้ว่า"ธรรม๒อย่างคือการไม่ทำบุญเอาไว้และการทำบาปอยู่เนืองเนืองๆ๒อย่างนี้ ทำให้ผู้กระทำนั้นต้องเดือดร้อนเพราะพฤติกรรมที่เป็นบาปนั้น"^{๕๔}

๒. พฤติกรรมในด้านกิจกรรมมนุษย์ได้แก่พฤติกรรมในการประกอบอาชีพการทำงาน การดำเนินชีวิตและการดำเนินกิจกรรมต่างๆของมนุษย์ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากเจตนาความคิดปรุงแต่งสร้างสรรค์ซึ่งเป็นผลทำให้มนุษย์รวมตัวกันอยู่เป็นมวลมนุษยชาติได้ดังพระพุทธพจน์ที่ได้ตัดไว้ในวาทะเสฏฐสูตรว่า...

ดูกร วาเสฏฐะ ท่านจงรู้อย่างนี้ว่าในหมู่มนุษย์ผู้ใดอาศัยโจรกรรมเรียงชีพ ผู้นั้นเป็นชาวนามิใช่พราหมณ์ ผู้ใดเลี้ยงชีพด้วยศิลปะต่างๆผู้นั้นเป็นศิลปิน ผู้ใดอาศัยการค้าขายเลี้ยงชีพผู้นั้นเป็นพ่อค้า ผู้ใดเลี้ยงชีพด้วยการรับใช้ผู้อื่นผู้นั้นเป็นคนรับใช้ ฯลฯ โลกย่อมเป็นไป เพราะกรรมหมู่ ประชาย่อมเป็นไปเพราะกรรม^{๕๕} ดังนั้นการเล่นการพนันไฮโลจึงจัดว่าเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคลปัจเจกชนและ เป็นได้ทั้งพฤติกรรมมหาชนคือคนส่วนใหญ่ที่ทำให้สังคมต้องรับผิดชอบหรือมีกรรม ร่วมกันมีการกระทำร่วมกันเป็นระบบตั้งแต่ระดับประชาชนผู้บริโภคหรือผู้ซื้อการพนันหวนไปจนถึงระดับผู้จำหน่ายหวยรัฐบาลซึ่งมีทั้งกำไรและขาดทุนในการดำเนินการนั้นประเภทของ

^{๕๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๔), หน้า ๑๖๑.

^{๕๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕๓.

^{๕๔} ชู.อิติ. (บาลี)๒๕/๒๐๘/๒๔๘.

^{๕๕} ม.ม. (บาลี) ๑๓/๗๐๗/๖๔๓.

พฤติกรรมตามหลักพุทธธรรมเมื่อกล่าวถึงประเภทของพฤติกรรมมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมแล้วสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทได้แก่

๑. พฤติกรรมในทางไม่ดี(อกุศลกรรมหรืออกุศลมูล) คือการกระทำที่แสดงออกในทางไม่ดี เป็นพฤติกรรมที่เลวหรือชั่วร้ายประกอบด้วยบาปกรรมทุกอย่างอันมีมูลเหตุจากความโลภ (โลภะ) ความโกรธเคืองขุ่นใจ(โทสะ) และความลุ่มหลงมัวเมาขาดสติยับยั้งชั่งใจในความคิด(โมหะ)

๒. พฤติกรรมในทางดี (กุศลกรรมหรือกุศลมูล) คือการกระทำที่ตรงข้ามกับข้อแรกเป็นความดีที่แสดงออกทางบุคลิกภาพเฉพาะตนเนื่องจากแรงกุศลภายในสนับสนุนได้แก่ความไม่โลภ (อโลภะ) ความไม่โกรธ(อโทสะ) ความไม่ลุ่มหลง(อโมหะ)^{๕๖}

อย่างไรก็ตามเมื่อสรุปถึงสาเหตุหรือมูลเหตุให้คนนิยมเล่นการพนันไฮโลแล้วจะเห็นอยู่ในกลุ่มแรกคือผู้มีพฤติกรรมในทางไม่ดีอันเกิดจากจิตที่มีความโลภนั้นเองเป็นสาเหตุหลักเพราะอยากได้กำไรเกินความเป็นจริงจึงได้

๒.๓ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนันพิจารณาจากหลักอบายมุข ๖ ประการ หมายถึงช่องทางแห่งความเสื่อม ๖ ประการ คือ การดื่มน้ำเมา การเที่ยวกลางคืน การเที่ยวดูการเล่น การเล่นการพนัน การคบคนชั่วเป็นมิตร และการเกียจคร้านทำงาน^{๕๗} การเล่นเกมการพนันเป็นหนึ่งในหกช่องทางแห่งความเสื่อม ในทัศนคติของพระพุทธศาสนาเห็นว่าการเล่นเกมการพนันมีโทษ ๖ ประการ คือ เมื่อชนะยอมก่อเวร เมื่อแพ้ย่อมเสียตายทรัพย์ที่เสียไป ทรัพย์ที่หามาได้ยอมฉิบหาย ไม่มีใครเชื่อถือ ถ้อยคำเป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อน ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย

ในพระไตรปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค^{๕๘} กล่าวถึงการพนัน ในมัชฌิมคัมภีร์ ซึ่งพระสูตรนี้เป็นพระสูตรที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า กล่าวกับพระภิกษุว่า เมื่อปุถุชนจะกล่าวชมพระพุทธรูป ฟังกล่าวตั้งนี้ว่า

๑. พระสมณโคดม เว้นขาดจากการพรากรพริชคามและภุตคาม
๒. พระสมณโคดม เว้นขาดจากการบริโภคของที่ทำการสะสมไว้ เช่น สะสมข้าว สะสมน้ำ สะสมผ้า สะสมยาน สะสมที่นอน ผสมเครื่องประเทืองผิว สะสมของหอม สะสมอมิส เป็นต้น

^{๕๖} อัง.ติก. (บาลี) ๒๐/๔๔๕/๑๓๑.

^{๕๗} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๗/๒๐๒.

^{๕๘} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๑/๒๐๔.

๓. พระสมณโคดม เว้นขาดจากการดูการเล่นอันเป็นข้าศึกแก่กุศล เช่น การเล่นนินาย การเล่นปรบมือ การเล่นปลุกผี การเล่นตีกลอง ฉากภาพบ้านเมืองที่สวยงาม การเล่นของคน จันฑาล การเล่นไม้สูง การเล่นหน้าศพ ขนข้าง ขนม้า ขนกระปือ ขนโค ขนแพะ ขนแกะ ขนไก่ รูปนภระหารากระปี่กระบอง มวยชก มวยปล้ำ การลอบ การตรวจพล การจัดกระบวนทัพ กองทัพ

๔. พระสมณโคดม เว้นขาดจากการชวนขวยเล่นพนัน อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ เล่นหมากรุกแถวละแปดตา แถวละสิบตา เล่นหมากเก็บ เล่นดวด เล่นหมากไหว เล่นโยนบ่วง เล่นไม้หึ่ง เล่นกำทาย เล่นสะกา เล่นเป่าใบไม้ เล่นไถน้อยๆ เล่นหกคะเมน เล่นกั้งหัน เล่นดวงทราย เล่นรถน้อยๆ เล่นรถน้อยๆ เล่นเขียนทายกัน เล่นทายใจ เล่นเลียนคนพิการ

๕. พระสมณโคดม เว้นขาดจากการนั่งนอนบนที่นั่งที่นอนอันสูงใหญ่ คือ เตียงมีเท้า เกินประมาณ เตียงมีเตียงเท้าทำเป็นรูปสัตว์ร้าย ผ่าโกเชารขนิยาว เครื่องราชที่ทำด้วยขนแกะวิจิตรด้วยลวดลาย เครื่องราชที่ทำด้วยขนแกะสีขาว เครื่องราชที่มีหลักฐานเป็นช่อดอกไม้ เครื่องราช ที่ยัดนุ่น เครื่องลาดขนแกะวิจิตรด้วยรูปสัตว์ร้ายมีสีหะและเสื่อเป็นต้น เครื่องลาดขนแกะมีขนตั้ง เครื่องลาดขนแกะมีขนข้างเดียว เครื่องลาดทองและเงินแกมไหม เครื่องลาดไหมขลิบและเงิน เครื่องลาดขนแกะจุนนางพื่อน ๑๖ คน เครื่องลาด หลังช้าง เครื่องลาดหลังม้า เครื่องลาดในรถ เครื่องลาดที่ทำด้วยหนังสัตว์ชื่อ อชินะอันมีขนอ่อนนุ่ม เครื่องลาดอย่างดีทำด้วยหนังชะมด เครื่องลาดมีเพดานเครื่องลาดมีหมอนข้าง

จากสูตรมชฌิมศีล มีการกล่าวถึงศีลอยู่ข้อหนึ่ง ที่ปุถุชนพึงกล่าวชมพระสมณโคดม ว่า พระองค์ทรงละเว้นจากการเล่นการพนันซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

ในพระไตรปิฎก วินัยปิฎก ปรีวาร ที่ว่าด้วยองค์แห่งเหตุลงโทษและเพิ่มโทษ มีกล่าวถึงการพนันดังนี้ อาคาฬหาย เจเตยย สงฆ์พึงตั้งใจเพื่อความแน่นเข้า เพื่อความมั่นคง พึงลงอุกเขปนียกรรม แก่ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงตชชนียกรรมเป็นต้นแล้ว ไม่ยังวัตรให้เต็ม

อลชซี จ โหติ พาโล จ อปคตโต จ ไม่พึงลงโทษด้วยเหตุเพียงเท่านั้น ว่า ผู้นี้เป็นผู้โง่ ไม่รู้จักธรรมและอธรรม หรือว่า ผู้นี้มิใช่ปกติดี ไม่รู้จักอาบัติและมีใ้อาบัติ แต่พึงลงโทษแก่ ภิกษุผู้ต้องอาบัติ ซึ่งมีความเป็นผู้โง่เป็นมูลและมีความไม่ใช่ผู้ปกติดีเป็นมูล

อาจต้องอาบัติ ๒ กอง ชื่อว่าผู้เสียศีลในอธิศีล

อาจต้องอาบัติ ๕ กอง ชื่อว่าผู้เสียอาจาระ

ถ้าประกอบด้วยอันตคาหิกทิกฐิ ชื่อว่าผู้เสียทิกฐิ.

พึงลงโทษแก่ภิกษุเหล่านั้น ผู้ไม่เห็น ไม่ทำคืนอาบัติ และผู้ไม่ยอมสละทิกฐิเท่านั้น

อนาจารต่างโดยชนิดมีเล่น การพนัน เป็นต้น ด้วยเครื่องเล่นมีสกา เป็นอาทิ ชื่อว่าเล่นทางกาย.

อนาจารต่างโดยชนิดมีทำเปิงมางปากเป็นต้น ชื่อว่าเล่นทางวาจา
อนาจารทางทวารทั้ง ๒ ต่างโดยชนิดมีพ้อนและขับเป็นต้น ชื่อว่าเล่นทางวาจา^{๕๙}

ในพระไตรปิฎกมีกล่าวถึงการพนันดังกล่าวอย่างดังนี้

อุปมาดังท่านพระยา เรื่องมีแล้วว่า นักเลงสกาสองคน เล่นการพนันสกากัน คนหนึ่ง กลืนเบี้ย
แพ้ที่ทอดมา แล้วมาอีกเสีย นักเลงสกาคนที่สอง เห็นดังนั้น จึงกล่าวกับ นักเลงสกาคนที่หนึ่ง ว่า
นักเลงคนที่หนึ่งนี้ชนะข้างเดียว โปรดจงให้ลูกสกาแก่เราเถิด เราจักเช่นบูชาลูกสกา นักเลงสกา
คนที่สองก็รับคำว่า ให้ลูกสกาได้ แล้วมอบลูกสกาให้เพื่อน นักเลงสกาคนที่หนึ่งไป นักเลงสกา
คนหนึ่งก็เอายาพิษอาบลูกสกา แล้วพูดชวนให้มาเล่นพนันสกากัน นักเลงสกาคนที่สองก็รับคำว่า
ได้ เพื่อนนักเลงสกาทั้งสอง ก็เล่นพนันสกากันเป็นหนที่สอง แม้ในหนที่สอง นักเลงสกาคนที่สองก็
กลืน เบี้ยแพ้ที่ทอดมาแล้วอีก. เพื่อนนักเลงสกาคนที่หนึ่งเห็นดังนั้น จึงกล่าวขึ้นว่า

ลิตต์ ปรเมน เตชสา

คิลมกข์ บุริโส น พุชฌติ

คิลเร ปาปธตฺตา กปณฯ

เต กญฺจํ ภวิสสติ.

บุรุษกลืนกินลูกสกา ฟังอาบด้วย

ยาพิษมีฤทธิ์ร้ายแรงแต่รู้สึกตัวไม่ นักเลง

ชั่วผู้นำสงสารกลืนกินยาพิษเข้าไป

ความเร่าร้อนจักต้องไม่แก่เจ้า ดังนี้.

ข้ออุปมา อุปมา ของข้อนี้ ก็คือว่า ท่านพระยาน่าจะรู้ตัวว่า ตนเองเปรียบเหมือนนักเลง
สกา ท่านพญาจงสละความเห็นชั่วตันเสีย ขอความเห็นชั่วนั้นอย่าได้มี เพราะเป็นสิ่งมิใช่ประโยชน์
เกื้อกูล แต่ว่าเป็นเพื่อความทุกข์ตลอดกาลนาน และมีหลักธรรมที่กล่าวถึงสิ่งที่คฤหัสถ์ ควรละเว้น
เพื่อประโยชน์และความสุขในปัจจุบันดังในทิมชาณสูตร^{๖๐} ดังนี้

คฤหบดีชื่อทิมชานู เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ณ นิคมของโกหิยะ ชื่อ กักกรปัตตะ ถึงที่
ประทับ แล้วกราบทูลถามพระพุทธองค์ว่า ข้าพระองค์เป็นคฤหัสถ์ยังบริโภคมกาม อยู่ครองเรือน
ขอพระองค์ทรงแสดงธรรมที่เหมาะสมแก่ตน อันจะพึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขในปัจจุบัน
เพื่อประโยชน์และความสุขในภายหน้า พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรพัยคฆปะชชะ ธรรม ๔

^{๕๙} ที.ม.อ. (ไทย) ๒/๒/๓๙๓.

^{๖๐} อง.อภฺฐก. (ไทย) ๒๓/๕๔/๓๔๐-๓๔๔

ประการนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขในปัจจุบัน คือ ธรรม ๔ ประการ อฏฐานสัมมาปทา ๑ อารักขสัมปทา ๑ กัลป์ยามมิตตา ๑ สมชีวิตา ๑

อฏฐานสัมปทา ยังชีพด้วยการหมั่นประกอบกรณงาน คือ กสิกรรม พาณิชยกรรม โครัคชกรรม รับราขการฝ่ายทหาร รับราขการฝ่ายพลเรื่อน หรือศีลปอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นผู้ขยัน ไม่เกียจคร้านในการงานนั้น ประกอบด้วยปัญญาเครื่องสอดส่องอันเป็นอุปายในการงานนั้น สามารถจัดทำได้ มีเรียกว่าอฏฐานสัมปทา

อารักขสัมปทา รับรักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้ นี้เรียกว่าอารักขสัมปทา

กัลป์ยามมิตตา ดำรงตน เจริจา สนทนากับบุคคลซึ่งเป็นคฤหบดี หรือผู้ประพฤติพรหมจรรย ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา มีเรียกว่ากัลป์ยามมิตตา

สมชีวิตา เลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้ฟุ้งเฟ้อย และฝืดเคือง นี้เรียกว่า รู้ทางเจริญและทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ นี้เรียกว่า สมชีวิตา

โภคทรัพย์ที่เกิดโดยชอบอย่างนี้แล้ว ย่อมมีทางเสื่อม ๔ ประการ คือ เป็นนักเลงหญิง ๑ เป็นนักเลงสุรา ๑ เป็นนักเลงการพนัน ๑ มิมิตรชั่ว สหายชั่ว เพื่อนชั่ว ๑ โภคทรัพย์ที่เกิดโดยชอบอย่างนี้แล้ว ย่อมมีทางเจริญ ๔ ประการ คือ ไม่เป็นนักเลงหญิง ๑ ไม่เป็นนักเลงสุรา ๑ ไม่เป็นนักเลงการพนัน ๑ มิมิตรดี สหายดี ๑ ธรรม ๔ ประการนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขในปัจจุบัน

ดูกรพยัคฆปัชชะ ธรรม ๔ ประการนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขในกายหน้า คือ สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา

ศีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรับรักษาศีล

จาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการบริจาค

ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา ธรรม ๔ ประการนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขในกายหน้า

จากพระสูตรนี้ จะเห็นว่าผู้ที่ครองเรื่อน หวังความสุขความเจริญ นอกจากจะต้องขยันทำงาน รับรักษาทรัพย์ คบคนดี และเลี้ยงชีวิตให้พอเหมาะแล้ว ยังต้องหลีกเลี้ยงทางแห่ง ความเสื่อมหรือบายมุข ซึ่งมีอยู่ ๔ อย่าง คือ ๑ เป็นนักเลงหญิง ๒ เป็นนักเลงสุรา ๓ เป็นนักเลงการพนัน ๔ คบมิตรชั่ว

๒.๔ ปัจจัยการป้องกันและปราบปรามพนัน

การป้องกันและปราบปรามการเล่นการพนันต้องการความจริงจังและเด็ดขาด ของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพราะปัจจุบัน ปัญหาการเล่นพนันนั้นลุกลามเข้าไปสู่เยาวชนแล้ว

จำนวนของผู้เล่นพนันได้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ถ้าระบาดอย่างนี้แล้วถ้ารู้ว่ามีนโยบาย ทางปราบปรามไม่ได้ผล แต่เราก็ไม่ได้ทำอะไรเพิ่มมากกว่านี้สังคมต้องถกเถียงว่าสังคม จะเอาอย่างไรไม่มีประเทศไหนที่ส่งเสริมการพนันอย่างเสรีการพนันเป็นกิจกรรมที่ต้องควบคุม เพียงแต่มีวิธีการควบคุมที่ต่างกัน^{๖๑}

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี^{๖๒} ได้ศึกษา แนวความคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนัน ของเด็กและเยาวชนได้สรุปแนวทางควบคุมการเล่นการพนันไว้ ๒ แนวทาง คือ

พยายามลดหรือขจัดไปเพียงพอที่จะมีช่องทาง ปลุกฝังให้เลิกเล่นการอย่างอื่น ขึ้นมาทดแทนสิ่งที่เลิกไปได้

การจัดระเบียบการพนันให้สอดคล้องกับการปฏิบัติภายในกรอบของขนบธรรมเนียม ประเพณีโดยการออกกฎหมายควบคุมและออกใบอนุญาตให้เล่นกันได้เพียงพอแก่ความต้องการ ของประชาชน

นอกจากแนวทางควบคุม ๒ แนวทางดังกล่าวข้างต้นแล้วจากการศึกษาวิจัยในกลุ่มเรียน ชั้นประถม มัธยมต้น มัธยมปลายและอนุปริญญา คณะวิจัยยังได้เสนอแนวทางนโยบายป้องกัน ปัญหาการเล่นการพนันในกลุ่มดังกล่าวไว้เป็น ๒ ระยะ คือ

๑. แนวทางนโยบายในระยะสั้น

ทำให้หัวหน้าครอบครัวได้ตระหนักว่าพฤติกรรมการเล่นพนันนอกจากจะมีผลกระทบต่อ หน้าที่ความรับผิดชอบทางครอบครัวหรือ/และงานอาชีพแล้วยังเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี ให้เด็ก ๆ กระทำ

^{๖๑} ชูพงษ์ จารุดำรงศักดิ์, “ผลกระทบที่มีต่อสังคมและครอบครัวจากการเล่นพนันฟุตบอล”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๕), หน้า ๒๐.

^{๖๒} เกศินี อภิรักษ์จรรรยา, “พฤติกรรมการเล่นของผู้เล่นการพนันฟุตบอลในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร”, *สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๙-๒๑.

ตามอีกด้วยเพื่อลดโอกาสที่เด็ก ๆ และเยาวชนจะมองหรือรับรู้ว่าการกระทำ ของผู้ใหญ่เป็นเรื่องปกติธรรมดาซึ่งถ้าตนจะกระทำบ้างก็ไม่น่าจะมีอะไรเสียหาย

สถาบันเกี่ยวกับการศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสร้างสรรค์ พฤติกรรมเด็กและเยาวชน เช่น การฝึกทักษะการเสริมสร้างพฤติกรรมเด็กอย่างมีเหตุผลส่งเสริม นันทนาการที่ตรงกับความต้องการของเด็กและเยาวชน

ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าพนักงานในการปราบปรามการพนัน ต่าง ๆ ในชุมชนทั่ว ๆ ไป เพื่อลดโอกาสที่เด็ก ๆ และเยาวชนจะเรียนรู้และเห็นดีเห็นงามไปกับ การกระทำของพวกนอกกฎหมายเหล่านั้น

ไม่อนุญาตให้มีบ่อนการพนันต่อไปอีกหลังจากใบอนุญาตหมดอายุลงแล้ว ส่วนโรงบิลเลียดหรือสเนกเกอร์ (Snooker) ให้เป็นสถานที่แก่งัดกษะในเชิงแข่งขันกีฬาไม่ใช่แหล่งเพาะการพนันชั้นต่อเพื่อที่เด็ก ๆ และเยาวชนจะได้พัฒนาความถนัดและทักษะไปในทางที่ไม่เสี่ยง ต่อการเพาะนิสัยรักการ เล่นการพนัน

ขอความร่วมมือจากสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ โดยเฉพาะรัฐบาลให้เสนอข่าวหรือ เรื่องราวที่ไม่กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนบังเกิดความสนใจอยากรู้อยากลองเล่นการพนันเพื่อป้องกัน ความเข้าใจผิดว่าพฤติกรรมการเล่นการพนันเป็นปรากฏการณ์ปกติของสังคมหรือเป็นเรื่องที่เชิดหน้าชูตา

๒. แนวทางนโยบายในระยะยาว

ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีรายได้พอเพียงแก่การครองชีพและ เพียงพอต่อการส่งบุตรหลานเข้าเรียนหนังสืออย่างน้อยให้จบการศึกษาภาคบังคับได้

สร้างความเข้าใจอันถูกต้องเกี่ยวกับผลกระทบของพฤติกรรมการเล่นการพนันต่อหน้าที่ ความรับผิดชอบทางครอบครัว งานอาชีพและคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน

พัฒนาและยกระดับความรู้ความสามารถของประชาชนให้พร้อมที่จะใช้ ทรัพยากรของตนเองสนับสนุนส่งเสริมพลังการดำเนินงานของทางราชการในด้านการป้องกันและ ลดพฤติกรรมการเล่นการพนันทุกรูปแบบ

รัฐบาลควรทบทวนนโยบายการหารายได้จากกิจกรรมการพนัน เช่น สลากกินแบ่ง สนามม้าและบ่อนการพนันอื่น ๆ

ยกย่องและประกาศเกียรติคุณชุมชนที่ปลอดอบายมุข

แนวทางเกี่ยวกับนโยบายในการป้องกันและปราบปรามการเล่นพนันของรัฐ เป็นที่ทราบกันดีว่าการเล่นการพนันในประเทศไทยถือเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่ในปัจจุบันนี้ก็มีบ่อนการพนันเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก มีทั้งส่วนที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยและ ในประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมักจะอยู่ตามแนวชายแดนที่ติดกับประเทศไทย อีกทั้งในช่วงเวลาที่มี การแข่งขันกีฬาสำคัญ ๆ เช่น การแข่งขัน

ฟุตบอลชิงชนะเลิศแห่งทวีปยุโรป หรือยูโร ๒๐๐๐ ซึ่งได้มี ขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ ก็มีบ่อนการพนันชนิดหนึ่งที่เรียกว่า โต๊ะบอล ตั้งขึ้นเพื่อรับพนันผลแพ้ชนะ ในการแข่งขันฟุตบอลโดยเฉพาะเกิดขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งเมื่อมีการเล่นการพนันไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม ผลที่ได้รับนั้นมีทั้งได้และเสีย แต่ผู้เล่นส่วนใหญ่มักจะเสียทรัพย์สินเงินทองไปกับ การพนันจนหมดและอาจมีหนี้สินติดตัวเป็นจำนวนมาก บางรายเมื่อไม่สามารถชำระหนี้ที่มีอยู่ได้ ก็อาจจะล่ออาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อหาเงินมาชดใช้หนี้สินหรือเพื่อนำไปเล่นการพนันต่อ รวมทั้งอาชญากรรมอีกหลายรูปแบบที่เกิดขึ้นในการทวงหนี้การพนัน อีกทั้งในกรณีที่คนไทยไป เล่นการพนันในต่างประเทศก็จะเป็นการนำเงินตราออกนอกประเทศโดยไม่เกิดผลผลิตตอบแทน เป็นการทำให้สภาพเศรษฐกิจของประเทศที่อยู่ในภาวะวิกฤตในขณะนี้กับทรุดหนักมากยิ่งขึ้น แม้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจะได้ทุ่มเทความพยายามป้องกันและปราบปรามการพนัน ต่าง ๆ ทุกวิถีทางแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ บางกลุ่มบางคนเข้าไปมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องในวงการพนันด้วย^{๖๓}

ดังนั้น จึงมีคำถามจากหลายฝ่ายว่าถึงเวลาที่กระบวนการยุติธรรมควรจะปรับเปลี่ยน กลยุทธ์และจุดยืนในการแก้ไขปัญหาการพนันหรือไม่ และหากยังคงยืนยันแนวนโยบาย ในการแก้ไขปัญหาเช่นเดิมจะมีมาตรการใดที่จะทำให้การดำเนินการตามนโยบายประสบผลสำเร็จ ด้วยเหตุนี้วิทยาลัยการยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม จึงได้ จัดการสัมมนาเรื่องจุดยืนของกระบวนการยุติธรรมกับสิ่งที่เรียกว่าการพนัน ขึ้น เมื่อวันที่ ๒๓ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ณ ห้องประชุม ๕ สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ ชั้น ๖ โดยมี รองศาสตราจารย์วิระพงษ์ บุญโญภาส รองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย พลตำรวจตรี วันชัย ศรีนวลนัต รองผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง และ นายอัษฎางค์ เชี่ยวธาตา อัยการผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานคดีอัยการสูงสุด ได้ให้เกียรติเป็นวิทยากร ในการสัมมนา โดยมีนายวิชัย ไถสุวรรณจินดา อดีตสมาชิกวุฒิสภา เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย ซึ่งในการสัมมนารั้งนี้ได้มีผู้สนใจเข้าร่วมรับฟังเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะบุคลากรจากหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรม โดยในการสัมมนามีเนื้อหา ดังต่อไปนี้

เหตุผลที่รัฐกำหนดให้การเล่นการพนันเป็นความผิด

รองศาสตราจารย์วิระพงษ์ บุญโญภาส กล่าวว่าการเล่นการพนันเป็นอาชญากรรมซึ่งประชาชนอาจไม่ยอมรับว่าเป็นอาชญากรรมอย่างเต็มที่แต่ก็เป็นกิจกรรมผิดกฎหมายที่สร้างรายได้ อย่างมหาศาล เป็นความเสียหายต่อส่วนตัวซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อสังคมด้วย ในขณะที่เดียวกัน ก็ยังไม่เป็น

^{๖๓} วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, “วงการกฎหมายทั่วไป: จุดยืนของกระบวนการยุติธรรมกับสิ่งที่เรียกว่าการพนัน”, *ตุลพาท*, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๔๗ (๒๕๔๓): ๑๐๗-๑๑๖.

ที่แน่ชัดว่าสังคมจะตั้งข้อรังเกียจเหมือนกับอาชญากรรมรุนแรงประเภทอื่น ซึ่งนักอาชญาวิทยาบางคนมองว่า การพนัน ยาเสพติด และโสเภณี เป็นอาชญากรรมไร้เหยื่อ หมายความว่า ตัวผู้กระทำเป็นทั้งผู้กระทำความผิดและเป็นเหยื่อด้วยดังนั้น รัฐจึงมีเหตุผล ๒ ประการ ที่จะต้องกำหนดให้การเล่นการพนันเป็นความผิดอาญา คือ

รัฐมีหน้าที่ในการป้องกันประชาชนจากการทำร้ายตัวเอง เพราะการพนัน เมื่อมีผู้เข้าไปเล่นแล้ว ผู้เล่นก็มักจะกลายเป็นเหยื่ออาชญากรรมของความผิดฐานนั้นด้วย

อาชญากรรมเหล่านี้เป็นต้นเหตุให้เกิดการล่ออาชญากรรมในรูปแบบอื่น ๆ ตามมาเช่น การรับจ้างทวงหนี้และผลที่ตามมาอีกประการหนึ่งก็คือ การแสวงหาทรัพย์สินในทางที่มิชอบเพื่อนำมาเล่นการพนัน เกิดเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในช่วงเวลา ที่มีการเล่นการพนันกันมาก เช่น เมื่อมีการแข่งขันฟุตบอลโลก เป็นต้น รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส ได้กล่าวต่อไปว่าพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ เป็นกฎหมายที่ไม่มุ่งหวังจะปราบปรามการพนันอย่างเด็ดขาดเพราะแม้ว่าจะมีข้อห้ามในการเล่นการพนันหลายชนิดก็ตาม แต่ก็ยังอนุญาตให้มีการเล่นการพนันบางประเภทชั่วคราวโดยเจ้าพนักงานของรัฐจะเป็นผู้ออก ใบอนุญาตให้ ผลที่ตามมาก็คือ สังคมมองว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวอนุญาตให้มีการเล่นการพนันได้ แม้จะมีการห้ามเป็นส่วนใหญ่ก็ตาม

ดังนั้น จึงอาจอยู่ในเงื่อนไขที่จะอนุญาตได้ในบางกรณี เพราะฉะนั้นความผิดจึงไม่ได้ อยู่ที่การเล่นการพนันทุกประเภท แต่ความผิดจะอยู่ที่การฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อห้ามของกฎหมาย ฉบับนี้มากกว่า จึงทำให้ภาพของการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ในทางปฏิบัติ เมื่อการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการพนันไม่ค่อยสัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควรจึงส่งผลให้ เกิดการฝ่าฝืนได้ง่าย และสิ่งที่เป็นผลตามมาก็คือ มีการให้สินบนแก่เจ้าพนักงาน หรือนำเอาทรัพย์สินที่ได้มาจากบ่อนการพนันไปฟอกในธุรกิจต่าง ๆ (วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาล ยุติธรรม, ๒๕๔๓, หน้า ๑๐๗-๑๑๖)

นโยบายของรัฐในการจัดการกับการพนัน

ในเรื่องนี้รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส ได้แสดงความคิดเห็นเป็น ๒ แนวทาง คือ

กรณีที่ ๑ รัฐมองว่าการพนันเป็นสิ่งที่จะต้องปราบปรามอย่างเด็ดขาด รัฐก็ต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ ให้ทันสมัยขึ้น เพราะการเล่น การพนันในปัจจุบันได้มีการพัฒนาวิธีการเล่นซับซ้อนมากขึ้น เช่น การเล่นการพนันฟุตบอล ผ่านทาง Internet และอาจจะต้องมีการนำบทบัญญัติบางส่วนที่ใช้กับขบวนการอาชญากรรมมาปรับ ใช้กับกฎหมายการพนัน เช่น การใช้หลักสมคบกันกระทำความผิดซึ่งไม่จำเป็นจะต้องพิสูจน์ ให้เห็นชัดว่า

จำเลยผิดจริงจึงจะลงโทษได้ หรือนำหลักเกณฑ์การร่วมกันกระทำความผิดมาใช้ ผลดี คือ สามารถสืบไปถึงผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดได้ เพราะความผิดเกี่ยวกับการพนันเป็น ความผิดที่หาหลักฐานที่ชัดแจ้งได้ยาก และเป็นอาชญากรรมไร้เหยื่อที่มีลักษณะการกระทำผิดที่ ต่อเนื่องกันไป จึงทำให้การรับฟังพยานหลักฐานแบบเดิมไม่เหมาะสมที่จะใช้กับความผิดที่เกี่ยวกับ การพนัน

ประเทศไทยควรจะเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกในกฎหมายใหม่ที่กำลังจะมีการนำมาใช้ คือ อนุสัญญาต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติปี ๒๐๐๐ ซึ่งสหประชาชาติได้กำหนดฐานความผิด ๑๐ ลักษณะไว้เป็นอาชญากรรมข้ามชาติ และเมื่อเป็นภาคีสมาชิกแล้ว ผลที่ตามมาคือจะต้องมีการออกกฎหมายภายในประเทศเพื่อที่จะดำเนินการกับทั้ง ๑๐ ฐานความผิด

ใช้มาตรการอื่น ๆ เช่น การดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด กล่าวคือ เจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่ที่จะต้องพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินให้ได้ มิฉะนั้นแม้เจ้าของทรัพย์สิน จะไม่ถูกลงโทษทางอาญาแต่พิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินไม่ได้ ก็อาจถูกศาลพิพากษาให้ริบทรัพย์สิน เป็นของแผ่นดินทั้งหมด ซึ่งมาตรการนี้สามารถจะสาวไปถึงกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัทรัพย์สิน ที่ได้มาโดยผิดกฎหมายทั้งหมดด้วย เพราะฉะนั้นการยึดทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ส่งผลในการทำลายขบวนการอาชญากรรมได้โดยอัตโนมัติ ซึ่งหากใช้มาตรการนี้ควบคู่กับ พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๕๓๘ ก็จะสามารถควบคุมและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับการพนัน ให้ได้ผลยิ่งขึ้น

กรณีที่ ๒ รัฐทำให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย แต่อยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวด ซึ่งอาจมีผลดีคือ

ประหยัดงบประมาณในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันและรัฐสามารถเข้าไปควบคุมดูแลได้ง่ายขึ้นสามารถเก็บภาษีจากการเล่นการพนันได้มากขึ้นและส่งเสริมให้ชาวต่างชาติมา ท่องเที่ยวเพื่อเล่นการพนัน

ตำรวจสามารถนำเวลาไปทำงานในภารกิจที่สำคัญกว่าการจับผู้เล่นการพนัน

ลดปัญหาการติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐจากผู้เล่นการพนัน

ทำให้ผู้เล่นการพนันชาวไทยนำเงินออกไปเล่นการพนันนอกประเทศน้อยลง

ป้องกันการนำเงินได้ที่ได้จากบ่อนการพนันไปพอกในธุรกิจอื่น ๆ

ทำให้พื้นที่ที่ไม่เจริญมีการพัฒนาขึ้นเมื่อมีการตั้งบ่อนการพนันในพื้นที่นั้นและ ทำให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น

ดังนั้นจุดยืนของกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการพนัน อาจมีได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ในแง่บวกคือเร่งปราบปรามการพนันโดยใช้กฎหมายวิธีการและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ให้เหมาะสม ส่วนในแง่ลบก็คือทำให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายแต่อยู่ภายใต้การควบคุมให้อยู่ ภายในขอบเขตที่สังคมยอมรับได้

๒.๕ พื้นที่วิจัย

สถานที่ตั้ง ชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น
รหัสไปรษณีย์ ๔๐๒๗๐

การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านจากศาลากลางจังหวัดขอนแก่นสามารถเดินทางโดยรถยนต์ ส่วนตัวหรือรถยนต์โดยสารประจำทางโดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๑๒ สายขอนแก่น - บ้านแดงใหญ่ จากศาลากลางจังหวัดขอนแก่น ไปทางทิศตะวันตก ผ่านบ้านท่อม - เหล่านาคี รวมระยะทาง ๒๐ กิโลเมตรและอยู่ทางทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอบ้านฝาง มีระยะทางห่างจากอำเภอลงถึงหมู่บ้าน มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านหนองบัว หมู่ ๑ อำเภอบ้านฝาง

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านโนนบ่อ อำเภอพวยุ้ย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านบึงสว่าง หมู่ ๑๑

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านแดง หมู่ ๖ -๑๒

ภูมิประเทศ

ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีความลาดชันน้อย มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางอยู่ระหว่าง ๑๗๐-๑๘๐ เมตร และพบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินเค็ม และบางพื้นที่จะเป็นดินทราย และทรายจัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ

ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่

ในปัจจุบันมีประชากรเพิ่มมากขึ้นจากเดิม ๒๒ ครัวเรือน เป็น ๑๕๐ ครัวเรือน ทำให้ยอดจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็น ๔๔๑ คน จากตัวเลขดังกล่าวได้ทำให้เกิดความสนใจในการพัฒนาของชุมชนที่เกิดขึ้น การเจริญเติบโตของแหล่งชุมชน ย่อมทำให้เกิดการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายในชุมชนตามไปด้วย และสิ่งที่เห็นได้ชัดในการเปลี่ยนแปลงอีกประการหนึ่งของการเลือกประกอบอาชีพ และแหล่งรายได้ของประชากรในชุมชน

เป็นหนึ่งในหมู่บ้านในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีการปฏิบัติธรรมรักษาศีล ในวันสำคัญทางศาสนา เมื่อถึงวันพระ ประชาชนจะหยุดภารกิจ เพื่อไปรักษาศีล เพื่อเข้าวัดทำบุญฟังเทศน์นำหลักการศีล ๕ มาใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งสร้างความสงบสุขให้แก่ชุมชน ไม่มีสิ่งย้ายวนใจในหมู่บ้านซึ่งเป็นผลให้ประชาชนในชุมชนมีชีวิตอยู่อย่างสันติสุข นับว่าเป็นชุมชนที่สามารถนำมากศึกษาเพื่อค้นหาแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการพัฒนาสามารถนำไปส่งเสริมคุณภาพชีวิต ก่อเกิดวิถีชีวิตไทย และสืบสานส่งเสริมทางศาสนาเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาตนเองจากวิถีของชุมชนที่มีอยู่ สืบค้นหาศักยภาพของตน เรียนรู้ที่

จะพัฒนาตนเองโดยใช้เวทีประชาคมเป็นแหล่งแลกเปลี่ยน ทบทวน และกำหนดทิศทางการพัฒนา ร่วมกัน มีการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องจนมีผลงานที่เด่นชัด มีการพัฒนาชุมชนที่หลากหลายและ ประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่างที่ดีได้ สามารถเป็นต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงจนได้รับรางวัลระดับ จังหวัดในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ“อยู่ดี มีสุข” จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนบ้าน โนนเขวา ให้ข้อมูลว่าการทำงานของชุมชนจะเป็นการสร้างภาคีเครือข่าย การทำงานร่วมกันระหว่าง ชุมชนกับโรงเรียน วัด และตำรวจ ทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ และที่สำคัญคนในชุมชนเกิดความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และที่สำคัญยังเป็นการสร้างรากฐานทางด้าน เศรษฐกิจให้เกิดความมั่นคง การพัฒนาชุมชนได้มีการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การทอเสื่อ การสานกระบี่ข้าวที่เป็นถือเป็นวัฒนธรรมของภาคอีสาน เป็นต้น

โดยชุมชนจะยึดมั่นหลักการประชาธิปไตย ในการจัดเวทีประชาคมทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และข้อเสนอโครงการของหมู่บ้าน ชุมชนมีการตื่นตัว รู้จักรักษาสิทธิหน้าที่และเสรีภาพทางการเมือง ซึ่งคนในชุมชนยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม มีการปฏิบัติศาสนกิจร่วมกันทั้งหมู่บ้าน ปฏิบัติ ตามวัฒนธรรมประเพณีและมารยาท โดยประชาชนให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ ชุมชนจัดขึ้น เช่น ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีสงกรานต์ ประเพณี บุญบั้งไฟ ประเพณีเทศน์มหาชาติ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีตักบาตรเทโว ประเพณีทำบุญกลางบ้าน สลักภัตผลไม้ และประเพณีทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เป็นต้น ซึ่งชุมชนมีการออกกฎ ระเบียบร่วมกันเพื่อลด อดบายมุขได้แก่ ห้ามเล่นการพนันในงานศพ ไม่ให้ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ในวัด และจัดโครงการรดเกล้า เข้าพรรษา จนได้ถูกประกาศว่าเป็นหมู่บ้านศีล ๕ และชุมชนมีความเชื่อมั่นในปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติใน คร้วเรือน

มีสภาพกายภาพเป็นพื้นที่ราบ สภาพของดินมีสภาพเป็นดินเค็ม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ เกษตรและทำนา ซึ่งถือเป็นอาชีพหลักแต่ขาดอาชีพเสริม ประชากรส่วนใหญ่ออกไปรับจ้างนอกพื้นที่หลัง ฤดูเก็บเกี่ยวมีวัดป่าสามัคคีสันติธรรมเป็นศูนย์กลาง ในการเผยแพร่ศาสนา และบริจาคทานสิ่งต่างๆ ให้กับประชาชนและส่วนราชการต่างๆ อยู่เสมอ การคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน ภายในตำบลส่วนใหญ่ สภาพเป็นถนน คสล.และถนนลูกรัง การคมนาคมสัญจรไปมามีความสะดวกพอสมควร

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ

โบราณสถานโนนแท่น บ้านบึงสว่าง ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น องค์ประกอบ ซากโบราณสถานศิลาแลง เหลือเฉพาะส่วนฐานมีขนาดกว้าง ๖ ยาว ๘ เมตร ปัจจุบัน ชาวบ้านได้สร้างศาลาทรงโปร่งครอบทับไว้ และประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นไว้บนแท่น ด้านหลัง พระพุทธรูปมีแท่นฐาน ประติมากรรมหินทราย ๑ ชิ้น ได้เทปูนติดไว้กับพื้นและอีก ๑ ชิ้นวางอยู่ที่มุม

ตะวันตกเฉียงเหนือของแท่น โบราณสถาน ด้านทิศตะวันตกของฐานโบราณสถานห่างประมาณ ๙๐ เมตร มีใบเสมาหินทรายสลักเป็นรูป สาระสำคัญ สันสลุปตรงกลางใบ เดิมมีใบเสมาปักอยู่บริเวณ โดยรอบหลายใบ ปัจจุบันสูญหายไปแล้ว

เป็นโบราณสถานในช่วงสมัยวัฒนธรรมลพบุรี ซึ่งเป็นชุมชนโบราณที่มีการตั้งถิ่นฐานมา ตั้งแต่สมัยวัฒนธรรมทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๔-๑๕ การขึ้นทะเบียน ประกาศขึ้นทะเบียนเป็น โบราณสถาน ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๔๗๘ ประกาศกำหนดขอบเขต โบราณสถาน ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๔ ตอนที่ ๙๖ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๐ พื้นที่ ๑๐ ไร่

๒.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงวัฒนธรรมและสถาบันรามจิตติรามจิตติ ๒๕๔๘ ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับ อบายมุขด้านการตีมีสุราของมีนเมาและด้านการพนันพบว่าเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความถี่ในการตีมีสุราและการเล่นการพนันมากกว่าเยาวชนในภาคอื่นๆ^{๖๔}

พระพิพิธธรรมสุนทร(สุนทรญาณสุนทรโร) ได้แสดงทัศนะว่าคนเลวคือคนที่ทำผิดจาก อบายมุข ๖ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปจากหนังสือคติธรรมนำชีวิตเล่มหนึ่งใจความว่าถ้าอยากรู้ว่าใครเป็นคนดีก็ ให้ดูที่ความสุจริตคือหน้าที่การงานของเขาที่ทำอยู่นั้นตรงข้ามกันถ้าอยากรู้ว่าใครทำผิดใครเลวก็ให้ดู พฤติกรรมของเขาที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข ๖ อย่างดีความตอนหนึ่งว่าคุณดี ให้ดูที่สุจริตดูคน ผิดให้ดูที่อบายมุขคนดีนี้ดูที่สุจริตมี ๔ ส่วนคุณผิดเขาให้ดูที่อบายมุขถ้าเขามีอบายมุขคือ เป็นนักเลง สุราเที่ยวกลางคืนคบคนชั่วเป็นมิตรหลงผู้หญิงหลงผู้ชายเที่ยวเตร่ผับบาร์ร้านอาหารสถานที่เริ่มเล่น การพนันคบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้านทำการงานผู้มีพฤติกรรมอย่างนี้เรียกว่าเป็นผู้เกี่ยวข้องกับ อบายมุข^{๖๕} การเล่นเกมการพนันนั้นจัดอยู่ในอบายมุข ๖ และการเล่นเกมการพนัน หวยก็จัดว่าเป็นการ ดำเนินชีวิตอยู่ในอบายมุขด้วยเหมือนกันเพราะเป็นเหตุแห่งการนำไปสู่ความเสื่อมเสียทรัพย์

^{๖๔} กระทรวงวัฒนธรรมและสถาบันรามจิตติ ๒๕๔๘, “โครงการวิจัยเชิงสำรวจวัฒนธรรมการใช้ชีวิต เยาวชน เรื่องชีวิตกับความเสี่ยง: การศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติต่อเหล้าบุหรี่การพนันและความรุนแรงของ เยาวชน”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.ramajitti.com/info.php?cate=TWpjPQ=> [๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๖].

^{๖๕} พระพิพิธธรรมสุนทร สุนทร (ญาณะสุนทรโร), คติธรรมนำชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เสียง เชียง, ๒๕๔๑), หน้า ๕๔๑.

พระพิจิตรธรรมพาที (ชัยวัฒน์ ธรรมวฑฒโน) ได้ให้ทัศนคติเกี่ยวกับพิษของอบายมุข เช่น การเล่นพนันไว้ในหนังสือ Variety ใจความว่าชาวพุทธควรเว้นการเสพและมั่วสุมอบายมุขเสียเพราะจะทำให้เสียทรัพย์สินสมบัติไร่นาเสียเกียรติยศชื่อเสียงอย่าได้โลภอยากได้เงินจากอบายมุขเลยไม่คุ้มค่าหรอก เพราะมีพิษภัยมากกว่าสิ่งใดๆ ดังตอนหนึ่งว่า เย็นๆ ขยับดื่มเหล้าเข้าๆ ขยับนอนกลางวัน หันหน้าเข้าบ่อนกลางคืนบทรจเข้ามาอย่าลืมหาถูกไฟไหม้หลายครั้งยังพอทน ถูกโจรปล้นหลายหนยังทนไหว เสียพินันเสียหลักเสียหลักชัยเสียนาไร้รอยหล่อต้องขอทาน แต่ท่านยังกล่าวต่อไปอีกว่าการพนันบั่นทอนคนให้ผลที่เสียภาษีเสียศักดิ์เสียหลักฐานเพราะความโลภมาก อยากได้ไม่ประมาณจงพิจารณาจำไว้ใส่ใจเถย ดังนั้นการพนันนั้นใครเล่นแล้วเสียถือเป็นเรื่องธรรมดาแต่เล่นแล้วได้ถือเป็นเรื่องผิดปกติปกติ เรื่องนี้จัดเป็นอบายมุขที่ให้ทุกข์แก่ตนเพราะเป็นปากแห่งความเสื่อมเช่นเสื่อมทรัพย์ (เงินทองต้องสิ้นไป) เกียรติ (เสื่อมชื่อเสียงเสียหาย) เสื่อมยศ (ยามมีเขายก ยามต่ำตกเขาหยาม) บิวารเสื่อม (เงินมีพวกมากเงินจากพวกหนี) สุขภาพเสื่อม (ร่างกายชุดจิตใจโทม) ดังคำที่ท่านผู้รู้กล่าวไว้ว่าการพนันใครซนสู้อย่อมไปสู่ความจนตกยากมามากคนเพราะตนเล่นบ่เวียนวายทรัพย์สินหมดสิ้นตัวมีวัวควายก็ต้องขายลูกเมียไม่เสียดายขายจนอดบ่รอดตนนี้แหละผลของการเล่นพนัน^{๖๖}

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวถึงแนวปฏิบัติอันเป็นพื้นฐานชีวิตของชาวพุทธศาสนิกชนไว้ว่าพุทธสาวุทธควรดำเนินชีวิตโดยละเว้นจากความชั่ว ๑๔ ประการอันได้แก่กามกิเลส ๔ อคติ ๔ อบายมุข ๖ แล้วจึงเตรียมชีวิตด้วยการคบหาคนรู้จักแยกแยะว่าผู้ใดเป็นมิตรแท้มิตรเทียมให้รู้จักจัดสรรทรัพย์ ให้ดีให้จัดการไหว้ทิศทั้ง ๖ คือการทำหน้าที่ให้ถูกต้องกับบุคคลที่อยู่รอบข้างพร้อมทั้งปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวนี้จะเป็นการวางรากฐานให้ดีแก่ชีวิตแล้วจึงดำเนินชีวิตให้เข้าถึงจุดมุ่งหมายทั้งในขั้นประโยชน์ที่ตามองเห็นคือการพึ่งตัวเองในทางทางเศรษฐกิจเป็นที่ยอมรับของสังคมและขั้นประโยชน์ที่ตามองไม่เห็นคือความดีความสุขาใจและเข้าถึงประโยชน์อันสูงสุดคือการเข้าถึงอิสรภาพของชีวิต^{๖๗}

^{๖๖} พระพิจิตรธรรมพาที (ชัยวัฒน์ ธรรมวฑฒโน), **เทศนาวาไรตี้**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เสียงเสียง, ๒๕๓๙), หน้า ๒๗๓-๒๗๔.

^{๖๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม ๒๕๓๙), หน้า ๔๖.

๒.๖.๒ วิทยานิพนธ์หรืองานวิจัย

พระมหาสำเร็จ ขนติสาโร (ทรัพย์สิงห์เรือง) ๒๕๖๐^{๖๘} ได้วิจัยเรื่องการประยุกต์หลัก อริยสัจ ๔ ในการแก้ปัญหาการเล่นการพนันของ เยาวชนไทย ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่วัยรุ่นติดการ พนันได้ง่ายมี ดังนี้ ๑) สื่ออินเทอร์เน็ตออนไลน์ที่สามารถเข้าไปใช้บริการได้อย่างง่ายดาย ๒. เพื่อน แนะนำให้เล่น และวัยรุ่นมีแนวคิดลองเล่นดูดีกว่า ร้อนเงิน หรือ มีความต้องการวัตถุตามสมัยนิยมสูง ๓. ปัญหาครอบครัวเกิดจากการที่ต้องการประชิด พ่อแม่ หนีออกนอกบ้านและหาเงินใช้เอง บางคน หาทางออกด้วยการไปเล่นพนันทำให้ติดหนี้

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหลักอริยสัจ ๔ มาใช้ในการแก้ปัญหา กล่าวคือ ทุกข์ คือ การกำหนดให้ รู้จักสภาพปัญหา หมายถึง ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ อันเนื่องมาจากสภาวะที่ทนได้ยาก สมุทัย คือ การกำหนดเหตุแห่งทุกข์เพื่อกำจัด นิโรธ คือ การดับทุกข์อย่างมีจุดหมาย ต้องมีการ กำหนดว่าจุดหมายที่ต้องการคืออะไร มรรค คือ การกำหนดวิธีการในรายละเอียดและปฏิบัติเพื่อกำจัด ปัญหาการประยุกต์หลักอริยสัจ ๔ ในการแก้ปัญหาการเล่นการพนันของเยาวชนไทย ปฏิบัติดังนี้ ผู้ปกครองเลี้ยงดูบุตรธิดาอย่างใกล้ชิดและดูแลเอาใจใส่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน ไม่ เล่นการพนัน นำหลักอริยสัจ ๔ มาอบรมสั่งสอนให้รู้ซึ่งถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว และให้มีส่วน ร่วมใน การแก้ปัญหาพร้อมทั้งสอนให้รู้จักวิเคราะห์ ความผิดชอบชั่วดี ครู อาจารย์ในการแนะนำ เยาวชน จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการป้องกันและแก้ปัญหา รวมทั้งแนะนำให้ปฏิบัติตาม หลัก อริยสัจ ๔ โดยการจัดทำโครงการแนะแนว โครงการช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหา นอกจากนี้ พระสงฆ์และครูสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนยังสามารถช่วยชี้แนะเยาวชน อบรมสั่งสอน ให้ปฏิบัติตาม หลักอริยสัจ ๔ ดังนั้นจึงจะสามารถแก้ปัญหาให้เยาวชนได้โดยมีส่วนร่วมในการจัดค่าย คุณธรรมและมี ชั่วโมงสอนจริยธรรมในโรงเรียน

พระครูสังฆรักษ์ธีรพงษ์ ธีรเมธี (ทัตแก้ว) ๒๕๕๗^{๖๙} ได้ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธ ธรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันของประชาชน เขตตำบลแซ่ อำเภอกุฑมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการณ์ปัจจุบันและปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวของประชาชนเขตตำบลแซ่

^{๖๘} พระมหาสำเร็จ ขนติสาโร (ทรัพย์สิงห์เรือง), “การประยุกต์หลักอริยสัจ ๔ ในการแก้ปัญหาการเล่น การพนันของ เยาวชนไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), บทคัดย่อ.

^{๖๙} พระครูสังฆรักษ์ธีรพงษ์ ธีรเมธี (ทัตแก้ว), “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการแก้ไขปัญหา ครอบครัวของประชาชน เขตตำบลแซ่ อำเภอกุฑมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ปัญหาครอบครัวของประชาชนมี ๓ ประการ คือ (๑) ปัญหาทางการศึกษา คือ ประชาชนค่อนข้างมีการศึกษาดำ (๒) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ คือ ประชาชนมีฐานะปานกลาง และ (๓) ปัญหาด้านครอบครัว คือ มีการแต่งงานอายุน้อยและเกิดช่องว่างของครอบครัวมากยิ่งขึ้น

หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาครอบครัวที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า หลักพุทธธรรม หมายถึง คำสอนของพระพุทธเจ้า มีความสำคัญ คือ เป็นหลักธรรมเพื่อการพัฒนาบุคคล ครอบครัว ทำงาน สังคม และ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาครอบครัวของประชาชนตำบลแซ่ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ คือ พรหมวิหาร ๔ ทิศา ๖ สังคหวัตถุ ๔ และ ขรവാสนธรรม ๔

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในแก้ไขปัญหาครอบครัวของประชาชนเขตตำบลแซ่ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ด้านการศึกษาด้วยการจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาชนปฏิบัติธรรมเพื่อแทรกหลักพุทธธรรม ด้านเศรษฐกิจต้องฝึกประชาชนให้เข้าใจหลักการดำเนินชีวิตผ่านหลักธรรมและด้านครอบครัวฝึกอบรมด้านศีลธรรมให้เข้าใจหลักการครองชีวิตคู่

พินิจ ลาภธนานนท์ ๒๕๕๔ ได้ศึกษาสถานการณ์บอบายมุขด้านการพนัน พบว่า ทั่วประเทศมีนักพนันถึง ๓๒ ล้านคนโดยกลุ่มที่มีแนวโน้มที่จะเล่นการพนันมากขึ้นคือกลุ่มเยาวชน^{๗๐}

นรินทร์ คำโพธิ์ ๒๕๕๐ ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการด้านทานการเล่นพนันฟุตบอล พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อต้านการเล่นการพนันฟุตบอลได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมการ ด้านทานการเล่นพนันฟุตบอลสถานการณ์เสี่ยงต่อการเล่นการพนันและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน^{๗๑}

จิตรภูยีน เอี่ยมอ้อย ๒๕๔๙ ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมการควบคุมตนเองไม่ให้เกี่ยวข้องกับบอบายมุข พบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนมี

^{๗๐} พินิจ ลาภธนานนท์ และคนอื่นๆ, “การศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย”, เอกสารเผยแพร่งานวิจัยการศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.gamblinstudyth.org/document_RESEARCH21/2/4 [๑๕ กันยายน ๒๕๖๑].

^{๗๑} นรินทร์ คำโพธิ์, “ปัจจัยทางสังคมลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการด้านทานการเล่นการพนันฟุตบอลในนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

ภาพแห่งตนแรงสนับสนุนทางสังคมจากครูสามารถร่วมกัน ทำนายพฤติกรรมการควบคุมตนเองไม่ให้เกี่ยวข้องกับบอบายมุขได้ร้อยละ ๒๘^{๗๒}

รัตน์ สนแก้ว ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องการเล่นการพนันในวรรณคดี สันสกฤตและคดีบาลี จากการศึกษา พบว่า ผลกระทบอันเกิดขึ้นจากการเล่นการพนันคือส่งผลกระทบต่อบุคคลต่อครอบครัว และสังคม และส่งผลกระทบต่อส่วนใหญ่จะเป็นผลกระทบทางด้านที่ไม่ดี เช่น ทำให้ฐานะทางด้านเศรษฐกิจตกต่ำทำให้ สถานภาพทางสังคมเปลี่ยนไปและบุคลิกก็เปลี่ยนแปลงไปด้วยจากผลการศึกษาเรื่องนี้ทำให้ทราบว่ามนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับมั่วสุ่มกับการพนันแล้วผลที่ได้รับนั้นก็คือความเสียหายหลายอย่างดังปรากฏมาแล้วกับนักพนันในอดีต^{๗๓}

พันตำรวจโทพินิจ รุ่งแจ้ง ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นการพนันศึกษากรณีในเขตเทศบาลเมืองเลยการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นการพนันได้แบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะได้แก่^{๗๔}

๑. ปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง อายุเพศการศึกษาอาชีพฐานะทางเศรษฐกิจ

๒. ปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะทางสังคม หมายถึง สถานภาพทางครอบครัวอิทธิพลของกลุ่มการขัดเกลาทางสังคม

๓. ปัจจัยที่เป็นลักษณะทางจิตวิทยา หมายถึง ความคาดหวังกำไรที่เกินจริงความพึงพอใจความตระหนักในด้านศีลธรรมและความตระหนักในด้านกฎหมาย ดังความตอนหนึ่งคืออายุผลของการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนไม่มี ลักษณะที่แพร่สะพัดจนน่าวิตก เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างเป็นแต่เพียงผู้เล่นแบบสนุกเท่านั้นเพศผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการฆ่ากันนั้นมาจากสาเหตุหลายประการอาทิ ปัญหาความยากจนสภาพในครอบครัวกลุ่มอิทธิพลการมั่วสุ่มอบายมุขเล่นการพนันเป็นต้น และเพศชายมีการกระทำผิดกฎหมายมากกว่าเพศหญิง การศึกษาผลการศึกษาสรุปว่า สาเหตุของการเล่นการพนันในชนบทมาจากปัญหา

^{๗๒} จิตรภาณิน เอี่ยมอ้อย, “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการควบคุมตนเองไม่ให้เกี่ยวข้องกับบอบายมุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

^{๗๓} รัตน์ สนแก้ว, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องการเล่นการพนันในวรรณคดีสันสกฤตและวรรณคดีบาลี” *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), บทคัดย่อ.

^{๗๔} พินิจ รุ่งแจ้ง พ.ต.ท., “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นการพนัน: ศึกษากรณีในเขตเทศบาลเมืองเลย”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาลัษยวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๘), หน้า ๑๓๖-๑๓๘.

การศึกษาค้นในชนบท ยังมีการศึกษาค้นคว้าอีกจำนวนมากไม่สามารถอ่านออกเขียนได้มีคุณภาพชีวิตต่ำใช้ชีวิต อยู่กับความสนุกสนานเพื่อฝันหลงเชื่อมงายในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ขอเลขขอหวยจากสิ่งแปลกประหลาดที่พบเห็นแล้วนำไปเสี่ยงโชคเล่นการพนันอาชีพผลการวิจัย พบว่า สาเหตุประการสำคัญคือ ความยากจนซึ่ง จากสภาพธรรมชาติที่ถูกทำลายอาชีพทางการเกษตรกรรมได้ผลผลิตต่ำผลผลิตราคาต่ำการว่างงานจึงมีมากและเมื่อมีประเพณีงานบุญต่างๆ ประชาชนก็มักเล่นการพนันกันมาก ฐานะทางเศรษฐกิจจากการศึกษาสรุปว่าการเล่นการพนันในเขตชุมชนชนบทส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการเศรษฐกิจกล่าวคือมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การดำรงชีพโดยเฉพาะประชาชนส่วนใหญ่ที่ประกอบ อาชีพเกษตรกรรมซึ่งต้องอาศัยธรรมชาติเป็นหลักยิ่งต้องทำให้ยากจนลง ไปอีกจนในที่สุดก็หาทางออกด้วยการเสี่ยงโชคเล่นการพนันจากการศึกษางานวิจัยที่กล่าวมานี้พบว่า การมีพฤติกรรมในการเล่นการพนันทุกชนิดล้วนแล้วแต่ทำให้เกิดผลกระทบในด้านการสูญเสียหลายอย่างซึ่งถ้าบุคคลใดหรือชุมชนใดได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับอบายมุขโดยเฉพาะการพนันแล้วบุคคลนั้นก็กลายเป็นคนมีพฤติกรรมที่ไม่ดีจนเป็นอุปนิสัยซึ่ง แก้ไขได้ยากสรุปแล้วการพนันทุกอย่างเป็นเหตุให้เกิดปัญหาตามมาเช่นปัญหาอาชญากรรมปัญหาความยากจนเป็นต้นในระดับตนเองครอบครัวและสังคมพอจะสรุปประเด็น ปัญหาหลักๆ ได้ดังนี้

๑. การพนันทุกประเภทมีแต่ทำให้เกิดผลกระทบในด้านเสื่อมเสีย
๒. ประชาชนยังไม่เห็นโทษของการเล่นการพนัน
๓. ประชาชนเข้าใจหลักพุทธธรรมคลาดเคลื่อนไปจากความจริง
๔. ประชาชนมองว่าผู้มีพฤติกรรมการเล่นการพนันห่วยเป็นเรื่องปกติ
๕. ประชาชนขาดประสิทธิภาพในการดำรงชีวิตที่ถูกต้องตามหลักพุทธธรรม

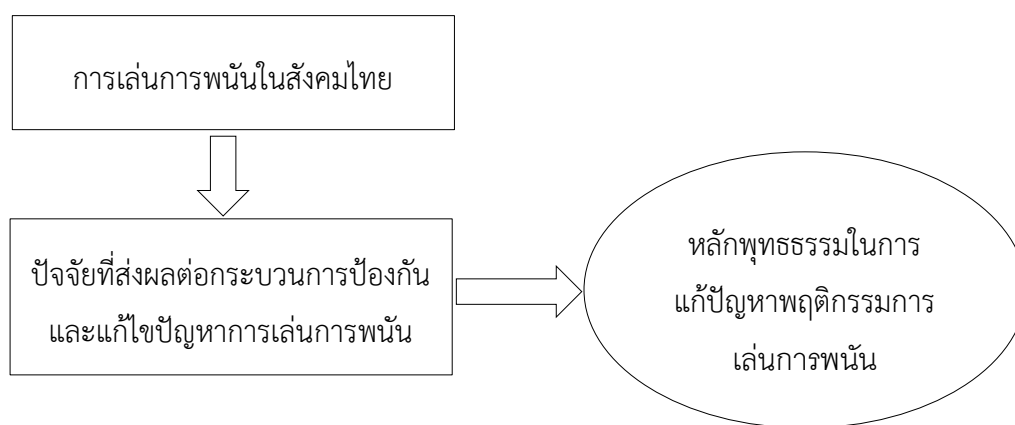
การพนันห่วยจัดเป็นหนึ่งในอบายมุข ๖ ซึ่งเป็นต้น เหตุหรือนำไปสู่ความหายนะแห่งทรัพย์สินทั้งหลายหากประชาชนมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับ การเล่นการพนันห่วยก็จะทำให้เกิดปัญหาตามมาอย่างแน่นอนแต่ประชาชนเข้าใจว่าการเล่นการพนันห่วยเป็นเรื่องเล็กน้อยธรรมดาอันหมายถึงประชาชนกำลังมีพฤติกรรมในทางที่ไม่ดีอย่างจีนชาจึงทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมเล่นการพนันเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งความจริงประชาชนกำลังตกอยู่ในความทุกข์ที่สังคมส่วนใหญ่มองว่าการเล่นการพนัน ห่วยของรัฐไม่ผิดกฎหมายและเป็นความถูกต้องจึงเป็นเหตุให้ตนเอง ครอบครัวและชุมชนเสื่อมจากทรัพย์สินเงินทองนอกจากนั้นยังก่อให้เกิดการสูญเสียอย่างอื่นตามมาเช่นเสื่อมเสียทั้งสุขภาพร่างกายและจิตใจเสื่อมเสียทั้งเกียรติยศชื่อเสียงโดยไม่รู้ตัว

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอบายมุขในข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงช่องว่างในการศึกษา โดยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาพฤติกรรมอบายมุขในด้านย่อย มากกว่าอบายมุขในโดยรวม ปัจจัยสำคัญของลักษณะทางสังคมและลักษณะทางของจิตที่เกี่ยวข้อง กับพฤติกรรมหลักเลี่ยนอบายมุข ได้แก่ การไม่ดื่มสุราของมีนเมา การไม่เที่ยวกลางคืน การไม่เที่ยวดูการละเล่น การไม่เล่น

การพนัน การไม่คบคนชั่ว และการไม่เกียจคร้านการทำงาน ส่งเสริมเสริมสร้างและป้องกันไม่ให้เกิด และเยาวชนมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขต่อไป

๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

การกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบแนวคิดดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่การวิจัย
- ๓.๓ เครื่องมือการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) มุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารโดยกำหนดขอบเขตดังนี้

๓.๑.๑ การวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นคำถามในการวิจัย จากนั้นจึงได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามแบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับประชากรผู้ให้ข้อมูล โดยมีเนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

๓.๑.๒ ขอบเขตการวิจัยด้านเอกสาร (Documentary Research)

๑. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙.

๒. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (secondary Source) คือ เอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องและบทความต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในบางส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือนงานวิจัย บทความและวิทยานิพนธ์

๓.๑.๓ การวิจัยภาคสนาม (Field Research)

การวิจัยภาคสนาม (Field Research) มีขอบเขตดังนี้

๑. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์กำหนดประเด็นคำถามการวิจัยหาความเชื่อมั่น(Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ รูปคนตรวจสอบความถูกต้องทั้งเชิงเนื้อหาภาษาและโครงสร้างแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย

๒. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) กลุ่มเป้าหมาย ๔ กลุ่ม

๓.๒ พื้นที่การวิจัย

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากร คือ ครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่จะใช้เป็นกรณีศึกษาชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

๓.๒.๒ ตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเป้าหมายในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น โดย กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยโดยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการสัมภาษณ์ตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายมี ๔ กลุ่มคือ

๑. ผู้นำชุมชน ๕ คนได้แก่
  - ๑) ผู้ใหญ่บ้าน
  - ๒) ประธาน อ.ส.ม
  - ๓) เภรัญญิกกองทุนหมู่บ้าน
  - ๔) เจ้าอาวาสวัดนาฬิกาการาม
  - ๕) ข้าราชการครู

๒. นักศึกษา ๕ คน อายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป

๓. เยาวชน ๑๐ คน อายุตั้งแต่ ๑๕ ปี ขึ้นไป

๔. ชาวบ้านทั่วไปในชุมชน ๕ คน

รวมทั้งหมด ๒๕ คน

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สมบูรณ์ และได้ข้อเท็จจริงจากชุมชนที่ศึกษาวิจัย ครอบคลุมประเด็นอย่างครบถ้วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งศึกษา จึงได้กำหนดเครื่องมือในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังนี้เครื่องมือการวิจัย

๑. เครื่องมือในการวิจัย (แบบสัมภาษณ์)

๒. กล้องถ่ายรูป

๓. เครื่องบันทึกเสียง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สมบูรณ์ และได้ข้อเท็จจริงจากชุมชนที่ศึกษาวิจัย ครอบคลุมประเด็นอย่างครบถ้วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งศึกษา จึงได้กำหนดเครื่องมือในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังนี้

การสร้างเครื่องมือวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่เป็นจริง และข้อมูลครอบคลุมตามประเด็นครบถ้วนสมบูรณ์ สำหรับนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เขียนสรุปและนำเสนอข้อมูลในแต่ละประเด็น ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ทำแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

๒) นำเสนอแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

๓) นำแบบสัมภาษณ์กลับมาแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

๔) นำเสนอแบบสัมภาษณ์ต่อผู้ทรงคุณ จำนวน ๓ ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องได้รายละเอียดตรงตามเนื้อหา คือ

๑. ผศ.ดร.จรัส ลีกา

๒. ผศ.ดร.ประยูร แสงใส

๓. ผศ.ชอบ ดีสวนโคก

๕) นำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

๖) นำแบบสัมภาษณ์ลงใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๑. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย

๒. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเดินทางเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) กับตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย การเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประสานกับผู้นำชุมชน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

๓. ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้การจดบันทึกสรุปสั้น ๆ เฉพาะประเด็นที่สำคัญและเมื่อจบการสัมภาษณ์จะนำข้อมูลที่ได้กลับมาจดบันทึกอีกครั้งอย่างละเอียด เพื่อป้องกันการหลงลืมข้อมูลที่สำคัญ โดยจะทำการบันทึกแบ่งข้อมูลเป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบและวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

๔. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยเครื่องบันทึกเสียงจะถูกนำมาทำการบันทึกข้อมูลไว้ที่เครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ทำการวิจัยเพื่อป้องกันความผิดพลาดและความเสียหายของข้อมูล และเพื่อทำการตรวจสอบข้อมูลที่ไม่ชัดเจนหรือไม่ครบถ้วน เพื่อนำไปศึกษาเพิ่มเติมในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป และข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะนำมาถอดเทปแบบคำต่อคำประโยคต่อประโยค แล้วจึงตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งด้วยการฟังการบันทึกเสียงที่ได้จากการบันทึกไว้ที่เครื่องคอมพิวเตอร์

๕. เก็บข้อมูลจากภาคสนาม เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน โดยแบ่งช่วงเวลาของการสัมภาษณ์เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงเดือน มกราคม ๒๕๖๒

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการเชิงคุณภาพโดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล แบบบรรยายและพรรณนาความ (Descriptive Research) การนำเสนอข้อมูลวิจัย จะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความ ประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเครื่องมือเก็บข้อมูลใช้แนวคำถามซึ่งผู้วิจัยกำหนดดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารและภาคสนามได้เพียงพอต่อการศึกษิตตามวัตถุประสงค์บ้างแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้นโดยนำมาจัดหมวดหมู่

เพิ่มเติมต่อไป หลังจากนั้นอาจมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ โดยการสัมภาษณ์เข้าไปในบางประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้น และทำการวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้งหนึ่งซึ่งให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด

๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) มุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากบทสัมภาษณ์เชิงลึก รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยเขียนเชิงพรรณนา อธิบายลักษณะของสิ่งที่ศึกษาโดยเฉพาะ

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น” ผู้วิจัยได้ใช้การสนทนาและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยสำหรับประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

๔.๑ ประวัติความเป็นมาและบริบทชุมชนของบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

๔.๒ ผลการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

๔.๓ ผลการศึกษา การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

๔.๔ องค์กรความรู้ใหม่จากการวิจัย

๔.๑ ประวัติความเป็นมาและบริบทชุมชนของบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

การศึกษาบริบทของชุมชนที่เป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาภายใต้ข้อมูลที่สำคัญ ๆ ทั้งหมด ๒ ประเด็น คือ ๑) รายละเอียดพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ พื้นที่และประชากร ระบบนิเวศวิทยา สถาบันศึกษาและองค์กรศาสนา การคมนาคมและสาธารณูปโภค วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น ลักษณะการประกอบอาชีพ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยจึงได้หาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านเป็นหลัก ๒) ข้อมูลประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

๔.๑.๑ ประวัติความเป็นมา บ้านโนนเขวา

บ้านโนนเขวาตั้งอยู่หมู่ ๙ ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น^๑ เป็นหมู่บ้านที่แยกออกมาจากบ้านบึงสวางบางส่วน บ้านหนองบัวอีกบางส่วน มาตั้งเป็นชุมชนเรียกชื่อตามต้นไม้ใหญ่ที่ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก คือ ต้นเขวา จึงเรียกชื่อบ้านตามต้นไม้คือ บ้านโนนเขวา ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ เชื้อชาติไทย สัญชาติไทยโดยกำเนิด มีอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ ได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ (ตามกฎหมาย) เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๘

๔.๑.๒ ทะเบียนผู้ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน/ ผู้ใหญ่บ้าน

๑. นายขุนแห่นว สีผาสุก	ระยะดำรงตำแหน่ง	๖๐ ปี
๒. นายชมพูนุ นนทะปะ	ระยะดำรงตำแหน่ง	๖๐ ปี
๓. นายประพันธ์ อุ่นผาง	ระยะดำรงตำแหน่ง	๖๐ ปี
๔. นายประเสริฐ คำมณีจันทร์	ระยะดำรงตำแหน่งปี พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๓๘	
๕. นายชาติ สีदान้อย	ระยะดำรงตำแหน่งปี พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๔๒	
๖. นายวิมล ธรรมวงษ์	ระยะดำรงตำแหน่งปี พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๕๖	
๗. นายธวัชชัย พรหมดอนกลอย	ระยะดำรงตำแหน่งปี พ.ศ. ๒๕๕๗-ปัจจุบัน	

๔.๑.๓ ที่ตั้ง

การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านจากศาลากลางจังหวัดขอนแก่นสามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวหรือรถยนต์โดยสารประจำทางโดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๑๒ สายขอนแก่น - บ้านแดงใหญ่ จากศาลากลางจังหวัดขอนแก่น ไปทางทิศตะวันตก ผ่านบ้านท่อม - เหล่านาคี รวมระยะทาง ๒๐ กิโลเมตรและอยู่ทางทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอบ้านฝาง มีระยะทางห่างจากอำเภอลงถึงหมู่บ้าน ๑๐ กิโลเมตร

๔.๑.๔ อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านหนองบัว หมู่ ๑ อำเภอบ้านฝาง

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านโนนบ่อ อำเภอพริยัม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านบึงสวาง หมู่ ๑๑

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านแดง หมู่ ๖-๑๒

^๑ บ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น, แผนแม่บทชุมชน, (ขอนแก่น: ม.ป.พ., ๒๕๔๕), หน้า ๖-๑๑.

๔.๑.๕ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ของหมู่บ้าน ร้อยละ ๘๐ เป็นที่ราบ เหมาะสำหรับ ทำนา มีลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุม มี ๓ ฤดู ดังนี้ ฤดูร้อน ฤดูฝนและฤดูหนาว

๔.๑.๖ ข้อมูลประชากร

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลประชากร

ช่วงอายุ	จำนวนประชากร			หมายเหตุ
	ชาย	หญิง	รวม	
น้อยกว่า ๑ ปีเต็ม	๔	๓	๗	วัยเด็ก
๑ ปีเต็ม-๒ ปี	๕	๓	๘	วัยเด็ก
๓ ปีเต็ม-๕ ปี	๒	๒	๔	วัยเด็ก
๖ ปีเต็ม-๑๑ ปี	๑๕	๑๑	๒๖	วัยศึกษา
๑๒ ปีเต็ม-๑๔ ปี	๗	๖	๑๓	วัยศึกษา
๑๕ ปีเต็ม-๑๗ ปี	๕	๕	๑๐	วัยศึกษา
๑๘ ปีเต็ม-๔๙ ปี	๔๘	๖๒	๑๑๐	วัยแรงงาน
๕๐ ปีเต็ม-๕๙ ปี	๒๓	๑๖	๓๙	วัยแรงงาน
๖๐ ปีขึ้นไป	๑๑	๑๕	๒๖	วัยชรา
รวมทั้งหมด	๑๒๐	๑๒๓	๒๔๓	

๔.๒ ผลการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

ชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เคยประสบปัญหาอันเนื่องมาจากพฤติกรรมการเล่นการพนัน แต่ด้วยประสบการณ์ด้านการจัดการชุมชน ทำให้สามารถเรียนรู้ และปรับตัวอย่างเท่าทันเพื่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน โดยใช้กลวิธีที่หลากหลาย ประสานกลไกทั้งภายในและนอกชุมชน การใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในการดำเนินให้สอดคล้องกลมกลืนกับวิถีชุมชน จนเป็นชุมชนต้นแบบขจัดปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ทั้งนี้เมื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น พบว่า

พ่อสุรินทร์ จันท์หอม^๒ ได้กล่าวว่า ในช่วงปี ๒๕๕๗ ชุมชนบ้านโนนเขวา ได้เคยประสบปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของหมู่บ้าน การเล่นพนันนั้นในตอนแรกอาจจะคิดว่าเล่นเพื่อความสนุกสนาน แต่พอเล่นแล้วได้เงินจะทำให้เกิดความลุ่มหลง ติดใจ เกิดกิเลส เกิดอยากจะรวยทางลัด เพราะคิดว่าเงินได้มาง่าย ทำให้เกิดความรักสบาย ไม่คิดจะทำมาหากิน โดยเฉพาะการเล่นพนันในงานศพ รวมถึงการตั้งกลุ่มเพื่อเล่นการพนัน เป็นบ่อนทำลายชุมชนและเยาวชน จนตำรวจต้องเข้ามาปราบปราม และการพนันเมื่อเราหลงผิดเข้าไปทำให้เกิดความอยากได้เพิ่มมากขึ้น แต่พอเล่นไปแล้วเสียพนันก็เกิดความอยากได้เงินคืน เพราะคิดว่าเราเคยได้มาก่อน คนที่ไม่มีความหักห้ามใจก็จะไปหาญาติเงินคนอื่นมา เกิดความหมกมุ่น หมดเนื้อหมดตัว เกิดหนี้สิน เป็นต้นเหตุให้เกิดปัญหาของสังคม เกิดปัญหาอาชญากรรม

นายรัชชัย พรมดอนกอย^๓ ได้กล่าวว่า จากกระบวนการค้นหาปัญหาปีพ.ศ.๒๕๕๗ เริ่มมีคนในชุมชนบ้านโนนเขวา เข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ทำให้ชาวบ้านเริ่มมีการพูดคุยกันถึงปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันมากขึ้น เริ่มจากครัวเรือน กลุ่มละแวกบ้าน หรือเมื่อมีการรวมกลุ่มตามโอกาสต่าง ๆ เช่น การร่วมทำบุญ การทำงานในภาคเกษตรกรรม ตามตลาดร้านค้าของหมู่บ้าน ด้วยเริ่มตระหนักถึงภัยที่รุกสู่อุครอบครัวและชุมชน เช่นเดียวกับกลุ่มผู้นำชุมชนที่เริ่มตระหนักและหาแนวทางป้องกัน แก้ไขปัญหา

ประกอบกับรัฐบาลมีกิจกรรมการส่งเสริมให้ชาวบ้านเกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน จนเกิดการพูดคุยอย่างกว้างขวาง เพราะรู้สึกว่าเป็นปัญหาที่อาจจะส่งผลกระทบต่อตนเองและ ครอบครัวโดยตรง จำเป็นต้องป้องกันแก้ไข ต่อมาระดับการพูดคุยได้ขยายวงกว้างมากขึ้น และเมื่อรัฐบาลส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อการป้องกันแก้ไขปัญหาในระดับหมู่บ้าน และตำบล จึงทำให้เกิดภาคีการทำงานร่วมทั้งชาวบ้าน พระสงฆ์ ครู คณะกรรมการหมู่บ้าน ตำรวจ ชุมชน และเจ้าหน้าที่ สถานีอนามัย ที่มีการประชุมพูดคุย โดยมีเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย เป็นผู้ประสาน เชื่อมความสัมพันธ์ ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ให้เข้ามาร่วมพูดคุยกันเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา (ต่อมากระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ลักษณะนี้ถูก เรียกว่า บวรสต.)

จากการศึกษาพบว่า การที่ชุมชนบ้านโนนเขวาได้รับรางวัลหมู่บ้านศีลห้า เป็นชุมชนต้นแบบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันให้กับพื้นที่อื่น ๆ เกิดความหวังใยในปัญหาของคนในชุมชน จึงร่วมกันค้นหาข้อมูลเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์และสาเหตุของ ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันที่เกิดขึ้น รวมทั้งร่วมกันแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาในฐานะเจ้าของ

^๒ สัมภาษณ์ นายสุรินทร์ จันท์หอม, ปราชญ์ชาวบ้าน, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^๓ สัมภาษณ์ นายรัชชัย พรมดอนกอย, ผู้ใหญ่บ้านโนนเขวาหมู่ที่ ๙, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

ปัญหาและเจ้าของชุมชนผู้รับประโยชน์จากการแก้ปัญหา ซึ่งการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาวงการกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีองค์ประกอบหรือปัจจัยที่สำคัญ คือ

๑. ข้อมูลสถานการณ์และสาเหตุของปัญหาพฤติกรรมกรรมการเล่นการพนันที่เกิดขึ้น การมี “ข้อมูล” จึง มีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและ แก้ไขปัญหาพฤติกรรมกรรมการเล่นการพนัน ซึ่งที่ผ่านมาชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ปัญหาพฤติกรรมกรรมการเล่นการพนันจากแหล่งต่าง ๆ อาทิ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์การกระจายเสียงหมู่บ้าน การประชุม การอบรมและการสื่อสารในวิถีชุมชน

นางเพ็ญศรี ไกรดวง^๔ ได้กล่าวว่า สำหรับการให้ข้อมูลแก่ชุมชนมีสองลักษณะคือ การให้ข้อมูลความรู้โดยคนในชุมชนแก่ คนในชุมชน และการให้ข้อมูลความรู้โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐแก่คนในชุมชน เช่น การให้ข้อมูลความรู้ เข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเล่นการพนัน สถานการณ์พฤติกรรมกรรมการเล่นการพนัน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพนันให้แก่ คนในชุมชน ผ่านศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ที่ทำการของหมู่บ้าน หรือการประกาศเสียงตามสายทุกเช้า เย็น โดยคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือ การจัดอบรมโดยเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย การแจ้งข้อมูล ข่าวสาร ในการประชุม ประจำเดือน ของ คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า การประชุมชี้แจงโอกาสทำบุญวันพระในวัด หรือ การจัดเวทีประชาคม เพื่อให้คนในชุมชนตระหนักถึง ความสำคัญของปัญหาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญห โดยบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน และมีเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้คำแนะนำและให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คนใน หมู่บ้านได้รับทราบและเป็นผู้เลือกแนวทางการแก้ไขปัญหา สำหรับการให้ข้อมูลแก่ชุมชนนั้น จะ มีการวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลและผลประโยชน์ที่ชุมชนควรได้รับ ยกตัวอย่างเช่น มีการแจ้งสถานการณ์ปัญหาพฤติกรรมกรรมการเล่นการพนันในชุมชน จำนวนผู้เกี่ยวข้องกับการเล่นการพนันในชุมชน จะไม่ทำการเปิดเผยรายชื่อบุคคลเหล่านั้นในที่สาธารณะ จะรับรู้เฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เท่านั้น

นายรัชชัย พรหมดอนกอย^๕ ได้กล่าวว่า คณะกรรมการฯ หมู่ชุมชนบ้านโนนเขวาให้ความสำคัญเรื่องการสื่อสารข้อมูลให้คนในชุมชน ทราบถึงสถานการณ์ปัญหาพฤติกรรมกรรมการเล่นการพนัน เพื่อสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทั้งยังเป็นแนวทางสำคัญของกระบวนการจัดทำแผนงานป้องกันแก้ไขปัญหาคารพนันของ หมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการป้องกันแก้ไขปัญหาวงการกรรมการเล่นการพนัน จะร่วมกันสื่อสารให้คนในชุมชนเข้าใจและมีส่วนร่วมในจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม การเฝ้า ระวังป้องกันและแก้ไขปัญหา

^๔ สัมภาษณ์ นางเพ็ญศรี ไกรดวง, ประธาน อ.ส.ม., ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^๕ สัมภาษณ์ นายรัชชัย พรหมดอนกอย, ผู้ใหญ่บ้านโนนเขวาหมู่ที่ ๙, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

พฤติกรรมการเล่นการพนันในชุมชน พร้อมทั้งมีการชี้แจงให้คนในชุมชนเข้าใจ มีการสรุปผลการดำเนินงานแต่ละปี ให้ประชาชนในชุมชนทราบ โดยใช้เวทีประชาคม ซึ่งการจัดประชุมเวทีประชาคม จะคำนึงถึงวิถีชีวิต ของคนในชุมชน โดยการเลือกช่วงระยะเวลาทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน หรือปฏิทิน การเกษตรของชุมชน เช่น ไม่จัดเวทีประชาคมในเวลากลางวัน หรือการหลีกเลี่ยงจัดประชุมอบรม ในช่วงงานประจำของชุมชน เพราะจะกระทบต่อทำงาน ฯลฯ

๒. การมีส่วนร่วมของชุมชน การดำเนินงานของหมู่ชุมชนบ้านโนนเขวา เน้นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมากในทุกกระบวนการดำเนินงาน มีการจัดตั้ง คณะกรรมการฯจากการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการของชุมชน การที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนยัง มีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันในทุกชั้นตอน โดยใช้การจัดเวที ประชาคม ได้สร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของปัญหาและร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งในการเฝ้าระวังป้องกันปัญหา ตั้งแต่ในระดับครอบครัว กลุ่มบ้านและชุมชน ดังนั้น คนในชุมชนมีเป้าหมายร่วมกันในการป้องกันแก้ไขปัญหา จึงเกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีม ด้วยการเสียสละ จนเกิดความสำเร็จในการดำเนินงาน

คนในชุมชนที่เข้าร่วมเวทีประชาคมและมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ล้วนมีความเชื่อว่าแผนแม่บทชุมชนมีความสำคัญต่อการดำเนินงานต่าง ๆ ของชุมชนในทุกระดับ ดังนั้น หากชุมชนมีแผนแม่บทชุมชนที่ชัดเจน จะเสมือนข้อผูกพันให้ผู้นำชุมชนตั้งแต่ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต้องปฏิบัติ โดยเหตุนี้ไม่ว่า ผู้นำจะเปลี่ยนไปกี่วาระ ก็ยังคงนโยบายและยุทธศาสตร์ที่มุ่งไปสู่วิสัยทัศน์ชุมชนที่กำหนดไว้ เพราะผู้บริหารทุกระดับล้วนมาจาก การเลือกตั้งของประชาชน และประชาชนจะคัดเลือกผู้ที่ตนเห็นว่าสามารถทำงานให้บรรลุวิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ทั้งนี้จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า แผนแม่บทชุมชนชุมชนบ้านโนนเขวา มีความสำคัญต่อความเป็นเอกภาพในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของหมู่ชุมชนบ้านโนนเขวา สำหรับ แนวทางแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันแบบบูรณาการ ได้ระบุไว้ในแผนแม่บทชุมชนบ้านโนนเขวา ดังนี้

๑) การดำเนินงานให้เป็นไปตามความประสงค์ของประชาชนในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในชุมชนได้อย่างถูกต้อง

๒) เน้นประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

๓) เน้นการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณที่ทั่วถึงและเป็นธรรม

๔) เน้นการทำงานแบบบูรณาการ โดยต้องไม่ละทิ้งความสำคัญของปัญหาการพนันเมื่อชุมชนสนใจพัฒนาด้านอื่น ๆ

๕) เน้นสร้างแนวร่วมให้มากและหลากหลาย

๖) ให้โอกาสคนดีสู้สังคม

๓) การสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากหลักการดังกล่าว สะท้อน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน และบ่งชี้แนวโน้มให้มากและหลากหลาย เพื่อให้การดำเนินงานตรงกับ ความ ต้องการของ ประชาชนในชุมชน จึงนำสู่การออกแบบมาตรการทางสังคม และมาตรการจูงใจ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โดยการกำหนดมาตรการทางสังคมนั้น คนในชุมชนจะ ร่วมกันคิดกฎเกณฑ์ ที่ปฏิบัติร่วมกัน เช่น การเข้าร่วมประชุมประจำเดือน หากหลังคาเรือนใดไม่เข้า ร่วมประชุม ก็จะถูก ลงโทษโดยการทำงานเพื่อสาธารณะประโยชน์ ๑ วัน นางดาวเรือง ธาตุอินทร์จันทร์ และนางสุมาลี บุญชู^๖ ได้กล่าวว่า ชุมชนบ้านโนนเขวาไม่ มีปัญหาในเรื่อง การไม่เข้าร่วมประชุมหรือเวทีประชาคม เนื่องจากการกำหนดช่วงเวลาการประชุม ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชน ประกอบ กับลักษณะความสัมพันธ์ค่อนข้างแน่นแฟ้น และขึ้นชื่อว่า เป็นชุมชนที่มีความสามัคคี และมีพื้นฐาน การทำงานเป็นกลุ่ม หรือการทำงาน สาธารณประโยชน์ร่วมกัน เช่น การดับไฟป่า การดูแลเหมืองฝาย ซึ่งมีการกำหนดมาตรการทางสังคมสำหรับผู้ไม่ร่วมกิจกรรม และมีการยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจัง ผล จากการที่คนในชุมชนเป็นผู้ร่างมาตรการทางสังคม ทำให้สามารถบังคับใช้มาตรการสังคมตามที่ได้ กำหนดไว้

๓. การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกชุมชน โดยการทำงานแบบ บูรณาการ และเกิดเครือข่ายการทำงานกว้างขวางขึ้น สำหรับหน่วยงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ใน การสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของชุมชนคือ ศูนย์ศึกษาโครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งต้องอยู่ใกล้กับหมู่บ้านและหมู่ชุมชนบ้านโนนเขวาได้ถูกกำหนดเป็น หมู่บ้านบริวารที่จะได้รับการส่งเสริมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเสมือนการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ชุมชนให้เท่าทันปัญหาต่าง ๆ ฉะนั้นเมื่อ ชุมชนถูกรุกเร้าด้วยปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน จึงสามารถตั้งรับอย่างเท่าทัน

การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามาตรการการเล่นการพนันของชุมชนบ้าน โนนเขวา มีการ ประสานงานกับภาคประชาสังคมโดย ใช้วิธีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม บรรดาสถ. (บ้าน วัด โรงเรียน สถานีนามัยและสถานีตำรวจ) ซึ่งเป็น กระบวนการที่เกิดจากการรวมตัวใน รูปแบบคณะกรรมการสภา ตำบล พระ และชุมชน ร่วมกันคิด หาแนวทางในการแก้ไขปัญหามาตรการการเล่นการพนันจนเกิด รูปแบบการแก้ไขปัญหายังมีส่วนร่วมระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน สถานีนามัยและสถานีตำรวจ ในชื่อ คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหามาตรการพนัน บนฐานคิดที่ว่า

^๖ สัมภาษณ์ นางกองพาน ชันตี ชาวบ้านทั่วไป และ นางอพันธ์ ศรีโลหะ, เหนือศูนย์กองทุนหมู่บ้าน, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

“ปัญหาอุปสรรคและความขัดแย้งต่าง ๆ สามารถหาหนทางแก้ไขได้ไม่ว่าในระยะสั้นหรือระยะยาว การแก้ไขปัญหามุมชนที่ดีที่สุด คือ การให้ชุมชนแก้ไขปัญหาของตนเอง

นอกจากนั้น ยังทำงานเชิงรุก ผ่านการร่วมคิด ร่วมวางแผน และตัดสินใจร่วมกัน ประกอบกับคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำ คือ ความเอาใจจริงเอาใจง้อ กล้าได้กล้าเสีย ทุ่มเท เสียสละ และคณะกรรมการทุกคนต่างเคารพในกฎกติกาการทำงานร่วมกัน การไม่เล่นการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นการพนัน ไม่ตัดไม้ทำลายป่า ไม่ทุจริต ฯลฯ ทำให้ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน อย่างไรก็ตาม การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มคณะ บางครั้งทำงานอาจมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงใช้เวทีการพูดคุยทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นเครื่องมือในการปรับความคิด ความรู้ ความเข้าใจ และการรับรู้ร่วมกัน เมื่อในที่ประชุมมีมติข้อตกลงเป็น อย่างไรก็ตามฝ่ายก็ต้องยอมรับในมตินั้น ทำให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นและเป็นเอกภาพ คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหามุมชนการเล่นการพนันของชุมชนจึงเป็นแกนนำหลักในการทำงานแบบมี ส่วนร่วม และมีความเข้มแข็งในการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหามุมชนการเล่นการพนันภายในพื้นที่ สำหรับบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหามุมชนการเล่นการพนัน แบ่งออกเป็น ๓ ฝ่าย คือ

๑. ฝ่ายปราบปราม ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ฝ่ายรักษา ความสงบ มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการ บังคับใช้มาตรการสังคมกับ ออกสุมตรวจ ส่งเสริมอาชีพให้แก่กลุ่มผู้เลิกเล่นการพนัน

๒. ฝ่ายป้องกัน ประกอบด้วย สมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการ ใน ชุมชน ครู โรงเรียนชุมชนบ้านโนนเขวา กรรมการหมู่บ้าน เยาวชน ผู้สูงอายุ มีบทบาทสำคัญในการเฝ้าระวังแหล่งมั่วสุมในชุมชนโดย การผลิตเวรตรวจตรา สนับสนุนกิจกรรมกลุ่มเยาวชน กลุ่มกีฬา จัดทำ ด้านการรณรงค์ประชาสัมพันธ์

๓. ฝ่ายบำบัดฟื้นฟูฝ่ายบำบัดฟื้นฟู ประกอบด้วย อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน พระสงฆ์ ผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีบทบาทสำคัญในการประสานกับหน่วยงานภาครัฐใน การส่งต่อผู้ติดพฤติกรรมการเล่นการพนัน ซึ่งเสมือนเป็นผู้ป่วยเข้ารับการรักษา หรือการบำบัดโดยใช้ประเพณีวิถีท้องถิ่น เช่น มัดมือสู่วัณ การมอบหมายให้ทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นการรับคนคืนสู่สังคม

สำหรับบทบาทของข้าราชการในพื้นที่เช่น ครู ตำรวจ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย **ครูสุนัน ธรรมวงศ์**^๗ ได้กล่าวว่า ได้รับการยอมรับในการทำงานร่วมกับชาวบ้านในการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน เพราะเกิดจาก การทำงานร่วมกับชุมชนมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เป็นคนในพื้นที่หรืออยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง จึงมีความ เป็นเครือญาติค่อนข้างสูง มีความรัก ความเอื้ออาทร และ พึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน จึงทำให้ชาวบ้าน มีความไว้วางใจและ เชื่อใจเจ้าหน้าที่ และเจ้าหน้าที่ก็ สามารถเข้าถึงชาวบ้านเพื่อสืบทราบข้อมูล เกี่ยวกับ สถานการณ์ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันในพื้นที่ ขณะที่ผู้ใหญ่บ้านมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของ ประชาชนในพื้นที่ ประชาชนจึงเป็นผู้คัดเลือก ด้วยตนเอง ซึ่งประชาชนหมู่ชุมชนบ้านโนนเขวามีความตั้งใจ อย่างแท้จริงที่ต้องการคัดเลือกผู้ใหญ่บ้านที่เข้ามาปฏิบัติงานเพื่อชุมชน จนกำหนดบุคคลที่ตนเอง ต้องการให้เป็นผู้ใหญ่ได้ก่อนการเลือกตั้ง โดยชาวบ้านรวมตัวปรึกษาหารือกันแล้วจึงส่งบุคคลนั้น ลงสมัครรับเลือกตั้ง

๔. สำหรับทุนทางสังคมที่สำคัญในการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของ หมู่บ้าน ชุมชนบ้านโนนเขวาประกอบด้วย ระบบความสัมพันธ์ของชุมชนที่มีการรวมกลุ่มเพื่อทำ กิจกรรมรวมกัน ใน ลักษณะต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ มีความสามัคคีไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความเอื้อ เพื่อเผื่อแผ่ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน มีความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ดีระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น มีคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน มีศรัทธายึดมั่นในศาสนา ค่านิยมและจารีตประเพณีที่ดีงาม มีการเคารพกฎเกณฑ์ของสังคมและรักชาติ และมีสำนึกร่วมความ เป็นชุมชน

สถาบันครอบครัวถือว่ามีความสำคัญที่สุดในการสร้างเกราะป้องกันให้ เยาวชน การดูแล เอาใจใส่ อย่างใกล้ชิด ชิดคองไม่เพียงพอ ถ้าไม่แสดงให้ บุตรหลานเห็นว่าการเล่นการพนันเป็นต้นนำพา ความหายนะมาสู่ ครอบครัว ดังนั้นท่าทีของพ่อแม่ ผู้ปกครองถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องแสดงให้เห็น ว่า เอาจริง อย่าทำแค่เพียงชู้ หรือปลงหรือเซ็ง และก็ปล่อยให้ ผ่านไป เพราะนั่นจะเป็นตัวแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ หรือผู้ปกครองจริงจังด้วย การเอาจริงไม่จำเป็นต้องอาศัยความเกรี้ยวกราด ความรุนแรง ก้าวร้าวก็ได้ วิธีการที่ นุ่มนวลในการค่อยๆทำความเข้าใจ มีความอดทนในการแก้ ปัญหาของบุตร หลานที่เกิดขึ้นจะเป็นสิ่งที่ทำให้ บุตรหลานที่มีปัญหาเหล่านั้นยังคงอยู่ในสายตาของครอบครัวได้ ดีกว่าใช้ความรุนแรงในการ แก้ ปัญหาจนเตลิดเปิดเปิงไป

^๗ สัมภาษณ์ นายสุนัน ธรรมวงศ์, ข้าราชการครู, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

ร่วมกันช่วยคิดช่วยแก้ ปัญหา เมื่อบุตรหลานเกิดปัญหาจากการเล่นพนัน ถ้าแก้ไม่ได้ หรือคิดไม่ออกให้พยายามปรึกษาหน่วยงานภาครัฐที่สามารถให้คำปรึกษาได้ จะดีกว่า เช่น หน่วยงานทางด้านการดูแลสุขภาพจิต หน่วยงานของสถานศึกษา เป็นต้น

สังคมและครอบครัวต้องร่วมมือกันสร้างค่านิยมใหม่ เช่น ค่านิยมของการพอเพียง การไม่คิดรวยทางลัด เพราะมีโอกาสน่าประสบความสำเร็จได้ น้อยกว่าการมีความขยันหมั่นเพียรอย่างแท้จริง ไม่ให้ ความสำคัญกับคนที่ดูเหมือนจะเป็นแบบอย่างของเยาวชนแต่ทำตัวไม่ดี ค่านิยมการสนใจกีฬา โดยไม่ต้องมีการพนันเข้ามาเกี่ยวข้อง รวมถึงร่วมกันรณรงค์ต่อต้านการเล่นการพนัน อย่างสม่ำเสมอ

การบูรณาการหลักศาสนธรรมและส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พระอธิการอำพล จารุณีโม^๘ ได้กล่าวว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน โดยการบูรณาการหลักธรรมในการดำเนินงานการบูรณาการหลักสูตรสถานศึกษาในการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน กระบวนการทางสังคมเพื่อเรียนรู้กล่าวคือ การจัดเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสื่อสารระหว่างคนในชุมชน เกิดเป็นการสร้างรากฐานการ เรียนรู้ทางสังคมในเรื่องต่าง ๆ

ครูและครูพระสอนศีลธรรมมีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคม โดยการให้ความรู้แก่คนในชุมชน ไม่ว่าจะ เป็น ความรู้วิชาสามัญหรือวิชาชีพก็ตาม เพราะจะทำให้คนในชุมชนมีพื้นฐานการศึกษา อันจะนำไปสู่ ความรู้และความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวได้ง่ายขึ้น นอกจากนั้นครูและครูพระสอนศีลธรรมยังมีส่วนช่วยในการริเริ่มส่งเสริมและแนะนำในเรื่องการประกอบอาชีพความเป็นอยู่และการพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี

๕. การมีส่วนร่วมของเยาวชน โดยการสร้างโอกาสให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันลักษณะต่าง ๆ เช่น ให้ร่วมเป็นกรรมการป้องกันแก้ไขปัญหา พฤติกรรมการเล่นการพนันของชุมชนการส่งเสริมการรวมกลุ่มเยาวชน การสนับสนุนกิจกรรมการรวมกลุ่ม สัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนเยาวชนกลุ่มอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป^๙ ได้กล่าวว่า ชุมชนได้เปิดโอกาสให้เยาวชนร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นในเวทีของชุมชน และการชมเชยยกย่องเยาวชนที่ ทำกิจกรรม

^๘ สัมภาษณ์ พระอธิการอำพล จารุณีโม, เจ้าอาวาสวัดนาฬิกาภิราม, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^๙ สัมภาษณ์ นายกิตติศักดิ์ ทิมลี, นายทักษิณ สีเสนา, น.ส.รุ่งนภา ชันชัย, น.ส.เกศริน สีนาค, นายโชคชัย สีเสนา, เยาวชนอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.

ร่วมกับชุมชน ซึ่งวิธีการชักชวนเยาวชนให้ร่วมกิจกรรมและสร้างกิจกรรมจึง เปรียบเสมือนการปลูก และดูแลหน่ออ่อนที่เติบโตให้เป็นไม้ใหญ่เพื่อสร้างความมั่นคงแก่ชุมชนใน

สัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนเยาวชนอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป กลุ่มที่ ๑^{๑๐} การเล่นดนตรีพื้นเมืองของ เยาวชนในเทศบาลต่างๆเพื่อให้เยาวชนทำกิจกรรมในชุมชน ซึ่งจะเป็นการป้องกันไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับ การเล่นการพนัน ทำให้เกิดการ ทำงานร่วมกันของคนในชุมชน ซึ่งเป็นกุศโลบายการสร้างพลังสามัคคี ให้แก่คนในชุมชน

การสร้างการเรียนรู้และมีส่วนร่วมของเยาวชน ชุมชนบ้านโนนเขาได้พยายามการ ปลูกฝังให้เยาวชนเกิดความตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน และป้องกัน ตนเองจากปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน สัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนเยาวชนอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป กลุ่มที่ ๒^{๑๑} ได้กล่าวว่า ได้เข้าร่วมกิจกรรมเช่น การเข้าค่ายอบรม การจัดเวทีการเรียนรู้ที่มีเยาวชนร่วมรับ ฟังและแสดงความคิดเห็น การสนับสนุนกิจกรรมในกลุ่มเยาวชน อาทิ การรวมกลุ่มตั้งสภาเยาวชน การจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพื้นที่ทางวัฒนธรรมให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่น การเล่นดนตรี การแข่งขันกีฬา การจัดกิจกรรมปลูกป่า การจัดกิจกรรมดับไฟป่า ฯลฯ ด้วยมุ่งหวังให้เยาวชนได้ ตระหนักต่อปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน และเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งต่าง ๆ กับการ ดำเนินชีวิต

๖. บริบทชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับสภาพและสถานการณ์ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน กล่าวคือการผู้ที่เกิดหรืออยู่อาศัยในพื้นที่มาเป็นเวลานาน จึงมีลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมแบบ เดียวกัน มีความผูกพันกับชุมชนและมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันในลักษณะเครือญาติ จึงมีความ เอื้อเฟื้อต่อกัน ส่งผลต่อการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน

นายธวัชชัย พรหมดอนกอย^{๑๒} ได้กล่าวว่า ด้วยความสัมพันธ์ลักษณะเครือญาติ จึงมี อิทธิพลต่อคนในชุมชนทั้งในด้านการ ดำรงชีวิตประจำวัน การทำมาหากินและด้านจิตใจ ทำให้ สามารถใช้มาตรการสังคมเป็นเครื่องมือใน การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน และ ยังเป็นการกำหนดบทลงโทษให้กับผู้มีพฤติกรรมการเล่นการพนันในชุมชน รวมทั้งเป็นการป้องกัน ไม่ให้คนในชุมชนกระทำผิดในเรื่องของการเล่นการพนัน

^{๑๐} สัมภาษณ์ ด.ช.จ๊กกฤษ การบรรจง, ด.ญ.พิชชานัน นันตะนะ, ด.ญ.ชยต สีเสนา, ด.ช. ธนวัฒน์ วงค์ ศา, ด.ญ.งามตา ผาสุก, เยาวชนอายุ ๑๐ ปีขึ้นไป กลุ่มที่ ๑, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๑} สัมภาษณ์ ด.ญ.ธิดารัตน์ ศรีโลหะ, ด.ญ.ชฎาพร. ตั้งกองจันทร์, ด.ญ.สร้อยญา อินทะรักษา, ด.ญ. วิภาวดี ปะทิเก, ด.ญ.ประวีณูช จำพร, เยาวชนอายุ ๑๐ ปีขึ้นไป กลุ่มที่ ๒, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายธวัชชัย พรหมดอนกอย, ผู้ใหญ่บ้านโนนเขาหมู่ที่ ๙, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

อนึ่ง การที่มีสถานีตำรวจประจำตำบล จึงมีความสำคัญต่อการป้องปรามพฤติกรรมการเล่นการพนัน อีกทั้งตำรวจประจำสถานีก็เป็นคนในตำบล จึงมีความสัมพันธ์ที่ดีและ ใกล้ชิดกับคนในหมู่บ้านโนนเขวา จึงสามารถเข้าถึงและได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ในการแจ้ง ข่าวและประสานกับผู้นำหมู่บ้านเรียกมาตักเตือนเพื่อป้องปราม ก่อนปราบปราม ทำให้สามารถควบคุมปัญหาการแพร่ระบาดของพฤติกรรมการเล่นการพนันได้ ดังเช่น คำบอกเล่าของ ดาบตำรวจสมผล ตีระพงษ์^{๑๓} ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจของตำบลบ้านเหล่า ที่เล่าว่า

“เราอยู่ในชุมชน ก็รู้ว่า ใครเป็นใคร ก็คนคุ้นเคยรู้จักกัน เมื่อรู้ว่า เกิดปัญหาก็จะ พยายามเรียกมาคุย โดยอาจเชิญเจ้าตัวหรือพ่อแม่มาคุยเพื่อเตือนให้รู้ว่า ฝ่ายบ้านเมืองจับตามองอยู่ ให้เลิกเสีย หากมีปัญหาต้องการบำบัดก็จะพาไป แต่หากยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก็จะปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งก็ได้ผล เด็ก ๆ หลายคนก็เลิก เรื่องอย่างนี้ต้องช่วยกันหลาย ๆ ฝ่าย เพราะเป็นหมู่บ้าน ของเรา”

๗. คุณลักษณะของผู้นำ ที่มีจิตมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อชุมชน และการทำงานร่วมกันเป็นทีม ด้วย ความเสียสละ พร้อมที่จะรับฟังผู้อื่น เพื่อการปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องหรือ ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานจะเกิดประสิทธิภาพได้ทำให้เป็น ต้นแบบที่ดีและได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน

การที่ผู้นำชุมชนมีความเชื่อมั่นและพยายามที่จะแก้ไขปัญหาของตนเอง สำหรับ ชุมชนบ้านโนนเขวา นายประมวล สิงห์คำปอง^{๑๔} ได้กล่าวว่า ผู้นำและสมาชิกชุมชนจำนวนหนึ่งมีทักษะความสามารถในการทำงานในรูปของ กลุ่มองค์กรสามารถทำงานในระบบเครือข่ายได้ มีการรวมกลุ่มทำงานในชุมชนอยู่ก่อนที่สามารถ รองรับกิจกรรมพัฒนาได้ มีความร่วมมืออันดีระหว่างผู้นำกับสมาชิกชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ มี การทำงานที่เน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลักไม่ใช้การรอความช่วยเหลือจากภายนอกเพียงอย่างเดียว

ดังเช่นคำบอกเล่าของ **พ่อสุรินทร์ จันท์หอม**^{๑๕} อดีตผู้ใหญ่บ้าน และ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่าที่เล่าว่า

“ผมโชคดีที่มีโอกาสได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับนักวิชาการที่เข้ามาทำงานใน ชุมชน ทั้ง การศึกษาวิจัยต่าง ๆ ทำให้เราได้เรียนรู้วิธีคิดวิธีการทำงาน และเกิดความรู้จักคุ้นเคย ส่วนตัว สานต่อเป็นเครือข่ายที่ช่วยสนับสนุนการทำงานพัฒนาชุมชน เช่น การที่เราสามารถ นำเสนอโครงการวิจัย

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายเสงี่ยม เสโส, ดาบตำรวจ, ๑๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายประมวล สิงห์คำปอง, ชาวบ้านทั่วไป, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายสุรินทร์ จันท์หอม, ประชาชนชาวบ้าน, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.

จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและทำงานวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชน ของเราได้ถึง ๓ เรื่อง หรือการทำชุมชนเรามีแผนพัฒนาชุมชน จนเป็นต้นแบบให้แก่ชุมชนต่าง ๆ มาศึกษาดูงานด้านการพัฒนาจากหมู่บ้านเรา ทั้งนี้ผมว่า ผู้นำต้องทุ่มเท เสียสละ พร้อมจะเรียนรู้และ เป็นต้นแบบในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องการพนันหากผู้นำหรือคนในครอบครัวของผู้นำเล่น เราก็จะแก้ไขปัญหาการพนันบ้านเรายาก ดังนั้นเราจะขอร้องกรรมการทุกคนให้เป็นต้นแบบ ในเรื่องนี้”

สอดคล้องกับคำบอกเล่าของนายธวัชชัย พรหมดอนกอย^{๑๖} ซึ่งเล่าว่า “ครั้งแรกที่ถูกทาบทามให้สมัครเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผมก็ไม่ค่อยมั่นใจว่า จะทำอะไร ได้มากเท่ากับผู้ใหญ่บ้านคนเก่า แต่เมื่อทีมงานทุกคนบอกว่าพร้อมจะช่วยกันเต็มที่เพื่อบ้านเรา จึงตัดสินใจลงสมัคร และเมื่อได้รับการเลือกตั้งก็ทุ่มเทกับการทำงานอย่างเต็มที่ นโยบาย โครงการเดิม ที่มีประโยชน์ ก็จะสานต่อ เฉพาะเรื่องของปัญหาการพนัน ผมห่วงมาก ดูจากข่าวปัญหาจากการพนัน ก็ไม่อยากให้แพร่ระบาดมาถึงบ้านเรา พยายามป้องกันทุกวิถีทาง สิ่งใดที่จะเกี่ยวข้องกับพนันก็จะรีบตัดไฟตั้งแต่ต้นลม เช่น การเล่นพนันในงานศพ เราจะห้ามปรามเข้มงวด กลางคืน จะมีหน่วยเวรยามป้องกันความปลอดภัยของหมู่บ้าน แยกออกตรวจทุกคืน ทำร่วมกับทีมงาน ฝนตก แดดออกก็ทำเต็มที่เพราะเราเป็นผู้นำต้องเสียสละ”

๘. ศักยภาพและความพร้อมของคนในหมู่ชุมชนบ้านโนนเขว การที่ชุมชนบ้านโนนเขวมีการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ มาเป็นระยะเวลาช้านาน จึงทำให้คนในชุมชนมีความสนใจเรียนรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นเมื่อมีการแพร่ระบาดของพฤติกรรมการเล่นการพนัน จึงทำให้ชาวบ้านพยายามหาข้อมูล จนเกิดความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ปัญหาและผลกระทบจากพฤติกรรมการเล่นการพนัน ดังนั้นเมื่อได้รับการ ส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง เกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นการพนัน จึงทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการคิด การวางแผน การปฏิบัติและประเมินผล

ซึ่งพ่อสุรินทร์ จันท์หอม^{๑๗} ปราชญ์ชาวบ้านเล่าว่า

“คนบ้านอื่นเขาว่า คนชุมชนบ้านโนนเขวรักกัน เราช่วยเหลือกันเต็มที่ ทำงานก็ร่วมมือกัน ทำให้เวลามีหน่วยงานจะสนับสนุนชุมชนให้ทำงาน ชุมชนบ้านโนนเขวก็จะถูกเลือกก่อน ย้อนอดีตใน สมัยก่อน คนชุมชนบ้านโนนเขวจะนิยมแต่งงานกับคนชุมชนบ้านโนนเขว ไม่ค่อยแต่งงานนอกหมู่บ้าน ทำให้ความเป็นพี่เป็นน้องเรามีสูง จะทำอะไรจึงมีความสามัคคีเกื้อกูลกัน ในกรณีที่มีเรื่องพฤติกรรมการเล่นการพนัน เราดูข่าวทีวี ฟังข่าว วิชยูเรื่องการพนันเห็นการลักขโมย การจับตัว

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายธวัชชัย พรหมดอนกอย, ผู้ใหญ่บ้านโนนเขวหมู่ที่ ๙, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายสุรินทร์ จันท์หอม, ปราชญ์ชาวบ้าน, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

ประกัน การทำร้ายกัน ก็เป็นหวงคนบ้านเรา เฉพาะเด็กวัยรุ่นซึ่งออกไปทำงานนอกหมู่บ้านหรือเรียนหนังสือในเมือง อีกอย่างตอนนี้บ้านเรา เจริญขึ้นมา รถราวิ่งเข้าออกชุมชนได้ง่าย ประกอบกับมีนักวิชาการมาชวนให้บ้านเราร่วมทำงาน แก้ไขปัญหาการพนัน จึงมาคิดกันว่า จะเอาอย่างไรดี หรือในหมู่บ้านเราเริ่มมีคนมาตั้งโต๊ะสนุกเกอร์ ที่เล่นเกมส์ ซึ่งก็เป็นการมอมเมาเด็กในหมู่บ้าน และอาจจะนำไปสู่ปัญหาการมั่วสุมเกิดการระบาดของการเล่นพนันได้ทำให้เกิดการ คิดและทำงานป้องกันการพนัน ควบคุมแหล่งที่อาจเกี่ยวข้องต่าง ๆ แม้แต่การเล่นพนันในงานศพ การทำงานเราก็ช่วยเหลือกันในการ สอดส่องดูแลแบ่งเป็นกลุ่มบ้าน ให้บ้านหนึ่งหลังเป็นตัวแทน ดูแลบ้านลิบหลัง และมีคณะกรรมการหมู่บ้าน และการเลือกอาสาสมัครคณะทำงานเราก็ไม่ยาก เพราะเรามีฐานเดิมของกรรมการกลุ่มต่าง ๆ ลิบกว่ากลุ่มในบ้านเรา และทั้งหมดก็เป็นกลุ่มเข้มแข็ง อยู่เดิม ดังนั้นการทำงานป้องกันแก้ไขปัญหาการพนันจึงไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับคนบ้านเรา เพราะ เรายึดหลักเหมือนงานพัฒนาอื่น ๆ เพื่อให้บ้านเราอยู่ดีสุข”

๔.๓ ผลการศึกษา การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินกิจกรรมการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของหมู่บ้าน ชุมชนบ้านโนนเขวา มีความสอดคล้องกับหลักธรรมที่สำคัญดังนี้

๑) หลักอริยสัจ ๔ มีการนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาดังนี้

(๑) พระอริการอำพล จารุธมโม^{๑๘} ได้กล่าวว่า การค้นหาปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของชุมชน คือ หลักทุกข์ ซึ่งการที่ชุมชนร่วมกัน ค้นหาปัญหาที่พฤติกรรมการเล่นการพนันที่เกิดขึ้นในชุมชนและส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทำให้พบว่า ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันมีความสำคัญต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน และมีการร่วมคิดวิเคราะห์หาสภาพ ของปัญหา ซึ่งเป็นการคิดอย่างมีเหตุผลโดยใช้หลักอริยสัจ ๔

(๒) ครูสุนัน ธรรมวงศ์^{๑๙} ได้กล่าวว่า เมื่อมีการค้นหาสาเหตุของปัญหา คือ หลักสมุทัย เมื่อชุมชนได้ระบุปัญหาการพนันว่าเป็นความสำคัญที่ต้องรีบเร่งแก้ไข จึงร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ซึ่งเป็น การคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยต่าง ๆ โดยการ จัดประชุมอย่างเป็นทางการ หรือการจัดเวที ประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นต่อปัญหา สาเหตุการแพร่ระบาดของพฤติกรรมการเล่นการพนัน ว่าเกิดจากเหตุใด

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระอริการอำพล จารุธมโม, เจ้าอาวาสวัดนาฬิกาการาม, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายสุนัน ธรรมวงศ์, ข้าราชการครู, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

(๓) การกำหนดเป้าหมาย คือ หลักนิโรธ เมื่อชุมชนทราบปัญหา สาเหตุ ก็ร่วมกัน คิดถึงเป้าหมายของการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของชุมชน ซึ่งหมายถึงการตั้ง ความคาดหวังสิ่งที่ยากเห็น เป็นการตั้งเป้าหมายไว้การแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน การ กำหนดวิธีสัจทัศน์ การออกแบบ วิธีการแก้ปัญหา

(๔) การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา คือ หลักมรรค โดยการวิเคราะห์ทางเลือก เพื่อ การดำเนินงาน นับตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์การกำหนดโครงการ วิธีการดำเนินงาน การ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนางานต่อไป

๒) หลักอุปทานิยธรรม ๗

จากการศึกษาพบว่า การที่ชุมชนบ้านโนนเขวา ดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรม การเล่นการพนันในชุมชนได้ประสบผลสำเร็จ เป็นเพราะพลังความร่วมมือร่วมใจร่วมคิดร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผลจาก การปฏิบัติของคนในชุมชน อีกทั้งจากสภาพลักษณะของการเป็นชุมชนที่มีความ เข้มแข็ง ล้วนเกิดจาก การทำงานร่วมกันของคนในชุมชน ที่ผ่านบทเรียนทั้งด้านลบและบวกร่วมกัน จนเป็นเกิดเป็นผลึก ของการเรียนรู้ในการจัดการชุมชน ดังคำบอกเล่าของนายธวัชชัย พรหมดอน กอย^{๒๐} ผู้ใหญ่บ้านว่า

“แต่ก่อนการทำงานของหมู่บ้านเรา ก็คงเหมือนกับที่อื่น ๆ คือ การทำงานร่วมกันเป็นหมู่ คณะเป็นที่ม โลกาสที่จะกระทบกระทั่งกันมีมากซึ่งสาเหตุใหญ่มักจะมาจากการวางตัวของแต่ละ บุคคลไม่ดีพอ เนื่องจากความแตกต่างของแต่ละคน กิริยามารยาทไม่เหมาะสมบ้าง เพราะได้รับการ อบรมมาต่างกัน บุคลิกนิสัยไม่เหมือนกัน ทำให้อาจรู้สึกไม่ถูกชะตากันที่ต้องมาทำงานร่วมกัน หรือ การบริหารงาน การแบ่งสรรส่วนงาน และการมอบหมายความรับผิดชอบไม่เหมาะสม รวมทั้ง ความ สามัคคี การติดต่อกันเองในหมู่คณะและการติดต่อสัมพันธ์กับหมู่คณะอื่นยังไม่ดีพอ”

ดังนั้น การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของหมู่บ้านโนนเขวา จึงมีความ สอดคล้องกับหลักอุปทานิยธรรม ๗ ดังนี้

(๑) การเพิ่มช่องทางและช่วงเวลาพบปะพูดคุยแจ้งข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ทำให้ เกิดความเข้าใจ สำนึกผูกพันช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน นางเพ็ญศรี ไกรดวง^{๒๑} ได้กล่าวว่า การ ประชุมปรึกษาหารือของคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของ หมู่บ้าน จึงมีการนัดประชุมกันทุกสัปดาห์แรก ของเดือน หรือหากมีเรื่องด่วนทางราชการเข้ามาก็จะมี

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายธวัชชัย พรหมดอนกอย, ผู้ใหญ่บ้านโนนเขวาหมู่ที่ ๙, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางเพ็ญศรี ไกรดวง, ประธาน อ.ส.ม., ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

การนัดประชุมพิเศษ เช่น เมื่อในชุมชนได้รับ งบประมาณสนับสนุนในกลุ่มต่าง ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือจากหน่วยงานเอกชน สำหรับการประชุมสื่อสารให้คนในชุมชนเรียนรู้รับทราบข้อมูล ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันก็จะใช้ช่องทางเช่น การประชุมชี้แจงในวันพระ การจัดเวทีประชาคม ฯลฯ

(๒) การกำหนดเวลาประชุมหรือเลิกประชุม และทำกิจของส่วนรวมอย่างพร้อมเพรียงกัน เช่น การกำหนดเวลาในการทำแนวป้องกันไฟป่า หรือการทำเหมืองฝายร่วมกัน มีการ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ร่วมกิจกรรม พ่อสุรินทร์ จันท์หอม^{๒๒} ได้กล่าวว่า ถ้าไปล่าช้าจะถูกปรับ ให้รับผิดชอบโดยเพิ่มพื้นที่ดูแลขึ้นเป็นสามเท่า สำหรับความพร้อมเพรียงในการเข้าและเลิกประชุม หรือ ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มร่วมกัน ยังปรากฏเช่น การประชุมเพื่อหารือกิจกรรมของ กลุ่ม จะมีการกำหนดจำนวนสมาชิกที่เข้าประชุมว่าต้องเกินครึ่งหนึ่งขององค์ประชุม และจะมีการ นำข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแจ้งแก่สมาชิกทราบในการประชุม

(๓) เคารพนับถือเชื่อฟังและให้เกียรติแก่ผู้นำ คณะกรรมการหมู่บ้านคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของชุมชน และปฏิบัติตามข้อกำหนดที่บัญญัติไว้ เช่น ชุมชนได้ร่วมกันกำหนดมาตรการของชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันและถือ ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด หรือการที่ชุมชนยอมรับเชื่อถือในตัวผู้นำและปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้นำมอบหมาย เช่น ในการเข้าประชุมแต่ละครั้งต้องรอประธาน ให้ประธานเป็นผู้นำกล่าวหรือเปิดการประชุม เมื่อ เกิดความไม่สงบหรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ก็ให้ประธานเป็นผู้ชี้แจงตัดสิน เพื่อให้การประชุม นั้นดำเนินไปตามวาระและบรรลุเป้าหมายของการประชุม

(๔) ให้เกียรติ ยอมรับการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มคนในสังคม โดยพบว่า คณะกรรมการป้องกันและป้องกันปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันมาจากการคัดเลือกตัวแทนกลุ่มคนต่าง ๆ ใน ชุมชน เช่น ผู้สูงอายุ เยาวชน สตรี หรือผู้รับจ้างใช้แรงงาน หรือ การตระหนักว่าปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ระบาดในกลุ่มเยาวชน สัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนเยาวชนกลุ่มอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป^{๒๓} ได้กล่าวว่า มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนให้ดำเนินบทบาทสภาเยาวชนของชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วม ในการแก้ไขพัฒนาชุมชน กลุ่มเยาวชนสามารถนำเสนอแผนงาน โครงการเพื่อการป้องกันแก้ไข ปัญหาการเล่นการพนัน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายสุรินทร์ จันท์หอม, ชาวบ้าน, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายกิตติศักดิ์ ทิมลี, นายทักษิณ สีเสนา, น.ส.รุ่งนภา ชันชัย, น.ส.เกศริน สีนาค, นายโชคชัย สีเสนา, เยาวชนอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนเยาวชนอายุ ๑๐ ปีขึ้นไป กลุ่มที่ ๒^{๒๔} ได้กล่าวว่า ได้เข้าร่วมการสร้างเยาวชนแกนนำรุ่นใหม่ โดยการส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการรวมกลุ่ม เพื่อตั้งเป็นสภาเยาวชนของหมู่บ้าน ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในเวทีประชาคมเพื่อแสดงความคิดเห็นถึง แนวทางการพัฒนาเยาวชนตามความต้องการของเยาวชน มีการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การเล่นดนตรี การเล่นเกม การปลูกป่าฯลฯ โดยมีงบประมาณสนับสนุน

(๕) การเคารพในวัฒนธรรมประเพณี สิ่งที่มีคุณค่าของชุมชนและนำมาใช้เพื่อ การป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน เช่น การจัดกิจกรรมพื้นฟูประเพณีท้องถิ่น คือ จัดกิจกรรมขนทรายเข้าวัดและการเล่นดนตรีพื้นเมืองของเยาวชนในเทศกาลสงกรานต์เพื่อให้เยาวชนทำกิจกรรม ในชุมชน ซึ่งจะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดไปเกี่ยวข้องกับการเล่นและอุบัติเหตุ ทำให้เกิดการ ทำงาน ร่วมกันของคนในชุมชน ซึ่งเป็นกุศโลบายการสร้างพลังสามัคคีให้แก่คนในชุมชน หรือการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ระบบเครือข่าย การเคารพให้เกียรติผู้อาวุโสรับฟังคำแนะนำเพื่อการแก้ไขปัญหา

(๖) นายโพธิ์ สีนาค^{๒๕} ได้กล่าวว่า มีการนิมนต์พระสงฆ์ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เพื่อเป็นผู้นำทางจิต วิญญาณในการพัฒนาคน โดยมีพระสงฆ์มีบทบาทเป็นผู้นำกิจกรรม วัฒนธรรมของชุมชนและการ เทศนาอบรมในโอกาสต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังหลักพุทธธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้าปราศจาก การพนันสำหรับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่น การพนันของหมู่บ้านโนนเขวา จึงปรากฏชัดถึง ลักษณะการประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาคารพนัน

ซึ่งสะท้อนจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ เน้นการมีส่วนร่วมสูงสุด การกำหนดกติกาหรือมาตรการทางสังคมร่วมกันเพื่อยึดเป็นแนวปฏิบัติ นายประมวล สิงห์คำป้อง^{๒๖} ได้กล่าวว่า มีการกำหนดว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพนันและหากได้รับการตักเตือนจากชุมชนแล้วยังคงไม่ปรับพฤติกรรม จะถูกตัดชื่อไม่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้นในการประชุมกองทุนหมู่บ้าน จะมีการปรึกษาหารือของผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียงกันและความสามัคคีปรองดองในหมู่คณะ โดยให้ความ เคารพในผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน นางดาวเรือง ธาตุอินทร์จันทร์และนางสุมาลี

^{๒๔} สัมภาษณ์ ด.ญ.ธิดารัตน์ ศรีโลหะ, ด.ญ.ชฎาพร ตั้งกองจันทร์, ด.ญ.สร้อยญา อินทะรักษา, ด.ญ.วิภาวดี ปะทิเก, ด.ญ.ประวีณูช จำพร, เยาวชนอายุ ๑๐ ปีขึ้นไป กลุ่มที่ ๒, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายโพธิ์ สีนาค, ชาวบ้านทั่วไป, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายประมวล สิงห์คำป้อง, ชาวบ้านทั่วไป, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.

บุญชู^{๒๗} ได้กล่าวว่า ในกรณีที่ทราบว่า มีผู้เกี่ยวข้องกับปัญหาการพนัน จะถูกคัดแยกออกส่วนหนึ่ง โดยไม่ให้การสนับสนุนด้านการเงินต่อครอบครัวนั้น เพราะเมื่อได้รับการตักเตือนแล้วแต่ไม่สามารถ ปฏิบัติตามกติกาหรือกฎระเบียบที่ชุมชนตั้งไว้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการปรามคนไม่ดีไม่ให้มาแสวงหาผลประโยชน์จากกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่ตั้งใจทำงานหา เลี้ยงชีพอย่างสุจริตได้

๓) หลักการสร้างสามัคคี

การดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของชุมชนบ้านโนนเขวาส าเร็จได้ด้วยสามัคคี ของชุมชน โดยการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการทำงานร่วมกัน การเคารพ ระเบียบ กติกา กฎเกณฑ์ของ ชุมชน ซึ่งเป็นไปตามหลักสามัคคีธรรมดังนี้

(๑) การสร้างความสามัคคีทางกาย (กายเมตตา) คือ การจัดกิจกรรมให้คนใน ชุมชน ได้สอดส่องดูแลระหว่างกันเพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน หรือเมื่อจะมีกิจกรรม ร่วมกัน ซึ่งต้องใช้แรงกายในการทำกิจกรรมนั้นต้องมีการเสียสละความสุขส่วนตน เพื่อร่วมกิจกรรม ของส่วนรวม เช่น เมื่อถึงงานเทศกาลทำบุญในชุมชนต้องสร้างประรำพิธี กางเต็นท์ จัดเก้าอี้ เป็นต้น ชาวบ้าน จะต้องออกแรงช่วยกันเพื่อให้สถานที่เสร็จสมบูรณ์ก่อนในวันงานหรือประกอบพิธีนั้น ๆ

(๒) การสามัคคีทางวาจา คือ การเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีเพื่อประโยชน์ของชุมชน ในลักษณะประชาพิจารณ์หรือเวทีประชาคมเพื่อกำหนด แนวทางแก้ไขปัญหาการพนันทุกชนิด ทั้งนี้การแสดงความคิดเห็นอาจมีความแตกต่าง หรือเกิด ข้อ ขัดแย้งบ้างแต่ชุมชนมีการยอมรับฟังซึ่งกันและกัน

๔) หลักประโยชน์ ๓ ประการ (หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง)

ด้วยการที่ชุมชนบ้านโนนเขวาเป็นหมู่บ้านบริวารในโครงการดำเนินองมาจากพระราชดำริ ศุนย์ ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนใน ชุมชน ได้รับอภิทธิพลสูงจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่นเดียวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา การพนันของชุมชน ซึ่งพบว่า มีการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการ ดำเนินงาน ดังนี้

(๑) หลักประโยชน์ในชาตินี้ (ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์) โดยเน้นให้คนในชุมชน ดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม รู้จักการแสวงหาทรัพย์การเก็บรักษาทรัพย์อย่างถูกวิธีเช่น ไม่นำทรัพย์ไป ใช้ ง่ายเกี่ยวข้องกับการพนัน การคบมิตรที่ดี และการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมแก่ฐานะ และ สถานะภาพ

^{๒๗} สัมภาษณ์ นางกองพาน ขันดี ชาวบ้านทั่วไป และ นางอพันตรี ศรีโลหะ, เหม่ญญิกองทุนหมู่บ้าน, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

ความเป็นอยู่ของตน ทั้งโดยตำแหน่งหน้าที่การงาน ความรู้ความสามารถ เพื่อให้ดำรงตนอยู่ได้อย่างไม่ต้องกังวลใจ และเกิดความสุขแก่ตนในปัจจุบัน

(๒) หลักประโยชน์ในชาติหน้า (สัมปรายิกัตถประโยชน์) คือการปฏิบัติตน เหมาะสมตามหลักศีลธรรม เชื่อกฎแห่งการทำดีทำชั่วว่ามีผลต่อชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคต สัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนเยาวชนอายุ ๑๐ ปีขึ้นไป กลุ่มที่ ๑^{๒๘} ได้กล่าวว่า พวกเราตั้งใจรักษาศีล ให้เป็นผู้มีศีลสมบูรณ์ จากการมีศรัทธาความเชื่อในเรื่องบุญและบาปแล้วว่า ทำบุญ ให้ผลเป็นความสุขและทำบาปให้ผลเป็นความทุกข์ เช่น ตีมน้ำเมาทำให้สติปัญญา การเกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมการเล่นการพนันทำให้ชีวิตไม่เจริญ จึงเลิกและตั้งใจรักษาศีล ๕ ให้บริสุทธิ์ หรือการเสียดละบริจจาค แบ่งปันความสุขให้ผู้อื่น การทำความดีเพื่อสังคม

(๓) หลักประโยชน์อย่างยิ่ง คือ การดำรงตนอย่างสงบสุขด้วยปัญญาไตร่ตรอง มีสติเท่าทันความทุกข์เพราะโลก โกรธหรือหลง

๕) หลักไตรสิกขา

การดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหาการพนันของชุมชนบ้านโนนเขวาสำเร็จผลได้เพราะการที่ คนในชุมชนปฏิบัติตนอยู่ในหลักธรรมไตรสิกขา คือ ได้รักษาศีล ได้เจริญสมาธิ และได้เจริญปัญญา ดังคำกล่าวของพระอริการอำพล จารุธมโม^{๒๙} ที่ว่า

“สิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจของการป้องกันแก้ไขปัญหาการพนันของชุมชนบ้านโนนเขวา คือ การ เน้นให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์ คือ ศีล ๕ อริยมรรคมีองค์ ๘ หรือ หลักไตรสิกขา ซึ่งหากทุกคนปฏิบัติได้ตนเองก็เป็นสุขเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าในหน้าที่การงานครอบครัวก็สุข ชุมชนก็สงบมั่นคงปลอดภัย ซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น พบว่า หลักพุทธธรรมที่ใช้กระบวนการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันประกอบด้วย หลักอริยสัจ ๔ ซึ่งมีการนำมาประยุกต์ใช้ในการค้นหาปัญหาและแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของชุมชนคือ หลักทุกข์ การค้นหาสาเหตุของปัญหา คือ หลักสมุทัย การกำหนดเป้าหมาย คือ หลักนิโรธและการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา คือ หลักมรรค

^{๒๘} สัมภาษณ์ ด.ช.จ๊กกฤษ การบรรจง, ด.ญ.พิชชานัน นันตะนะ, ด.ญ.ชยต สีเสนา, ด.ช. ธนวัฒน์ วงศ์ศา, ด.ญ.งามตา ผาสุก, เยาวชนอายุ ๑๐ ปีขึ้นไป กลุ่มที่ ๑, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระอริการอำพล จารุธมโม, เจ้าอาวาสวัดนาฬิการาม, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

การที่ชุมชนบ้านโนนเขवादำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันในชุมชนได้ประสบผลสำเร็จ เป็นเพราะพลังความร่วมมือร่วมใจร่วมคิดร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผลจากการปฏิบัติของคนในชุมชน อีกทั้งจากภาพลักษณ์ของการเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ล้วนเกิดจากการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน ที่ผ่านบทเรียนทั้งด้านลบและบวกร่วมกัน ซึ่งเป็นไปตามหลักอาปาริหานิยตธรรม ๗ เช่นเดียวกับการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการทำงานร่วมกัน การเคารพระเบียบ กติกา กฎเกณฑ์ของชุมชน ซึ่งเป็นไปตามหลักสามัคคีธรรม อีกทั้งด้วยการเป็นหมู่บ้านในบริวารโครงการศูนย์ศึกษาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้รับอิทธิพลสูงจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่นเดียวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของชุมชน ซึ่งพบว่า มีการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยเน้นหลักประโยชน์ ๓ ประการ คือ หลักประโยชน์ในชาติ (ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์) โดยเน้นให้คนในชุมชนดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม รู้จักการแสวงหาทรัพย์ การเก็บรักษาทรัพย์อย่างถูกวิธี หลักประโยชน์ในชาติหน้า (สัมปรายิกัตถประโยชน์) คือการปฏิบัติตนเหมาะสมตามหลักศีลธรรม เชื่อกฎแห่งการทำดีทำชั่วและหลักประโยชน์อย่างยิ่ง คือ การดำรงตนอย่างสงบสุขด้วยปัญญาไตร่ตรอง มีสติเท่าทันความทุกข์เพราะโลก โกรธหรือหลง

พ่อสุรินทร์ จันทรหอม^{๓๐} ได้กล่าวว่า สังคมจะอยู่เป็นสุขได้ต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการกับการดำเนินชีวิตอันนี้ผมเห็นด้วยอย่างยิ่ง ดังนั้น ถ้าชุมชนบ้านโนนเขวาของเรานำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ก็จะทำให้ปัญหาดังกล่าวมาแล้วหายไปหรือลดเบาลงไป เพราะทุกคนมีสติหันกลับมาคิดถึงลูกหลาน เยาวชน และ สังคมโดยรวม ก็จะหันมาช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างแน่นอน

สิ่งที่สำคัญซึ่งเป็นหัวใจการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของชุมชนบ้านโนนเขวาสำเร็จผลได้เพราะการที่คนในชุมชนปฏิบัติตนอยู่ในหลักธรรมไตรสิกขา คือ ได้รักษาศีล ได้เจริญสมาธิ และได้เจริญปัญญา สรุปโดยภาพรวมว่า หลักพุทธธรรม คือ พรหมวิหาร ๔ ทิศ ๖ ฆราวาสธรรม ๔ และสังคหัตถ์ ๔ สามารถนำมาบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาเล่นการพนันของชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ได้ด้วยการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจะส่งผลดีต่อสังคมและทำให้ประชาชนพัฒนาทั้งด้านจิตใจและอาชีพอย่างยั่งยืน

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายสุรินทร์ จันทรหอม, ประชาชนชาวบ้าน, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

๔.๔ องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น” พบว่า

ด้านการศึกษา

ครูและครูพระสอนศีลธรรมมีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคม โดยการให้ความรู้แก่คนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็ ความรู้วิชาสามัญหรือวิชาชีพก็ตาม เพราะจะทำให้คนในชุมชนมีพื้นฐานการศึกษา อันจะนำไปสู่ความรู้และความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวได้ง่ายขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ

ปัจจุบันสังคมครอบครัวของประชาชนบ้านโนนเขวานั้นได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยดูจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น และการย้ายถิ่นของคนพื้นที่อื่น ๆ เข้ามาอยู่ในพื้นที่เขตบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า นั้นอาจจะแสดงให้เห็นว่า เศรษฐกิจดีขึ้นและประชาชนมีฐานะสูงขึ้น อาชีพมีความมั่นคงในระดับหนึ่ง แน่นนอนปัญหาต่าง ๆ ก็อาจจะยังมีอยู่บ้าง แต่ถ้านำหลักพุทธธรรมที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้น ถ้าประชาชนบ้านโนนเขวานำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ ก็จะทำให้ปัญหาดังกล่าวมาแล้วหายไป หรือลดเบาลงไปเพราะทุกคนมีสติหันกลับมาคิดถึงลูกหลาน เยาวชน และ สังคมโดยรวมก็จะหันมาช่วยกันแก้ไขปัญหาทางสังคมได้อย่างแน่นอน

ด้านครอบครัว

สถาบันครอบครัวถือว่ามีสำคัญที่สุดในการสร้างเกราะป้องกันให้ เยาวชน การดูแลเอาใจใส่ อย่างใกล้ชิดคงไม่เพียงพอ ถ้าไม่แสดงให้เห็นว่าการเล่นการพนันเป็นตัวนำพาความหายนะมาสู่ ครอบครัว ดังนั้นท่าทีของพ่อแม่ ผู้ปกครองถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องแสดงให้เห็นว่า เอาจริง

ด้านศาสนา

พระสงฆ์มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาคติกรรมการเล่นการพนัน โดยการบูรณาการหลักธรรมในการดำเนินงานการบูรณาการหลักสูตรสถานศึกษาในการป้องกันแก้ไขปัญหาคติกรรมการเล่นการพนัน รูปแบบการแก้ไขปัญหายังมีส่วนร่วมระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน สถานือนามัย และสถานีตำรวจ ในชื่อ คณะกรรมการป้องกันแก้ไขปัญหาคติกรรมพนัน บนฐานคิดที่ว่า “ปัญหาอุปสรรคและความขัดแย้งต่าง ๆ สามารถหาหนทางแก้ไขได้ไม่ว่าในระยะสั้นหรือระยะยาว การแก้ไขปัญหาคติกรรมที่ดีที่สุด คือ การให้ชุมชนแก้ไขปัญหาคติกรรมของตนเอง

ด้านสังคมหรือชุมชน

การดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของชุมชนบ้านโนนเขวา สำเร็จได้ด้วยความสำเร็จของชุมชน โดยการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการทำงานร่วมกัน การเคารพ ระเบียบ กติกา กฎเกณฑ์ของ ชุมชน ซึ่งเป็นไปตามหลักสามัคคีธรรม

การเริ่มต้นจากระดับท้องถิ่นโดยการสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับข้อเท็จจริงของการพนันประเภทต่างๆ อย่างรอบด้านเพื่อกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมและแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาการพนันในระดับชุมชนท้องถิ่น และแนวทางที่จะสามารถสร้างสันติสุขไร้ความขัดแย้งให้เกิดมีขึ้นในโลกได้อย่างแท้จริงแล้ว คือ การนำเอาหลักพุทธธรรม มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ โดยเริ่มที่ตัวมนุษย์แต่ละคนจะต้องลงมือปฏิบัติ การแก้ไขปัญหายุทธวิธี ควรใช้สติพิจารณาแก้ไขปัญหามาเพื่อหยุดการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

บทที่ ๕

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ๒) เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนามแบบสัมภาษณ์ (Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

ชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เคยประสบปัญหาอันเนื่องมาจากพฤติกรรมการเล่นการพนัน แต่ด้วยประสบการณ์ด้านการจัดการชุมชน ทำให้สามารถเรียนรู้ และปรับตัวอย่างเท่าทันเพื่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน โดยใช้กลวิธีที่หลากหลาย ประสานกลไกทั้งภายในและนอกชุมชน การใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในการดำเนินให้สอดคล้องกลมกลืนกับวิถีชุมชน จนเป็นชุมชนต้นแบบขจัดปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ทั้งนี้เมื่อศึกษาบทเรียนของชุมชน พบว่า

๑) ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น พบว่า

(๑) ข้อมูลสถานการณ์และสาเหตุของปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันที่เกิดขึ้น การมี “ข้อมูล” จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน

(๒) การมีส่วนร่วมของชุมชน การดำเนินงานของชุมชนบ้านโนนเขวา เน้นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมากในทุกกระบวนการดำเนินงาน

(๓) การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกชุมชน โดยการทำงานแบบบูรณาการ และปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(๔) ทิศทางสังคมในการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ประกอบด้วย ระบบ เครือญาติ ระบบอาวุโส ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณี ฐานทรัพยากรที่มีในชุมชน

(๕) การมีส่วนร่วมของเยาวชน โดยการสร้างโอกาสให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันลักษณะต่าง ๆ

(๖) บริบทชุมชน การมีลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมแบบเดียวกัน มีความผูกพันกับชุมชนและมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันในระบบเครือญาติ

(๗) คุณลักษณะของผู้นำ ที่มีจิตมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อชุมชน และการทำงานร่วมกันเป็นทีมด้วย ความเสียสละ พร้อมทั้งจะรับฟังผู้อื่น เพื่อการปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานจะเกิดประสิทธิภาพได้

(๘) ศักยภาพและความพร้อมของคนที่มีการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ มาเป็นระยะเวลานาน ทำให้มีความสนใจเรียนรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นการพนัน

(๙) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒) การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหามาตรังกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น พบว่า หลักพุทธธรรมที่ใช้กระบวนการป้องกันแก้ไขปัญหามาตรังกรรมการเล่นการพนันประกอบด้วย หลักอริยสัจ ๔ ซึ่งมีการนำมาประยุกต์ใช้ในการค้นหาปัญหาและแก้ปัญหามาตรังกรรมการเล่นการพนันของชุมชนคือ หลักทุกข์ การค้นหาสาเหตุของปัญหา คือ หลักสมุทัย การกำหนดเป้าหมาย คือ หลักนิโรธและการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา คือ หลักมรรค

การที่ชุมชนบ้านโนนเขवादำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหามาตรังกรรมการเล่นการพนันในชุมชนได้ประสบผลสำเร็จ เป็นเพราะพลังความร่วมมือร่วมใจร่วมคิดร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผลจากการปฏิบัติของคนในชุมชน อีกทั้งจากภาพลักษณ์ของการเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ล้วนเกิดจากการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน ที่ผ่านบทเรียนทั้งด้านลบและบวกร่วมกัน ซึ่งเป็นไปตามหลักอาปาริหานิยตธรรม ๗ เช่นเดียวกับการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการทำงานร่วมกัน การเคารพระเบียบ กติกา กฎเกณฑ์ของชุมชน ซึ่งเป็นไปตามหลักสามัคคีธรรม อีกทั้งด้วยการเป็นหมู่บ้านในบริวารโครงการศูนย์ศึกษาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้รับอิทธิพลสูงจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่นเดียวกับการ

ป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของชุมชน ซึ่งพบว่า มีการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยเน้นหลักประโยชน์ ๓ ประการ คือ หลักประโยชน์ในชาตินี้ (ที่ภุชงค์มิกิตตประโยชน์) โดยเน้นให้คนในชุมชนดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม รู้จักการแสวงหาทรัพย์ การเก็บรักษาทรัพย์อย่างถูกวิธี หลักประโยชน์ในชาติหน้า (สัมปรายิกิตตประโยชน์) คือการปฏิบัติตนเหมาะสมตามหลักศีลธรรม เชื้อกฏแห่งการทำดีทำชั่วและหลักประโยชน์อย่างยิ่ง คือ การดำรงตนอย่างสงบสุขด้วยปัญญาไตร่ตรอง มีสติเท่าทันความทุกข์เพราะโลก โกรธหรือหลง

สิ่งที่สำคัญซึ่งเป็นหัวใจการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของชุมชนบ้านโนนเขวาสำเร็จผลได้เพราะการที่คนในชุมชนปฏิบัติตนอยู่ในหลักธรรมไตรสิกขา คือ ได้รักษาศีล ได้เจริญสมาธิ และได้เจริญปัญญา สรุปลงโดยภาพรวมว่า หลักพุทธธรรม คือ พรหมวิหาร ๔ ทิศ ๖ ฆราวาสธรรม ๔ และสังคหัตถุ ๔ สามารถนำมาบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของชุมชนบ้านโนนเขวาสำเร็จผลได้ ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ได้ด้วยการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจะส่งผลดีต่อสังคมและทำให้ประชาชนพัฒนาทั้งด้านจิตใจและอาชีพอย่างยั่งยืน

๕.๒ อภิปรายผล

หัวใจสำคัญของกระบวนการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันของชุมชนคือการทำงานแบบพหุภาคี ยึดฐานรากของชุมชน ผ่านกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ แก้ไขปัญหาแบบองค์รวม มีความหลากหลายต่อเนื่อง การใช้กลไกเครือข่ายหนุนเสริมทั้งจากภายในและนอกชุมชน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์ธีรพงษ์ ธีรเมธี (ทัดแก้ว) ๒๕๕๗^๑ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาคอบครัวของประชาชนเขตตำบลเข้ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่าหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคอบครัวที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า หลักพุทธธรรม หมายถึง คำสอนของพระพุทธเจ้า มีความสำคัญ คือ เป็นหลักธรรมเพื่อการพัฒนาบุคคล คอบครัว ทำงาน สังคม และหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาคอบครัวของประชาชนตำบลเข้ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ คือ พรหมวิหาร ๔ ทิศ ๖ สังคหัตถุ ๔ และ ฆราวาสธรรม ๔ แนวการประยุกต์หลักพุทธธรรมในแก้ไขปัญหาคอบครัวของประชาชนเขตตำบลเข้ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ด้านการศึกษาด้วยการจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาชนปฏิบัติธรรมเพื่อแทรกหลักพุทธธรรม ด้าน

^๑ พระครูสังฆรักษ์ธีรพงษ์ ธีรเมธี (ทัดแก้ว), “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาคอบครัวของประชาชน เขตตำบลเข้ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

เศรษฐกิจต้องฝึกประชาชนให้เข้าใจหลักการดำเนินชีวิตผ่านหลักธรรม และด้านครอบครัวฝึกอบรมด้านศีลธรรมให้เข้าใจหลักการครองชีวิตคู่ เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของพระมหาสำเร็จ ขนดิสำโร (ทรัพย์สิงห์เรือง) ๒๕๖๐^๒ ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอริยสัจ ๔ ในการแก้ปัญหาการเล่นการพนันของเยาวชนไทยผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่วัยรุ่นติดการพนันได้ง่ายมี ดังนี้ ๑) สื่ออินเทอร์เน็ตออนไลน์ที่สามารถเข้าไปใช้บริการได้อย่างง่ายดาย ๒. เพื่อนแนะนำให้เล่น และวัยรุ่นมีแนวคิดลองเล่นดูดีกว่า ร้อนเงิน หรือ มีความต้องการวัตถุตามสมัยนิยมสูง ๓. ปัญหาครอบครัวเกิดจากการที่ต้องการประชด พ่อแม่ หนีออกนอกบ้านและหาเงินใช้เอง บางคนหาทางออกด้วยการไปเล่นพนันทำให้ติดหนี้

การประยุกต์หลักอริยสัจ ๔ ในการแก้ปัญหาการเล่นการพนันของเยาวชนไทย ปฏิบัติดังนี้ ผู้ปกครองเลี้ยงดูบุตรธิดาอย่างใกล้ชิดและดูแลเอาใจใส่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน ไม่เล่นการพนัน นำหลักอริยสัจ ๔ มาอบรมสั่งสอนให้รู้ซึ่งถึงปัญหาที่เกิดในครอบครัว และให้มีส่วน ร่วมในการแก้ปัญหาพร้อมทั้งสอนให้รู้จักวิเคราะห์ ความผิดชอบชั่วดี ครู อาจารย์ในการแนะนำเยาวชน จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการป้องกันและแก้ปัญหา รวมทั้งแนะนำให้ปฏิบัติตาม หลักอริยสัจ ๔ โดยการจัดทำโครงการแนะแนว โครงการช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหา นอกจากนี้ พระสงฆ์และครูสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนยังสามารถช่วยชี้แนะเยาวชน อบรมสั่งสอน ให้ปฏิบัติตามหลักอริยสัจ ๔ ดังนั้นจึงจะสามารถแก้ปัญหาให้เยาวชนได้โดยมีส่วนร่วมในการจัดค่าย คุณธรรมและมีชั่วโมงสอนจริยธรรมในโรงเรียน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

๑) ควรมีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนต้นแบบเอาชนะปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันให้ขยายกว้างขวางมากขึ้น

๒) การสร้างเครือข่ายและกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่

---

^๒ พระมหาสำเร็จ ขนดิสำโร (ทรัพย์สิงห์เรือง), “การประยุกต์หลักอริยสัจ ๔ ในการแก้ปัญหาการเล่นการพนันของ เยาวชนไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), บทคัดย่อ.

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรมีการศึกษาวิจัยการประเมินผลเครือข่ายองค์กรชุมชนในการป้องกันแก้ไข
ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน
- ๒) ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำและองค์กรท้องถิ่น และการสร้าง
เครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเถปิฎก ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กนกศักดิ์ แก้วเทพ. อุตสาหกรรมในสหรัฐอเมริกากรณีศึกษาคาลิโน ในอุตสาหกรรมการพนัน.

กรุงเทพมหานคร: ตริสวิน, ๒๕๔๓.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร รศ.ดร. การพนันในสังคมไทย" ในอุตสาหกรรมการพนัน. กรุงเทพมหานคร: โอ.

เอส.พรีนติ้ง.เฮ้าส์, ๒๕๔๒.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร รศ.ดร.. “เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยหวยใต้ดิน” ในภาพรวมเศรษฐกิจนอก

กฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ ๒ . กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ

พุทธธรรม, ๒๕๓๙.

_____. พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๔.

_____. พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระพิจิตรธรรมพาทิ ชัยวัฒน์ ธมฺมวฑฒโน. เทศนาว่าไรตี้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง,

๒๕๓๙.

พระพิพิธธรรมสุนทร (สุนทร ญาณะสุนทรโร). คติธรรมนำชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง,

๒๕๔๑.

พิชัย สุนทรสังข์บุญลย์. ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจและคติเตือนใจสำหรับนักพัฒนา.

อุดรธานี: ม.ป.พ.. ม.ป.ป..

พุทธทาสภิกขุ. ธรรมะกับสัญชาตญาณ. กรุงเทพมหานคร: การพิมพ์พระนคร, ๒๕๓๑.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญ

ทัศน์, ๒๕๓๐.

วิเทศจรรยาวัช. หลวง. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ยืม. ฝากทรัพย์. เก็บของในคลังสินค้า.

ประนีประนอม. การพนันและขันต่อ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๔๙๓.

สนธยา พลศรี. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๓.

สมเด็จพระยามหาราชราชานุภาพ. **ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๑๗: ตำนานเลียบ่อนเบียและหอย**.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธนาคารออมสิน, ๒๕๐๔.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมแนวทางการศึกษาวิเคราะห์และวางแผน**.

ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๖.

สังคีต พิริยะรังสรรค์ ผศ.ดร.. **“อุตสาหกรรมกาลิโนในสหราชอาณาจักรและออสเตรเลีย”** ใน

อุตสาหกรรมการพนัน ไทย อังกฤษสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และมาเลเซีย .

กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง.เฮ้าส์, ๒๕๔๒.

สังคีต พิริยะรังสรรค์ ผศ.ดร.." **เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยบ่อนการพนัน**". ในเศรษฐกิจนอก

กฎหมายและนโยบายสาธารณะในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

สิริอร วิชาวุธ รัช.. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

เกศินี อภิรักษ์จรรยา. “พฤติกรรมการเล่นของผู้เล่นการพนันฟุตบอลในเขตทวีวัฒนากรุงเทพมหานคร”.

สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓.

จิตรภูยีน เอี่ยมอู่. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันของตนเองไม่เกี่ยวข้องกับบ่อนการพนันของ

นักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**

สาขาจิตวิทยาชุมชน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙.

ชาญคณิต ก.สุริยะมณี. “การจัดตั้งสถานกาลิโนในประเทศไทย: แนวโน้มและผลกระทบ”. **วิทยานิพนธ์**

นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล. ๒๕๒๔.

ชูพงษ์ จารุดำรงศักดิ์. “ผลกระทบที่มีต่อสังคมและครอบครัวจากการเล่นพนันฟุตบอล”. **วิทยานิพนธ์**

ปริญญาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. บัณฑิต

วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๕.

ทะนงศักดิ์ ถิ่นศรีนวล. "กฎหมายเกี่ยวกับการพนัน". **วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีนิติศาสตรมหาบัณฑิต**.

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๙.

นรินทร์ คำโพธิ์ . “ปัจจัยทางสังคมลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นการพนันฟุตบอลในนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย”. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐.

พระครูสังฆรักษ์ธีรพงษ์ ธีรเมธี (ทัตแก้ว). “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาครอบครัวของประชาชน เขตตำบลแซ่ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดศรีสะเกษ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

พระมหาสำเร็จ ขนดิสโร (ทรัพย์สิงห์เรือง). “การประยุกต์หลักอริยสัจ ๔ ในการแก้ปัญหาการเล่นการพนันของ เยาวชนไทย”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พินิจ รุ่งแจ้ง พ.ท.ต.. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นการพนัน: ศึกษากรณีในเขตเทศบาลเมืองเลยจังหวัดเลย”. **วิทยานิพนธ์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๘.

รัตน์ สนแก้ว. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องการเล่นในวรรณคดีสันสกฤตและวรรณคดีบาลี”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิตภาควิชาตะวันออก**. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

(๓) บทความ:

กิตติกร มีทรัพย์. “งานวิจัยสุขภาพจิตเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น: เรื่องความสุขจากการพนัน”. **วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๔๐-มกราคม ๒๕๔๑): ๑.

วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. “วงการกฎหมายทั่วไป: จุดยืนของกระบวนการยุติธรรมกับสิ่งที่เรียกว่าการพนัน”. **ตุลพาท**, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๔๗ (๒๕๔๓): ๑๐๗-๑๑๖.

(๔) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

กิตติกร มีทรัพย์. “ความสุขจากการพนัน”. ในงานวิจัยสุขภาพจิตเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, (อัดสำเนา).

บ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น. **แผนแม่บทชุมชน**. ขอนแก่น: ม.ป.พ., ๒๕๔๕.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรื. “การศึกษาแนวความคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของเด็กและเยาวชน”. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี,
๒๕๓๑. (อึดสำเนา).

ข่าวอาชญากรรม, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, (๑๗-๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๙): ๑.

ข่าวอาชญากรรม, หนังสือพิมพ์มติชน, (๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๙): ๑.

ข่าวอาชญากรรม, หนังสือพิมพ์มติชน, (๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙): ๑.

อมรากล อินโอสานนท์. **เล่นพนันขั้นต่อ ในโครงการอบรมสุขภาพจิตผู้สถานศึกษา.**
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสุขภาพจิตกรมสุขภาพจิต, ม.ป.ป.. (อึดสำเนา).

(๕) สื่อบริการทอนิกส์:

กระทรวงวัฒนธรรมและสถาบันรามจิตติ ๒๕๔๘. “โครงการวิจัยเชิงสำรวจวัฒนธรรมการใช้ชีวิต
เยาวชน เรื่องชีวิตกับความเสี่ยง: การศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติต่อเหล้าบุหรืการพนัน
และความรุนแรงของเยาวชน”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.ramajitti.com/info.php?cate= TWpjPQ= \[๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๖\].](http://www.ramajitti.com/info.php?cate= TWpjPQ= [๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๖].)

พินิจ ลาภธนานนท์ และคนอื่นๆ. “การศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย”. เอกสารเผยแพร่งานวิจัยการศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.gamblinstudyth.org/document_RESEARCH21/2/4 \[๑๕ กันยายน ๒๕๖๑\].](http://www.gamblinstudyth.org/document_RESEARCH21/2/4 [๑๕ กันยายน ๒๕๖๑].)

(๖) สัมภาษณ์/สนทนากลุ่ม:

สัมภาษณ์ พระอธิการอำพล จารุธมโม, เจ้าอาวาสวัดนาฬิกาาราม, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นายวัชชัย พรหมดอนกอย, ผู้ใหญ่บ้านโนนเขวาหมู่ที่ ๙, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นายสุนัน ธรรมวงศ์, ข้าราชการครู, ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นางเพ็ญศรี ไกรดวง, ประธาน อ.ส.ม., ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นายสุรินทร์ จันทร์หอม, ประชาญ์ชาวบ้าน, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นายเสี่ยม เสโส, ตาบตำรวจ, ๑๔ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นายโพธิ์ สีนาค, ชาวบ้านทั่วไป, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นางกองพาน ชันดี ชาวบ้านทั่วไป และ นางอพันตรี ศรีโลหะ, เहरुญกกองทุนหมู่บ้าน,
๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นายกิตติศักดิ์ ทิมลี, นายทักษิณ สีเสนา, น.ส.รุ่งนภา ชันชัย, น.ส.เกศริน สีนาค, นายโชค
ชัย สีเสนา, เยาวชนอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นายประมวล สิงห์คำป้อง, ชาวบ้านทั่วไป, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ ด.ช.จັกกฤษ การบรรจง, ด.ญ.พิชชานัน นันตะนะ, ด.ญ.ชยต สีเสนา, ด.ช. ธนวัฒน์ วงศ์ศา,
 ด.ญ.งามตา ผาสุก, เยาวชนอายุ ๑๐ ปีขึ้นไป กลุ่มที่ ๑, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒.
 สัมภาษณ์ ด.ญ.ธิดารัตน์ ศรีโลหะ, ด.ญ.ชฎาพร. ตั้งกองจันทร์, ด.ญ.สร้อยญา อินทะรักษา, ด.ญ.
 วิภาวดี ปะทิเก, ด.ญ.ประวีณุช จำพร, เยาวชนอายุ ๑๐ ปีขึ้นไป กลุ่มที่ ๒, ๑๓ มกราคม
 ๒๕๖๒.

๒. ภาษาอังกฤษ

Marlow A. H.. **Motivation and Personality**. New York: Harper and Brothers, 1954.

Maurice Bloomfield. **Hymns of the Atharva-Veda. Vol. XLII of The Sacred Books of the East**. Delhi: Motilal Banarssidass, 1967.

N. S. Spiralled and C. B. Kashikar. Eds. **Rg-Vada-Samhita with the commentary of Sanyan**. Poona: Vaidika Samsodhana Mandala, 1946.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น โทร ๐๘๒-๘๙๒-๘๗๙๗

ที่ ศธ๖๑๓๒.๑/ว. ๘๒

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เจริญพร *ณศ. ช่อม ดีสอนโด้ก*

ด้วย พระพุทธศิษฐ์ สิริปัญญา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๐ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษา
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันในชุมชน
บ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น” โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
ดังนี้ ๑) พระครูสุศีลัมภิรญาณ, ผศ.ดร. ๒) พระมหามิตร จิตปัญญา, ผศ.ดร.

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย
บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความ
เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัยของนิสิตท่านนี้

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนา มา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

นางสาวอรุณศิริ สอนโด้ก
นางสาวอรุณศิริ

๕

บัณฑิตศึกษา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๖๖

พระธรรมภิกขุ ปญญาวิชโร

โทร. ๐๘๘-๕๖๑-๒๓๖๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น โทร ๐๘๒-๘๙๒-๘๗๙๗

ที่ ศธ๖๑๓๒.๑/ว. ๘๒

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร. สุวิณ ทองมั่น

ด้วย พระพุทธศิษฐ์ สิริปัญญา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๐ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น” โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระครูสุศีลัมภีร์ญาณ, ผศ.ดร. ๒) พระมหามิตร รัฐปัญญา, ผศ.ดร.

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนิสิตท่านนี้

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ตรวจแล้วเห็นสมควรได้

(ผศ.ดร. สุวิณ ทองมั่น)

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระพุทธศิษฐ์ สิริปัญญา

โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖

โทร. ๐๘๒-๑๒๓-๗๙๐๐

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ใน
ชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น”

.....

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ๑. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เป็นอย่างไรบ้าง ๒. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เป็นอย่างไรแบบสัมภาษณ์ ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ “เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น” ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมุ่งนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จะไม่กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงานและสถานภาพของท่านแต่อย่างใดแต่จะเป็นประโยชน์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อตามสภาพความจริง

ผู้วิจัยขอขอบคุณและอนุโมทนาในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

เจริญพร

พระพัฒนศิษย์ สิริปญโญ (จำพรรษายนันต์)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสนามหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
 เพศ.....บ้านเลขที่.....หมู่.....
 ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....สถานภาพ.....
 อาชีพ.....
 ระดับการศึกษา.....
 วัน เดือน ปี ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๑.๒ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษาวิจัย

๑. ลักษณะทั่วไปด้านภูมิศาสตร์ของชุมชน.....
๒. ประวัติความเป็นมาของชุมชน.....
๓. การประกอบอาชีพชุมชน.....
๔. การปกครองของชุมชน.....
๕. สังคมวัฒนธรรม/จารีต/ประเพณี/ ความเชื่อ ของชุมชน.....
๖. ด้านการศึกษา.....
๗. ด้านศาสนา.....
๘. ด้านครอบครัว.....
๙. ด้านเศรษฐกิจ.....

๑.๓ หลักพุทธธรรมที่ชุมชนนำมาแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิต

๑. ความรู้เกี่ยวกับพุทธธรรม.....
๒. การได้รับรู้และการรักพระพุทธานุศาสนานา.....
๓. การแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพุทธธรรม ได้แก่.....
  - (๑) หลักอริยมรรค ๘.....
  - (๒) หลักอิทธิบาท ๔.....
  - (๓) หลักอริยสัจ ๔.....
  - (๔) หลักการแสวงหาทรัพย์.....
  - (๕) หลักในการบริหารจัดการทรัพย์.....
๔. การแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันตามจารีตประเพณี
  - (๑) หลักจารีตประเพณี.....
  - (๒) หลักการปกครองด้านกติกาศุมน.....

ตอนที่ ๒ “เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนัน ในชุมชนบ้านโนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น”

๒.๑ พฤติกรรมของผู้เล่นการพนัน

๑. สาเหตุหรือแรงจูงใจที่ทำให้เล่นการพนัน .....
๒. ประเภทและพฤติกรรมในการเล่นการพนันของชุมชน.....
๓. การได้มาซึ่งทรัพย์สินที่นำมาเล่นการพนัน.....
๔. การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพนัน.....
๕. ปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดจากการเล่นการพนันที่มีต่อตนเอง.....
๖. การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน.....

๒.๒ ผลกระทบจากการเล่นการพนันและวิธีการแก้ปัญหาของชุมชน

๑. ผลกระทบต่อตนเอง.....
๒. ผลกระทบต่อครอบครัว.....
๓. ผลกระทบต่อชุมชน.....
๔. วิธีการแก้ปัญหาของชุมชน.....
  - ๔.๑) แก้โดยหลักจารีตประเพณีของชุมชน.....
  - ๔.๒) แก้โดยหลักพุทธธรรม.....

พระพุฒศิษย์ สิริปณฺโณ (จำพรรษณันต์)

ผู้สัมภาษณ์

ภาคผนวก ค
หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๑๓.๓

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๘ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นางสาววิรัชชัย พรหมทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระพุทธศิษฐ์ สิริปัญญา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๐ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษา
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันในชุมชนบ้าน
โนนเขวา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น” โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้
๑) พระครูสุธีศัมภีร์ญาณ, ผศ.ดร. ๒) พระมหามิตร ฐิตปัญญา,รศ.ดร.

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามวัตถุประสงค์ จึงเรียน/เจริญพรมา
เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัยในครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น
โดยไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนา
มา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ภาคผนวก ง
รูปภาพประกอบการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์พระพรหมอธิการอำพล จารุธมโม เจ้าอาวาสวัดนาฬิกาเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒

สัมภาษณ์นายรัชชัย พรหมดอนกอย ผู้ใหญ่บ้านโนนเขาวงมูที่ ๙, วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒

สัมภาษณ์สัมภาษณ์นายโพธิ์ สีนาค, นายประมวล สิงห์คำป่อง,นางกองพาน ขันดี,ชาวบ้านทั่วไป,

สัมภาษณ์นางเพ็ญศรี ไกรดวง ประธานอ.ส.ม., วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒

สัมภาษณ์กลุ่มชาวบ้านทั่วไป เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒

สัมภาษณ์ พ่อสุรินทร์ จันทร์หอม นักปราชญ์ชาวบ้านโนนเขวา เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒

สัมภาษณ์เยาวชนอายุ ๑๐ ปีขึ้นไป กลุ่มที่ ๑, เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒

สัมภาษณ์สัมภาษณ์ดาบตำรวจเสงี่ยม เสโต, เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒

รางวัลโล่เกียรติคุณของโรงเรียนในชุมชนบ้านโนนเขวา

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ ฉายา/นามสกุล : พระพุทธศิษฐ์ สิริปัญญา / จำพรชัยนันต์
- วัน เดือน ปีเกิด : ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๑
- การศึกษา : พ.ศ. ๒๕๔๔ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖
จากโรงเรียนบ้านหนองบัวดีหมี ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น
- : พ.ศ.๒๕๕๐ สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาที่ ๖
จาก โรงเรียนท่าพระวิทยายน ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น
- : พ.ศ. ๒๕๕๔ สอบไล่ได้นักธรรมเอก สำนักเรียนเจ้าคณะจังหวัด
ร้อยเอ็ด
- : พ.ศ.๒๕๕๖ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศาสนศาสตรบัณฑิต
สาขารัฐศาสตร์การปกครอง (ศน.บ.) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
- ประสบการณ์การทำงาน : พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้รับการแต่งตั้งดำรงตำแหน่งเลขานุการเจ้าคณะ
ตำบลแวง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
- : พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นพระสอนศีลธรรม สถานฟื้นฟูสมรรถภาพและ
เตรียมความพร้อมสำหรับบุคคลออทิสติก(บ้านเต็มเต็ม)จังหวัด
ขอนแก่น
- : พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดป่าศรีโพธิ์
ทอง ตำบลแวง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
- อุปสมบท : ๑๙ เมษายน ๒๕๕๑ ณ วัดบึงพระลานชัยพระอารามหลวง
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
- สังกัด : วัดป่าศรีโพธิ์ทอง ตำบลแวง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
- ตำแหน่ง : ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดป่าศรีโพธิ์ทอง
- ปีที่เข้าศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๐
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๑
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๓๑๙ หมู่ที่ ๒ วัดป่าศรีโพธิ์ทอง ตำบลแวง อำเภอโพนทอง
จังหวัดร้อยเอ็ด
- โทรศัพท์ : ๐๘-๒๑๒๓๗๙๐๐

